

BEKONA SAIMNIECĪBA
LATVIJĀ

DIPLOMA DARBS

1937.

STUD. OEC. EDGARS KREBS

MATR. 7855.

BEKONA SAIMNIECĪBA

LATVIJĀ.

DIPLOMA DARBS.

Stud. oec. Edgars Krēsa,
matr. 7855.

1937.g.

M o t t o:

Visi ļaudis brīnījās,
Ka man daudz cūku bij's
Viens pats kuilis, piecas cūkas,
Septiņ' simti sivēniņu.

Tautas dziesma.

S A T U R A R Ā D Ī T Ā J S.

	Lap.p.
I. Ievads -----	1.
II. Cūkkopības stāvoklis -----	4.
1. Cūkkopības pirmsākumi -----	4.
2. Cūkkopība kā lopkopība nozare -	6.
3. Cūkkopības stāvoklis Latvijā -	7.
III. Bekona saimniecības būtība -----	20.
1. Bekona saimniecības jēdziens -	20.
2. Bekona saimniecība Latvijā ---	25.
a) Vispārējais stāvoklis ---	25.
b) Bekona cūku ieaudzēšana -	33.
c) Bekona cūku barošana ----	37.
3. Bekona eksports un bekona saim- niecības ienākumi -----	43.
IV. Bekona saimniecības nozīme valsts saimniecībā -----	55.
1. Valsts loma bekona saimniecības veicināšanā -----	55.
2. Bekona saimniecības ienesīgums	73.
3. Bekona eksporta sabiedrības un to nozīme -----	85.

	Lap.p.
V. Bekona saimniecība ārzemēs -----	105.
1. Bekona pasaules tirgi -----	105.
2. Bekona ražotāji pasaules tirgum -	115.
3. Bekona saimniecības aizsardzība ārzemēs -----	123.
VI. Bekona saimniecības izredzes Latvijā -	132.
1. Eksporta izredzes tuvākā nākotnē -	132.
2. Vietējais cūkkopības ražojumu tirgus -----	137.
3. Bekona saimniecības paplašināšanās priekšnoteikumi -----	141.
4. Pēdējo gadu novērojumi -----	142.
VII. Slēgums -----	150.
VIII. Literatūra -----	153.

I E V A D S.

Latvija ir lauksaimniecības zeme, kamdēļ cūkkopība mūsu valstī atrodās uz drošiem pamatiem un sola labus panākumus nākotnē.

Pirms pasaules kara cūkkopība Latvijā bija jau labi attīstījusies, kaut gan stāvēja uz daudz zemākas pakāpes, nekā tagad, kur mēs varam runāt jau par modernām bekona saimniecībām, kādas pilda visas pasaules tirgus prasības, dodot šim tirgum augstākā labuma preci. Bekona ražotāji, eksportējot savus ražojumus, ārzemēs saņem augstāko cenu un tā spējīgi jo intensīvāki nostādīt nevien savu bekona saimniecību, bet arī visas pārējās lauksaimniecības nozares. Bekona saimniecība tūlīņ aiz piensaimniecības un graudkopības ieņem trešo vietu, un valsts saimniecība guvusi no pēdējās eksporta labus ienākumus un ārzemes valūtas ieplūšanu, lai gan bekona saimniecība vēl ir jauna un par bekona ražošanu Latvijā varētu būt runa sākot ar 1925.gadu. Šinī laikā no kara izpostītā valsts saimniecība jau tādā mērā bija atspirgusi, ka pašu vajadzībām cūkgaļa tika ražota pārpilnībā un varēja sākt domāt par eksportu. Tā kā pasau-

les tirgus neapmierinājās vien ar speķa cūkām, bet uzstādīja noteiktas prasības pēc tā saucamā bekona, t.i.: cūkas pēc noteikta svara, vecuma un kuņu speķa kārtā virs muguras nepārsniegtu "divu pirkstu platumu", kā to praksē bekona audzētāji apzīmē. Pacēlās visūr balsis, gan no agronomu, eksportieru un lauksaimnieku vidus, ka jāražo noteikta standarta prece - bekons, atbilstoša ārzemes, sevišķi Anglijas, tirgus prasībām. Ievērojot to, ka cenas par bekonam ražotām cūkām bija augstākas par speķa cūku cenām, un arī bekona cūkas ātrāk varēja nobarot, t.i. divreiz ātrākā laikā nekā speķa cūkas, kamdēļ arī cūkkopis drīzāk varēja sapemt atpakaļ ieguldīto kapitālu, lauksaimniekos pamodās liela interese uz bekona gaļas ražošanu un šī nozare sāka strauji attīstīties.

Ne tik viegli bija ražot bekona cūkas, lai tās tiešām atbilstu ārzemes tirgus prasībām, jo šeit lauksaimniekiem trūka zināšanas un piedzīvojumi, ko gan agronomi un eksportieri centās novērst, sarīkojot priekšlasījumus un izsūtot lauksaimniekiem instrukcijas un pamācības kā ražot bekonu. Līdz ar to tika arī uzlabota cūku suga ar importētiem no Anglijas un Dānijas sugas kuļiem, jo bekona ražošanai vajadzīgas ātraudzējas - cūkas, kas arī tika panākts.

Tā sākumā bekona saimniecība labi attīstījās, līdz sākot ar 1929.gadu pasaules bekona tirgus pasliktinājās un pieprasījumi gandrīz vai apstājās - pateicoties pasaules saimnieciskai krīzei, un ap 1930.-32.gadam bekona ražošana Latvijā gandrīz vai tika pārtraukta, jo bekona cūkas nebija iespējams eksportēt un vietējais tirgus mūsu pašu zemē bija pārpildīts. Lauksaimnieki visūr likvidēja savas bekona saimniecības un visūr pacēlās balsis, arī no valdības puses, samazināt ražošanu jeb to pavisam pārtraukt. Izredzes šinī nozarē bija pavisam vājas, bet tad ap 1933.g. tendence uzlabojās, un 1935.g. pieprasījumi, sakarā ar vispasaules saimniecisko konjunktūru, sāka palikt lielāki, un lielāki, varēja atkal novietot visas bekona cūkas pasaules tirgū Anglijā, un galvenais, ka cena, salīdzinot ar 1933.g., 1935.gadā bija divreiz tik augsta. Lauksaimniekiem sāka atkal atmaksāties bekona ražošana un valstij radās lielāki valūtas ieplūdumi no bekona eksporta. Tagad bekona pieprasījumi ārzemēs ir labi un cenas noturās augstā līmenī, kamdēļ bekona ražošana sevi pilnīgi attaisno un sola labus panākumus.

II. C Ū K K O P Ī B A S S T Ā V O K L I S.

1. Cūkkopības pirmsākumi.

Lopkopība, kā zināms, ir ļoti veca saimniecības nozare. Pirmās ziņas par mājkustopu rašanos pēc pašreizējā zinātnes stāvokļa sniedzās līdz 10.000 gadu atpakaļ. Raksturīgi, ka pēc pirmatnējā mednieku laikmeta cilvēce pārlaidusi lopturuganu laikmetu, tad piegriezusies zemkopībai un beigās atkal piegriezusies lopkopībai, kā intensīvākai lauksaimniecības nozarei. Kā rādās, cilvēki sākuši pieradināt savvaļas kustoņus aiz dažādiem iemesliem: religiskiem, saimnieciskiem un vienkārši patikas sajūtas dzīti. Tādēļ arī dažādo tautu vēsturē redzams, ka mājkustopī pie viņām dažādos laikmetos ieņēmuši dažādu stāvokli: reizēm tie upurēti veseliem tūkstošiem, lai novērstu dievu dusmas, reizēm tie paši uzskatīti par svētiem (piem. pie seniem egiptiešiem vērsis un kaķis, pie senprūšiem baltie zirgi u.t.t.), reizēm tie uzskatīti par tautas bagātības un labklājības mērogu. Pie seniem grieķiem un romiešiem (ap 600 - 300 g. pr. Kr.)¹⁾ redzam jau augstu lopkopības kultūru: tur dažādu lopu izplatīšanos jau ved sakarā ar klima-

---

1) Doc. P.Lejiņš. Vispārējā lopkopība 5.lp.

tu, iedala lopus pēc lietošanas, saraksta jau grāmatas par lopu kopšanu un audzēšanu. Tā ap 400 g. pr. Kr. Ksenofons rakstījis grāmatu par jāšanas mākslu, nagu kopšanu, eksterjeru u.t.t. lietām; Aristotelis jau uzsvēris, ka no ievestiem kustoņiem tikai tādi pielaižami sugai, kuņu dzimtenes apstākļi līdzīgi jaunajiem; Varro apraksta gadījumu, kur kāda cūka bijusi tā nobarota, ka viņa ilgāku laiku nav varējusi vairs piecelties un viņas pavēderē pele iegrazusi caurumu, kur sev midzeni taisīt. Par šādu augstu cūkkopības stāvokli un ļoti labu nobarošanās spēju liecina arī kāda uz Ķipras salas izrakts cūkas tēls (statuja), kuņa vecumu pieņem ap 800 - 1000 g. pr. Kr. Vispār senā Romas valstī lopkopība, kā redzams, turēta augstā cieņā, uz ko norāda ne tikai daudzi gimeņu vārdi ar dažādo kustoņu vārdu saknēm, bet, kā to valodnieki aizrāda, arī vārds Itālija saistoties ar grieķu "italos" un latīņu "vitalus", kas nozīmējot jaunlopu; tāpat mantības un naudas apzīmējums "pecunia" cēlies no lopa apzīmējuma "pecus".

Arī pie seniem latviešiem, kā to redzam mūsu tautas gara mantās - daiņās, lopkopība un cūkkopība bijusi priekš tiem laikiem uz salīdzinot ļoti augstas pakāpes: mūsu senči ir pratuši šķirot tiklab dažādas ganības, kā labu

un sliktu ziemas ēdināšanu; tiem bijusi pienācīga izpratne lopu kopšanā un pat jēdzieni par audzēšanas mākslu.

2. Cūkkopība kā lopkopības nozare.

Cūkkopības kā lopkopības nozares nozīme saplūst ar visas lopkopības nozīmi un tā vispirms palīdz laukkopībai ar dabīgiem mēsliem, dod iespēju pareizāk iekārtot laukus, invest sakņu audzēšanu un izmantot piensaimniecības ražojumus, it sevišķi vājpienu. Kombinējot cūkkopību ar pārējām lauksaimniecības nozarēm, tā dod iespēju darbu vienmērīgāk sadalīt un rada lauksaimniekiem ievērojamus ienākumu avotus.

Cūkkopība, kā to citu un mūsu zemes saimnieciskie novērojumi rāda, - parasti attīstas līdztekus lopkopībai un piensaimniecībai. Pēc Dānijas un Amerikas un dažu mūsu pirmskaņa saimniecību novērojumiem, cūkkopība deva jo prāvus ienākumus un ienesības ziņā nostājās gandrīz blakus lopkopībai. Iestājoties normāliem laikiem, lai varētu savus lauku ražojumus izdevīgāki izmantot, mums šai nozarei jāpiegriež vislielākā ievērība. Cūkas, salīdzinot ar citiem kustoņiem, daudz labāk izmanto barību. Tā liellopi no 12 - 14 kg graudu ražo 1 kg dzīvsvara, aitas no 8 - 10 kg, bet cūkas no 3 - 6 kg. Tā tad cūkas labāk izmanto un atmak-

sā barību par aitām un liellopiem. Dānijas piemēri rāda, ka ar cūkkopību var ienesīgi nodarboties pat tur, kur graudu un piena produktu cenas ir samērā augstas. Ja ņem vērā, ka cūkām iespējams izbarot dažādus saimniecības atkritumus un ka cūkas gaļa tiek arvien labāki samaksāta par liellopu gaļu, tad būs skaidrs, cik liela nozīme būs šīs nozares nostādīšanai uz ienesīgiem pamatiem. Tomēr ar cūkkopības labu nostādīšanu vien nepietiek un te jāgādā arī par izdevīgiem tirgiem.

3. Cūkkopības stāvoklis Latvijā.

Lopkopība pirms pasaules kara bija zināmā mērā atstāta novārtā un tikai pēdējos gados tās racionālai attīstībai sāka piegriezt vajadzīgo vērību. Pasaules kara laikā lopkopība cieta sevišķi lielus zaudējumus nevien skaitliskā ziņā, bet arī kvalitatīvi, jo bojā aizgāja visi vērtīgie sugas lopi. Tāpat kopdarbība, kas agrāk veicināja lopkopības progresu, pa kara laiku bija gandrīz pilnīgi izbeigusies un 1920.gadā darbojās tikai 16 piensaimnieku sabiedrības pret 88 pirms kara. Tāpat regresējušas bija arī visas pārējās lopkopības nozares.

Pirmajos pēckara gados cūkkopība, tāpat kā graudko-

pība strauji attīstījās, jo to sekmēja agrārreforma, valsts atbalsts un augstas cenas. Bet tad 1929.gadā iestājās lūzums sakarā ar saimniecisko krīzi un tikai sākot ar 1932.gadu cūkkopība iet atkal uz augšu.

Cūku skaits pa atsevišķiem gadiem visā valstī ir bijis sekojošs (1000 gab.):¹⁾

1913.g.	-	557
1920.g.	-	481
1921.g.	-	482
1922.g.	-	402
1923.g.	-	487
1924.g.	-	458
1925.g.	-	497
1926.g.	-	521
1927.g.	-	534
1928.g.	-	535
1929.g.	-	382
1930.g.	-	522
1931.g.	-	712
1932.g.	-	581
1933.g.	-	585

---

1) Latvijas statistiskā gada grāmata 1935.g. 19.lp.

1934.g.	-	686
1935.g.	-	803
1936.g.	-	674

Salīdzinot cūku skaitu pa atsevišķiem apgabaliem līdz 1934.gadam, tas bija sekojošs:¹⁾

Apgabali	1934.g. Skaitis 1000	1933.g. Skaitis 1000	1925.-1934. Skaitis 1000
Vidzeme	219,3	184,4	181,0
Kurzeme	151,9	125,9	117,8
Zemgale	148,3	132,9	125,0
Latgale	166,9	142,7	132,1

Apskatot cūku skaitu, redzams, ka tas 1934.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, visai jūtami pieaudzis, pie kam sacītais attiecas bez izņēmuma uz visiem valsts apgabaliem un apriņķiem. Tā Rīgas apriņķī minētā laikā cūku skaits pieaudzis par 15,69%, Cēsu - 17,98%, Valmieras - 23,09%, Valkas - 14,80%, Madonas - 23,25%, Liepājas - 18,90%, Aizputes - 19,18%, Kuldīgas - 23,08%, Ventspils - 20,49%, Talsu - 22,28%, Tukuma - 16,32%, Jelgavas - 12,72%, Bauskas - 5,99%, Jēkabpils - 17,44%, Ilūkstes -

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.g. 35.lp.

4,44%, Daugavpils - 18,93%, Rēzeknes - 18,36%, Ludzas - 17,80% un Jaunlatgales - 12,25%. Tā tad samērā visjūtāmāk cūku skaits 1934.gadā pieaudzis Valmieras, Madonas un Kuldīgas apriņķos, kurpretī mazākais šis cūku skaita pieaugums ir Ilūkstes apriņķī.

Vispār no visām 686.400 cūkām 1934.gadā nepilna trešā daļa - 31,95% - atradusies Vidzemes apgabālā (no tām Rīgas apriņķī 7,73%, Cēsu - 4,59%, Valmieras - 8,00%, Valkas - 5,99% un Madonas - 5,64%), ceturtdā daļa - 24,31% - Latgalē (Daugavpils apr. 8,42%, Rēzeknes - 6,10%, Ludzas - 4,05%, Jaunlatgales - 5,74%), 22,13% - Kurzemē (Liepājas apr. 6,32%, Aizputes - 3,80%, Kuldīgas - 5,13%, Ventspils - 3,60%, Talsu - 3,28%) un 21,61% - Zemgalē (Tukuma apr. 4,05%, Jelgavas - 7,36%, Bauskas - 4,12%, Jēkabpils - 3,24%, Ilūkstes - 2,74%).

Pēc vecuma grupām cūkas atsevišķos valsts apgabalos sadalās sekošā kārtā:

Apgabali.	Gadi	Sivēni līdz 6 mēn.		Vaislas cūkas un kuiļi 6 mēn. veci un vecāki		Pārējās cūkas 6 mēn. vecas un vecākas		K o p ā	
		Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Vidzeme	1934.	160.100	73,00	27.270	12,44	31.930	14,56	219.300	100,00
	1933.	137.120	74,36	23.220	12,59	24.060	13,05	184.400	100,00
	1929.	87.549	64,55	17.192	12,68	30.886	22,77	135.627	100,00
Kurzeme	1934.	100.780	66,35	19.080	12,56	32.040	21,09	151.900	100,00
	1933.	82.870	65,82	17.380	13,81	25.650	20,37	125.900	100,00
	1929.	50.947	57,03	12.194	13,65	26.191	29,32	89.332	100,00
Zemgale	1934.	95.470	64,38	19.870	13,40	32.960	22,22	148.300	100,00
	1933.	86.040	64,74	17.000	12,79	29.860	22,47	132.900	100,00
	1929.	51.673	58,13	12.174	13,70	25.043	28,17	88.890	100,00
Latgale	1934.	91.680	54,93	27.760	16,63	47.460	28,44	166.900	100,00
	1933.	75.110	52,63	24.170	16,94	43.420	30,43	142.700	100,00
	1929.	27.740	40,59	7.556	11,05	33.051	48,36	68.347	100,00
Latvija	1934.	448.030	65,27	93.980	13,69	144.390	21,04	686.400	100,00
	1933.	381.140	65,05	81.770	13,96	122.990	20,99	585.900	100,00
	1929.	217.909	57,02	49.116	12,85	115.171	30,13	382.196	100,00

1934.gadā caurmērā visā valstī gandrīz divas trešdaļas - 65,27% - no visu cūku kopskaita sastāda līdz sešus mēnešus veci sivēni, kuņu relatīvi samērā visvairāk ir Vidzemes apgabalā, bet vismazāk Latgalē. Salīdzinot ar iepriekšējo 1933. gadu, sivēnu skaits 1934.gadā bez izņēmuma visos valsts apgabalos ir jūtami pieaudzis un proti: Vidzemes apgabalā par 16,76%, Kurzemē par 21,61%, Ziemeļlatgalē par 10,96% un Latgalē par 22,06%.

Vairāk nekā piekto daļu (21,04%) no cūku kopskaita sastāda pieaugušās, par 6 mēn. vecākas, cūkas, pie kam šādu cūku skaits 1934.gadā procentuāli samērā vislielākais ir Latgales apgabalā, bet vismazākais Vidzemē. Vispār minēto pieaugušo cūku skaits 1934.gadā visos valsts apgabalos ir lielāks nekā iepriekšējā gadā: Vidzemes apgabalā par 32,71%, Kurzemē par 24,91%, Ziemeļlatgalē - 10,38% un Latgalē par 9,30%.

Kas attiecas uz vaislas cūkām un kuļiem (vecākiem par 6 mēn.), tad to skaits sastāda vairāk nekā desmito daļu no visu cūku kopskaita. Procentuāli samērā visvairāk šādu cūku un kuļu ir Latgalē, bet vismazāk - Vidzemē un Kurzemē. Arī vaislas cūku un kuļu skaits 1934.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, stipri pieaudzis: Vidzemē

par 17,44%, Kurzemē par 9,78%, Zemgalē - 16,88% un Latgalē par 14,85%.

Pēdējos divos gados cūku skaits pēc vecuma grupām un apgabaliem ir sekojošs: (tūkstošos)¹⁾

Apgabali		1936.g.	1935.g.	1934.g.	1925.- 1934.g.
Vidzemē	{ skaits	208,7	245,9	219,3	181,0
	{ %	84,87	100,00	-	-
	{ %	115,30	135,86	121,16	100,00
Kurzemē	{ skaits	132,0	158,5	151,9	117,8
	{ %	83,28	100,00	-	-
	{ %	112,05	134,55	128,95	100,00
Zemgalē	{ skaits	163,4	189,1	148,3	125,0
	{ %	86,41	100,00	-	-
	{ %	130,72	151,28	118,64	100,00
Latgalē	{ skaits	170,3	209,6	166,9	132,1
	{ %	81,25	100,00	-	-
	{ %	128,92	158,67	126,34	100,00
Latvijā	{ skaits	674,4	803,1	686,4	555,9
	{ %	83,97	100,00	-	-
	{ %	121,32	144,47	123,48	100,00

1) Valsts statistisk.pārv.mēn.bil.No.12/1936.g. 1227.lp.

Apskatot cūku skaitu, redzams, ka tas pagājušā 1936. gadā ir jūtami mazāks, nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam sacītais attiecas bez izņēmuma uz visiem valsts apgabaliem.

Atsevišķos apriņķos cūku skaits 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, samazinājies šādos apmēros: Rīgas apriņķī par 14,67%, Cēsu - 10,96%, Valmieras - 19,26%, Valkas - 13,03%, Madonas - 15,45%, Liepājas - 13,91%, Aizputes - 20,59%, Kuldīgas - 22,64%, Ventspils - 12,45%, Talsu - 12,21%, Tukuma - 18,23%, Jelgavas - 14,55%, Bauskas - 7,68%, Jēkabpils - 15,24%, Ilūkstes - 13,22%, Daugavpils - 19,90%, Rēzeknes - 22,07%, Ludzas - 12,69% un Jaunlatgales - par 17,39%. Tādā kārtā samērā visjūtāmāk cūku skaits 1936. gadā samazinājies Kuldīgas, Rēzeknes un Aizputes apriņķos, kurpretī vismazāk - Bauskas apriņķī.

Pēc vecuma grupām cūkas atsevišķos valsts apgabalos sadalās sekojošā kārtā: (tūkstošos)

Apgabali.	Gadi	Sivēni līdz 6 mēneš.	Vaislas cūkas un kuiļi 6 mēn. veci un vec.	Pārējās cūkas 6 mēn. v. un vec.	Kopā
Vidzemē	1936.	157,7	24,0	27,0	208,7
	1935.	176,7	27,1	42,1	245,9
Kurzemē	1936.	91,2	17,1	23,7	132,0
	1935.	100,0	18,0	40,5	158,5
Zemgalē	1936.	110,8	18,7	33,9	163,4
	1935.	123,7	23,1	42,3	189,1
Latgalē	1936.	94,8	19,1	56,4	170,3
	1935.	125,3	18,2	66,1	209,6
Latvijā	1936.	454,5	78,9	141,0	674,4
	1935.	525,7	86,4	191,0	803,1

Lielāko daļu no cūku kopskaita sastāda līdz 6 mēnešus veci sivēni, kuņi 1936.gadā Vidzemes apgabalā sastāda trīsceturtdaļas - 75,56% (1935.g. - 71,86%) no visu attiecīgā apgabala cūku kopskaita, Kurzemē - 69,09% (63,09%), Zemgalē - 67,81% (65,42%), Latgalē - 55,67% (59,78%),

bet caurmērā visā valstī - 67,39% (65,46%).

Nākošo lielāko grupu sastāda cūkas, vecākas par sešiem mēnešiem (izņemot vaislas cūkas un kuiļus), kuņu skaits 1936.gadā sastāda Vidzemes apgabala 12,94% (1935.g. - 17,12%) no visu attiecīgā apgabala cūku kopskaita, Kurzemē - 17,96% (25,55%), Zemgalē - 20,75% (22,37%), Latgalē - 33,12% (31,54%), bet caurmērā visā valstī - 20,91% (23,78%).

Vairāk nekā desmito daļu no visu cūku kopskaita sastāda vaislas cūku un kuiļu (6 mēn. un vecāku) skaits. Tā Vidzemē minēto cūku un kuiļu skaits 1936.gadā sastāda 11,50% (1935.gadā - 11,02%) no visu attiecīgā apgabala cūku kopskaita, Kurzemē - 12,95% (11,36%), Zemgalē - 11,44% (12,21%), Latgalē - 11,21% (8,68%), bet caurmērā visā valstī - 11,70% (10,76%).

Salīdzinot ar ārzemēm Latvijā cūku skaits, pēc Romas starptautiskā lauksaimniecības institūta skaitļiem, ir sekojošs:¹⁾

---

1) Latvijas lauksaimn. 1934.g. 274.lp.

V a l s t i s.	Gadi.	C ū k a s.
Latvija	1934.	686.400
	1933.	585.900
	1932.	581.600
	1913.	557.000
Austrija	1930.	1.965.367
	1923.	1.473.112
	1910.	1.840.338
Beļģija	1933.	1.352.526
	1932.	1.244.654
	1931.	1.235.214
	1913.	1.412.293
Lielbritānija ar Īriju	1934.	3.339.665
	1933.	3.699.196
	1932.	3.569.650
	1913.	2.399.690
Čehoslovākija	1933.	3.314.123
	1932.	2.621.235
	1931.	2.575.921
	1930.	2.776.215
	1910.	2.515.782
Dānija	1934.	3.029.000
	1933.	3.724.000
	1932.	4.886.296
	1909.	1.467.822
Francija	1932.	6.488.000
	1931.	6.397.970
	1930.	6.329.270
	1912.	7.528.723
Holande	1934.	1.874.570
	1933.	2.483.710
	1930.	2.017.781
	1913.	1.350.204

Igaunija	1932.	302.890
	1931.	322.750
	1913.	274.549
Itālija	1930.	3.318.075
	1908.	2.507.798
Lietava	1932.	1.233.700
	1931.	1.238.350
	1913.	1.358.000
Norvēģija	1934.	460.000
	1933.	350.000
	1932.	308.966
	1910.	333.709
Polija	1934.	7.082.000
	1933.	5.753.000
	1932.	5.844.000
	1913.	5.486.635
Rumānija	1932.	2.963.928
	1931.	3.221.472
	1930.	2.322.971
	1911.	1.021.465
Somija	1932.	414.369
	1931.	445.693
	1930.	394.554
	1910.	422.284
S.P.R.S.	1934.	17.364.000
	1933.	12.067.600
	1932.	11.600.000
	1916.	20.900.000
Šveice	1933.	1.002.069
	1932.	897.449
	1931.	926.106
	1911.	570.226

Ungārija	{	1933.	1.899.479
		1932.	2.361.195
		1931.	2.714.635
		1911.	3.322.407
Vācija	{	1934.	25.047.000
		1933.	23.879.000
		1932.	22.859.000
		1931.	23.807.945
		1913.	22.533.393
Zviedrija	{	1932.	1.542.000
		1931.	1.801.000
		1913.	977.612
Argentīna	{	1930.	3.768.738
		1914.	2.900.585
Kanāda	{	1932.	4.639.000
		1931.	4.716.720
		1913.	3.448.326
U.S.A.	{	1932.	60.716.000
		1931.	59.078.000
		1910.	59.473.636

III. B E K O N A S A I M N I E C Ī B A S

B Ū T Ī B A.

1. Bekona saimniecības jēdziens.

Iepriekšējā nodaļā tika apskatīta vispārējā cūkkopības attīstība un skaitliskais sastāvs Latvijā. Tagad piegriezīsimies tuvāk jautājumam, kas ir bekons, noskaidrosim bekona jēdzienu. Bekons pie mums tiek lietots pārvestā vārda nozīmē no angļu vārda "bacon", kas nozīmē ne vairāk, kā žāvētu cūkas gaļu. Ja nu reiz šī jēdziena pirmsākums meklējams Anglijā, tad te meklējams arī šī jēdziena tuvāks interpretējums. Un te bekons nozīmē zināmā veidā sagatavotu cūkas gaļas, zināmu standartizētu patēriņa priekšmetu. Tā kā mūsu bekons, kā to redzēsīm vēlāk, viss iet uz Angliju, tad arī nepieciešami noskaidrot, kādas prasības uzstāda Anglijas tirgus un ko Anglija atzīst par bekonu un kas būtu jāievēro mūsu bekona ražotājiem.

Angļi tai gaļai, ko viņi ieved no ārienes un vismīlāk bauda brokastīs, uzstāda stingri noteiktas prasības. Šīs prasības var panākt ar 1) piemērotu cūku ieaudzēšanu, 2) viņu attiecīgu barošanu un 3) gaļas sagatavošanu. Bekona

sagatavošanai nokautu cūku sadala divās daļās - divās pusītēs, kuņas, pēc attiecīgas apstrādāšanas, Anglijas tirgos pazīstamas zem nosaukuma "Viltširas pusītes".¹⁾

Vislabākās viltširas pusītes iegūst no 6 - 7 mēneši vecām cūkām, kuņu dzīvsvars sasniedzis 82 - 102 kg. Ja cūkas vieglākas par 82 kg, tad gaļa mēdz būt vāja un pat ūdeņaina, tā kā arī svaigas gaļas šķirā tādas cūkas netiek atzītas par piemērotām. Ja turpretim cūkas smagākas par 102 kg, tad viltširas pusītes var izrādīties bekonam par smagām un pārāk taukām, bet priekš "speķa" gaļas par vājām. Parasti šādas pusītes cēlušās no vecākām par 6 - 7 mēn. cūkām un viņu gaļa vairs nav pietiekoši mīksta un sulīga. Tā tad bekonam norādītas zināmas smagumu robežas.

Sakarā ar tādām smaguma prasībām, Anglijā dzīvas cūkas šķiro 5 šķirās:

- 1) vājas, ar dzīvsvaru līdz 82 kg. Šādas cūkas, ja tikai viņas nav jau par vecām, ieteicams vēl kādu laiciņu pabarot;
- 2) pirmās šķiras cūkas - ar dzīvsvaru 82 - 102 kg. Ja cūkas no piemērotas sugas un pareizi barotas, tad no šādām cūkām iegūst vislabāko bekonu, kamdēļ

---

1) G.J. Nicholls. Bacon and Hams. 6.lp.

par tādām arī bekona rūpnieki maksā augstāko cenu;

- 3) pilnīgās - ar dzīvsvaru no 102 - 117 kg. Šāds smagums pat pie labas sugas un baņošanas jauzskata jau drusku par lielu;
- 4) smagas cūkas - ar dzīvsvaru 117 - 126 kg. Bekons no šādām cūkām iznāk par smagu un treknu, tāpēc tāds arī netiek visai cienīts Anglijas tirgos;
- 5) neizdevušās cūkas. Pie šīs grupas pieskaita cūkas ar dažādiem trūkumiem: vājas, īsas, rupjām kājām, biezu ādu, līku muguru un pārāk treknas. Šādas cūkas bekona ražošanai nav derīgas.

Kad cūkas pēc šādas iepriekšējās šķirošanas pieņemtas, nokautas, pārstrādātas viltširas pusītēs, tad pusītes savukārt šķiro 4 smaguma šķirās:

1) mazās pusītēs	ar svaru	20 - 23 kg
2) palielās	" "	24 - 31 "
3) vidējās	" "	32 - 35 "
4) smagās	" "	36 - 41 " .

Pusītes, kas vieglākas par 47 mrc., vai smagākas par 92 mrc., neatrod bekona tirgū piekritējus. Par vislabākām un iecienītākām pusītēm skaita "vidējās", kuru svars ap 30 kg .

Labuma ziņā pusītes sadala 3 šķirās.

Par pirmā labuma pusītēm skaita tādas, kuņas iegūtas no mēreni treknām un pareizi bagotām cūkām, ar vēlamām gaļas un tauku attiecībām. Šinī šķirā ieskaitītām pusītēm jābūt gašām, ar taisnu muguras un vēdera līniju. Muguras tauku biezums 4 - 5 cm un pār visu muguru tam jābūt vienādam. Tautiem jābūt cietiem, bet ne smērīgiem. Vislielākā vērtība jāgriež uz pusīšu gašumu un tauku cietumu, jo abas šīs īpašības izpērk dažus mazāk ievērojamus trūkumus. Īsas pusītes ar smērīgiem tautiem zaudē pilnīgi savu vērtību. No pirmās šķiras pusītēm prasa, lai priekšējais plecs būtu viegls, šķiņķi gaļīgi un pilnīgi, bet ne trekni. Labi sagatavotas pusītes izskatās tīras, bez kaut kādiem plankumiem. Plankumi bieži rodas no cūku sišanas un neuzmanīgas apiešanās (pie transporta). Labi sagatavotas pusītes krāsā viscauri vienādas, gludi nolīdzinātas, bez plankumiem un atstāj labu, svaigu iespaidu.

Otrā šķirā ieskaita pusītes ar pārāk attīstītu priekšējo daļu, nepietiekošu vai pārāk lielu muguras treknumu un maz gaļīgas. Šinī šķirā ievieto arī pusītes ar pielaižami mīksti tautiem.

Trešā šķirā ieskaita nepareizi apstrādātas pusītes,

no nepareizi un trūcīgi baņotām cūkām. Šinī grupā iekļūst arī tādu cūku pusītes, kuņas baņotas ar pārlicīgi šķidru un vienpusīgu barību. Pēdējā gadījumā vēdera daļa iznāk liela, ar neglītiem, ļenkaniem taukiem, kuņi tādā gadījumā ir smērīgi, lai arī būtu cieti. Dažreiz pusītes iekļūst šinī šķirā niecīgu sasitumu dēļ, pie kam nereti gadās, ka šādas pusītes pavisam izmet no apgrozības. Tas var notikt tādos gadījumos, kad sasitumi pieņēmuši kvadrātu veidu. Angļi domā, ka cūka ar kvadrātveidīgiem plankumiem uz ādas visādā ziņā kaušanas laikā ir bijusi slima ar sarkanguļu. No teiktā viegli saprast, cik liela vēriba jāpiegriež cūku transportam. Dāpi to ir pareizi apvērtējuši un cūku pārva-
dāšanai lieto speciāli ierīkotus ratus ar atsperēm.¹⁾

No pievestā apskata varam saprast, cik liela nozīme laba bekona iegūšanā ir piemērotām cūkām un viņu pareizai baņošanai.

Te vēl jāmin par bekona pusīšu novērtēšanu Anglijas tirgos. Lai gan eksportiers par zināmu bekona pusīti saņem vienu caurmēra cenu, tomēr šī cena stipri atkarīga no pusītes vienas vai otras daļas lieluma.

---

1) G. Delle. Cūkkopība. 13.lp.

2. Bekona saimniecība Latvijā.

a) Vispārējais stāvoklis.

Lai varētu spriest par Latvijas cūkkopības tagadējo stāvokli, būs jāizdara daži iepriekšēji aprēķini. Var pieņemt, ka Latvijā pa vienai vaislas cūkai tur tikai $\frac{2}{3}$ no visām saimniecībām; tā tad vaislas cūku skaitu valstī varētu rēķināt ap 130.000 galvām. Šo vaislas cūku aplecināšanai vajaga apmēram 7000 kuļļu. Pieņemot, ka katra vaislas cūka gadā atnes tikai 8 sivēnus, katru gadu iegūtu apm. 1.040.000 sivēnu. Daļu no šiem sivēniem atstāj vaislai, daļa nonīkst, daļu nokauj 3-4-5 mēnešu vecumā, bet pārējos nobažo pašu vajadzībām vai pārdošanai. Pieņemsim, ka 1 pilsoņa cūkgaļas patēriņš gadā būtu 20 kg; tādā gadījumā visu valsts iedzīvotāju uzturam vajadzētu apm. 40.000.000 kg cūku gaļas. Šo daudzumu varētu iegūt no apm. 340.000 tādām cūkām, kādas pie mums parasti nobažo. Šīs 340.000 cūkas jāuzskata par saimniecības apgrozības cūkām, kuņu vietā, līdz ko vienas nobažotas un pārdotas vai nokautas, tūdaļ stājas jaunas nobažojamas cūkas. Tā tad gada cūku Latvijā varētu rēķināt:

130.000 vaislas cūkas

7.000 kuiļu

340.000 nobaļojamo jeb apgrozības cūku.

Pavisam kopā 477.000 cūkas (pēc 1923.g. skaitīšanas ziņām - 484.000 cūkas).

Ar šādu cūku skaitli iedzīvotāju prasības pēc cūku gaļas būtu segtas; bet ar šādu cūku daudzumu būtu arī itkā vilktas robežas mūsu cūkkopības tālākai attīstībai. Katra turpmāka cūku pavairošana zināmā mērā varētu tikai izsaukt gaļas pārprodukciju, kas nelabvēlīgi varētu satsaukties uz ražošanas atmaksu. Tomēr mūsu cūkkopji nedrīkst apmierināties tikai ar gaļas ražošanu vietējiem tirgiem, tiem jāražo gaļa arī eksportam.

Latvija ir lauksaimniecības valsts un tādai viņai arī jābūt. Bet tāda viņa var pastāvēt tikai tad, ja iespējams saskatīt savus izvedumus ar ievedumiem un ar savu ražojumu izvešanu vēl pievilkt ārzemju vērtības. Līdz šim pie valsts budžeta saskaņošanas ievērojamu vietu ieņēma koku eksports, kas, piem. 1922.g. līdzinājās 32.000.000 latiem. Bet pēc laika mūsu meži izsīks un tad radīsies jautājums, ko likt viņu vietā? Pamatojoties uz Dānijas piedzīvojumiem, jāsa-ka, ka koku eksporta vietā pilnīgi varētu stāties cūku

gaļas eksports.

Pieņemsim, ka pēc pāra gadiem mēs varam saņemt par savu cūku gaļu vidēji Ls.1,80 kg, tad, lai cūku gaļa varētu ieņemt koku eksporta vietu, vajadzētu izvest apm. 16.000.000 kg gaļas. Priekš šāda gaļas daudzuma iegūšanas būtu jānobražo ap 250.000 cūku, kas uz katru saimniecību iztaisītu tikai 1½ cūkas.

Līdz ar to mēs pavairotu netikai lauksaimnieku ienākumus, bet arī nostiprinātu valsts saimnieciskos pamatus. Ka tas tiešām iespējams, to pierāda Dānijas piemērs, kur caurmērā katra saimniecība, skaitot arī tās, kam zemes platība ir zem 0,5 ha, dod gadā 20-25 cūkas eksportam bekona, kamēr pie mums rēķinot apaļos skaitļos bekona izveidumu uz 60.000 m iznāk, ka pie mums vienu bekona cūku var saražot tikai četras saimniecības. Pēc oficiāliem datiem, ja bekona eksportu attiecina uz 266.000 lauku saimniecību, kas lielākas par 2 ha, iznāk uz četrām saimniecībām 1 eksportam derīga bekona cūka.¹⁾

Dānijā turpretim ir bieži gadījumi, kur viena saimniecība nobražo pat 100 un vairāk bekona cūkas, un Dānijā, kuŗa pēc teritoriāliem apmēriem ir tāda pat kā Latvija,

---

1) M. Skujenieks. Latvija. 103.lp.

ir pāri par 3 milj. cūku, kamēr pie mums tikai drusku vairāk par 0,6 miljoniem. Tai ziņā mēs par Dāniju esam piecas reizes saimnieciski vājāki.

Šie skaitļi taisni kā rādīt norāda lielās bekona ražošanas iespējas un te vēl pievienojas tas fakts, ka taisni mazākās saimniecības ir visvairāk piemērotas bekona ražošanai. Bet mums pēc agrārreformas taisni nodibinājies jaun-saimniecību un amatniecības apmēru saimniecību vairākums. Ārzemju piemēri te rāda, ka taisni mazākās saimniecībās uz 100 ha zemes tiek turēts un nobarots vislielākais cūku skaits. Tā piem., Šveicē uz 1 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes gadā ražo cūkgaļas:¹⁾

saimniecībās	latos
3 - 5 ha	135
5 - 10 ha	95
10 - 15 "	88
15 - 30 "	85

Vācijā aprēķināts, ka uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes ražots cūkgaļas:

saimniecībās	kvintālu
0,5 - 2 ha	154,5

---

1) K.Ulmanis. Lauksaimniecības aizsardzība. 20.lp.

2 - 5 ha	82,7
5 - 20 "	53,4
20 - 100 ha	34,5

Beidzot Dānijē uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes turēja šādu cūku skaitu:

saimniecības	cūku
0,5 - 1,7 ha	224
1,7 - 3,3 "	168
3,3 - 5 "	150
5 - 10 "	117
10 - 15 "	103
15 - 30 "	94
30 - 60 "	80
60 - 120 "	67
120 - 240 "	51

Šie skaitļi rāda, kāds ceļš turpmāk jāiet mūsu bekona ražošanai, jo tagad taisni tipiskākais siksaimniecību apgabals - Latgale, dod vismazāko cūku skaitu. Pie mums, salīdzinot ar minētām valstīm, ir šāds cūku skaits uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes:¹⁾

---

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.g. 167.lp.

A p g a b a l i.	1933/34. s.g.	1932/33. s.g.	1927/32. s.g.
Vidzeme	16,20	16,74	17,05
Kurzeme	19,37	20,73	19,70
Zemgale	18,59	15,41	19,71
Latgale	13,90	18,16	16,57
Latvija	17,31	17,39	18,11

Pievestie skaitļi liecina, ka cūku skaits 1933/34. s.g. vienīgi Zemgales apgabalā ir lielāks nekā iepriekšējā 1932/33.s.g., kurpretī visos pārējos apgabalos nedaudz mazāks, pie kam pēdējā 1933/34.s.g. caurmērā uz vienu saimniecību iznāk cūku: Vidzemē - 4,89, Kurzemē - 6,55, Zemgalē - 7,44, Latgalē - 2,52, caurmērā visā valstī - 5,39.

Dānijas ienākumi no cūkkopības ir tik pat lieli, kā viss mūsu valsts budžets. Tur, rēķinot uz katru slaucamu govi, nobažo 3 - 4 cūkas eksportam; mums, turpretim, ļoti bieži vājpienu izlieto nelietderīgi un jaunībā izkauj gluži nelietderīgi ļoti daudz sivēnu.

Lauksaimniekam daudz izdevīgāki ražot eksporta cūkas, nevis tādas treknas, kādas pagēr parasti mūsu vietējie tirgi. Dzīvsvara pieaugums pie jaunākām eksporta cūkām pa-

nākams ar mazāku barības daudzumu, nekā pie vecākām, trek-
nākām cūkām; tāpēc eksporta cūkgaļas ražošana lauksaimnie-
kam iznāk lētāka. Arī cūkkopībā ieguldītais kapitāls pie
eksporta cūku nobažošanas drīzāk apgrozās, dod lielāku
peļņu un brīvu rīcības kapitālu. Tas viss taču lauksaimnie-
kam no ļoti liela svara.

Gaļas eksporta sekmes tomēr lielā mērā atkarīgas no
gaļas labuma, t.i. cik tā piemērota ārzemju tirgus prasī-
bām. Ja daudz būs vienādas un vienāda labuma gaļas, tad,
pats par sevi saprotams, ārzemnieki drīzāk ievēros tādu
precī un tādiem ražojumiem tirgus vienmēr būs nodrošināts.
Ja, turpretim, preces būs maz un tā pati būs nenoteikta
labuma, tad nenoteikts un nedrošs būs arī tādas preces tir-
gus stāvoklis. Tāpēc, ja mēs uzskatītu cūku gaļas ekspor-
tu par vēlamu un sāktu ar viņu nodarboties plašākos apmēros,
tad nepieciešami gādāt par labas, vienādas un tirgus prasī-
bām piemērotas gaļas ražošanu. Jo neesam tikai mēs vien,
kuņi nodarbojas un domā nodarboties ar gaļas eksportu. Tā-
pēc piemērotas preces ražošanai mums jāpiegriež vislielākā
vērība. Kas vajadzīgs priekš labas preces sagatavošanas,
to jau gandrīz visā pilnībā ievērojušas mūsu eksporta cūku
kautuves; tagad svarīgākais uzdevums, bez šaubām, gulstas

uz cūku audzētājiem.

Cik no valsts gaļas kontroles novērojumiem var spriest, tad mums samērā ļoti maz vēl tādu cūku, no kuņām varētu iegūt labu bekona. Galvenais mūsu bekona trūkums ir - pusīšu Isums, samērā smagā priekšas daļa un pārlicīga gaļas treknums. Gadās arī tā, ka pusīte izliekas visādi laba, tikai atkal trūkums - treknums par mīkstu un smērīgu.¹⁾ Visi tamlīdzīgi trūkumi ir pilnīgi nepielaižami un viņu dēļ mūsu bekons ieņem arvien vēl diezgan neievērojamu stāvokli tirgū. Visi šie trūkumi liecina, ka mūsu cūkkopji nepiegriež vajadzīgo vērību vaislas cūku izlasei un barošanai.

Angļi pēdējā laikā piegriež lielu vērību, lai visiem spēkiem paceltu piemērotu bekona cūku audzēšanu savās domīnījās, sekojot Dānijas paraugam un pie bekona cūku izaudzēšanas nevadās vienīgi no teorētiskiem aprēķiniem, bet vienmēr prasa padomu no kautuvēm - ko tās saka par audzējamo cūku gaļu.

Dāpi tiešām izaudzējuši slaidu, izturīgu un pienīgu cūku, kuņas vidējā daļa jeb "vidriecē" dod daudz laba bekona, ar labu šķipķi, bet ar samērā vieglu priekšējo plecu. Viņu vietējo cūku krustojumi ar piemērotām lielajām,

1) G.Delle. Kā izaudzēt labas bekona cūkas. 11.lp.

baltajām angļu cūkām dod vislabākos un gaļīgākos bekona si-
vēnus. Cūkas ar garu vidrieci dod arī liesāku gaļu, jo,
kā Amerikas novērojumi rāda, starp cūku gaļumu un nobažo-
šanās spējām pastāvot cieša fiziologiska sakarība. Cūku
pārlicīgās nobažošanās spējas vienmēr atsaucoties uz ķer-
meņa gaļuma mazināšanos. Bekona ražotājiem nav no svara
pārlicīgās nobažošanās spējas - ātra aptaukošanās, bet no
svara spēcīgs augums jaunībā. Tādēļ, ja mūsu bekons, kā
to augstāk aizrādījām, ir par Isu un treknu, tad galvenā
vaina meklējama nepiemērotās cūkās. Arī krūšu kurvis pie
Isākām cūkām vienmēr samērā labāk attīstīts, nekā pie ga-
rām. Tāpēc, ja centīsimies izkopt izlases ceļā cūkas ar
garu ķermeni, mazāk attīstītu priekšas daļu, tad sasnieg-
tas būs visas galvenās bekona īpašības: gaļīgums, gaļums
un vieglāka priekšējā daļa.

b) Bekona cūku ieaudzēšana.

Līdz šim, lai izaudzētu piemērotas vietējās cūkas,
darīts ļoti maz. Jāatzīstas, ka mūsu cūku uzlabošanas
darbs palicis tik pat nenoteikts, kā bijis. Ir ierīkotas
daudzas vaislas kuīļu stacijas, bet daļa no viņām ierīko-
tas ar tādām cūkām, kuņas mūsu vajadzībām it nemaz nav

piemērotas. Vācu dižciltīgā cūka, kuņa pazīstama ar savu ātraudzību, nav tomēr sava treknuma dēļ devusi mums gaidītos rezultātus.¹⁾ Ir redzams melns uz balta, kur daži vācu dižciltīgo vaislas kuiļu turētāji aizrāda, ka kuiļu pēcnācēji nav piemēroti eksporta prasībām. Arī auglības un pienības ziņā vācu cūkas ir izrādījušās par ļoti šaubīgām; tāpēc savu cūku ieaudzēšanu nekādā ziņā nevaram sākt ar vācu dižciltīgām. Mums jādara būs tāpat kā dāņiem: no vienas puses jāizaudzē piemērota, izturīga un auglīga vietējo uzlaboto cūku suga un, no otras puses, tīrā veidā jāaudzē lielās baltās angļu (jorkširas) cūkas. Jorkširas asinis izpildīs pie mūsu cūkām nolīdzinātāja lomu. No pareizi izaudzēto vietējo un jorkširas cūku krustojumiem ir vislielākās cerības sagaidīt labus, vienādus bekona sivēnus.

Lielo balto angļu (jorkširas) cūku ieaudzēšanā mēs esam jau šo te darījuši; esam pat mēģinājuši viņas, kaut gan bez kādas sistēmas, uzņemt ciltsgrāmatās, bet vietējo uzlaboto cūku izkopšanā neesam darījuši tik pat kā nekā.

Lai gan Latvijā krietna daļa cūku jāskaita jau par izsmalcinātām, tomēr daudzās vietās vēl atradīsim labas cū-

---

1) G. Delle. Cūkkopība. 24.lp.

kas, ar kuņām varētu sākt vietējo cūku izkopšanu. Ar cūku izkopšanu nevar kavēties; tāpēc lauksaimniekiem cūku izkopšana jāņem savās rokās, jāapvienojas un jādibina plašs cūkkopības pārraudzības biedrību tīkls. Pateicoties uzlabošanas centriem, dāņi izveidojaši savas cūkas tā, lai no viņām iegūtu vienādu, labu un piemērotu eksporta preci. Jau 1912.g. tādu, no valdības atzītu, cūku uzlabošanas centru Dānijā bija 106, no kuņiem 86 priekš vietējām un 20 priekš jorkširas cūkām. Somijā līdz 1924.g. maija mēnesim nodibināti 26 audzēšanas centri, no kuņiem 8 ar vietējām un 18 ar jorkširas cūkām.

Arī Vācija tādu centru - cūku kontrolbiedrību dibināšanai piegriezusi vērību. Līdz šim nodibinātas 2 biedrības - viena Rītpūsijā, otra Šlezijā.

Visu šo centru uzdevums - izaudzēt izturīgu, labi barību izmantojošu, auglīgu un tirgus prasībām piemērotu preci ražojošu cūku. Dāņi lielu vērību piegriež arī treknuma (speķa) labumam, iesāļišanās spējām.

Patreiz pie mums cūkkopības pārraudzības biedrību dibināšanu un pārraudzību kārtos lauksaimniecības kamera un droši var teikt, ka panākumi te neizpaliks.

Pārraudzības biedrību dalībniekiem būtu jāveic seko-

Šais:

1. jātur un vaislai jālieto tikai atzītas vaislas cūkas un, ja tādu pašu saimniecībā nebūtu, jāiegādājas vaislas materiāls tikai no ieteiktām saimniecībām; neiznīcinot nevienu vaislas cūku, iekams cūku turētājs uz to nav dabūjis atvēli no biedrības lietpratēju komisijas;

2. jātur un jālieto tikai piemērots un atzīts vaislas kuilis. Ja kāds no biedrības dalībniekiem gribētu turēt bez stacijas kuila vēl savu kuili, tad kuilim jābūt atzītam par noderīgu un piemērotu b—bas mērķiem;

3. jāizved sīvēnu tetovēšana un vaislai jāpārdod tikai tetovēti sīvēni ;

4. jāvāc visas vajadzīgās ziņas par vaislas cūkām, kuļiem un viņu pēcnācējiem, lai savā laikā tās varētu ierakstīt vaislas cūku grāmatās;

5. jābago cūkas pēc dotiem norādījumiem un cūku pārdošana jāizdara pēc iespējas vienā laikā, lai tādā kārtā varētu izvest kautuvē vajadzīgo gaļas kontroli;

6. jāsarīko vienu reizi gadā cūku apskate un bez tam jāpiedalās ar savām cūkām rajonu apskatēs vai izstādēs.

c) Bekona cūku barošana.

Tuvāki ieskatoties patreizējā stāvoklī, jānāk pie slēdziena, ka stājoties pie bekona ražošanas un eksporta, liekas būt aizmirsts norādīt uz to, kur ņemt barību, ko prasītu pastiprināta cūku turēšana un barošana. Diezgan daudz rakstīts par to, kādi apgrūtinājumi pastāv cūku barības ieviešanai no ārzemēm, bet paša galvenā norādījuma nav - ka cūku barošanai pie mums jālieto pēc iespējas daudz kartupeļu, un ka tāpēc jāsāk arī vairāk ražot kartupeļus. Pavisam greizi būtu uzbūvēt arī mūsu eksportu uz ievestās barības, mazākais sākumā, kamēr bekona eksports ir vēl samērā mazs. Kad sākām piegriezties piensaimniecībai, tad tūlīt arī pacēla prasību pēc vairāk un labāka siena, pēc labām ganībām, pēc saknauģiem, un redzējām, ka lauksaimnieki sāka pamazām šīs prasības ievērot un izvest. Bet pie bekona ražošanas nekā tamlīdzīga nav. Vairojušies, protams, ir vājpiena daudzumi, bet kas attiecas uz pārējo barību, miežiem un kartupeļiem, tad miežu sējumu platība vēl nav sasniegusi 1909.-13.gada apmērus. Ja 1 kg dzīvsva-
ra ražošanai izlieto ap 10 kg kartupeļu kopā ar citu piemērotu barību, tad uz katras cūkas 1000 kg vai 10 kvintālu.

Ja mēs gribētu nobarot 100.000 bekona cūku, tad vajadzētu 1.000.000 kvintālu kartupeļu. Mūsu kartupeļu raža ir ap 80.000 kvintālu no ha, tas nozīmē, ka 1 ha kartupeļu pietiku 8-10 cūkām, vienkāršības dēļ teiksim 10. Tad iznāk, ka šim 100.000 bekona cūkām vajadzētu 10.000 ha kartupeļu zemes, vai arī pacelt ražas par 10-15%. Bez tam vēl pastiprināta bekona ražošana prasīs miežu sējumu palielināšanu. Tā tad bekona saimniecība te tikai veicinātu vispārējo lauksaimniecību.

Beidzamā laikā ļoti vērtīgus norādījumus par pareizu bekona cūku barošanu devis Latvijas Lauksaimniecības kameras cūkkopības nodaļas vadītājs G. Delle, kuņš savā praksē guvis bagātīgus piedzīvojumus un tad arī par tiem stāsta tālāk bekona ražotājiem. Delle visumā norāda uz to, ka sakarā ar bekona cenu pacelšanos radušās arī pastiprinātas prasības pārdodamām cūkām, un apm. 60% no visiem bekona ražotājiem nebija šim jaunām prasībām sagatavoti. Ja valdība tagad noteikusi cūkām augstāku cenu, tad neesot jāsaprot, ka tā grib ražotājiem uzdāvēt naudu bez darba, gluži otrādi - tā līdz ar to prasot noteiktu un apzinīgu darbu, lai paceļot bekona labumu, būtu iespēja iekasot savām cūkām redzamāku vietu ārzemju tirgū. "Būtu tiešām kauna lieta",

saka cūkkopības nodaļas vadītājs Delle, ja mēs, latvieši, tagad nevarētu godam pildīt savas tirdznieciskās saistības ar mūsu bekona pircējiem ārzemēs, - nevarētu piegādāt to niecīgo daudzumu bekona un pie tam laba bekona, kādu no mums tagad nodomājuši iepirkt ārzemju pircēji. Vai drīkstētu tādā gadījumā domāt un cerēt par bekona eksporta palielināšanu nākotnē? Ja nevarēsīm ārzemniekiem apgādāt bekonu tādos daudzumos un tādā kārtībā, kā viņi to prasa no mums, tad iztrūkstošo daļu ārzemnieki iepirks citās valstīs - no mūsu konkurentiem, kuņi, tāpat kā mēs, domā iekāpot redzamāku vietu ārzemju bekona tirgū, bet mums, mūsu cūkkopjiem, celsies zaudējumi un mazināsies izredzes uz bekona eksporta palielināšanos nākotnē!" Tālāk seko norādījumi, kas būtu darāms, un vispirms tiek uzsvērts, ka cūku audzētājiem jāiekārtojās tā, lai varētu bekona cūkas ražot vienmērīgi cauru gadu - arī vasarā. Sevišķi par to nomodā esot jābūt tiem cūkkopjiem, kuņiem cūkas atnesās agrā pavasarī un vēl rudenī. Laba barība tāpēc jāpataupot vasaras cūkām, lai nebūtu jāizlīdzās ar bekona cūkām nepiemērotu barību. Līdz šim piemērotas barības trūkums visvairāk esot traucējis bekona cūku baigošanu vasarā. Zaļbarību varot izēdināt tikai noteiktā daudzumā, lai nekaitētu vēdera for-

mai un gaļas labumam. Ja zaļbarība saturot 8-10% sausas, tad tās barības deva varot būt 15-20% no barības devas kopvērtības. Ražotājiem, kuņģi bekona cūkas jau nobarojuši, t.i. kuņģiem tās sasniegušas vajadzīgo dzīvsvāru 84-94 kg, pirms vešanas uz nodošanas vietu, jānomērojo cūkas gaļums (no ausu līnijas pa muguras vidu līdz astes saknei). Ja cūka nerasniedzot vajadzīgo gaļumu (I.šķirā - ne mazāk par 110 cm, II.šķ. - 104 cm, III.šķ. - 100 cm), jāturpinot cūkas barošana treknai gaļai. Tālāk tiek aizrādīts, ka liela nozīme bekona audzināšanā ir izvēlēties piemērotu sivēnu. Jāraugoties lai sivēni būtu gari - slaidi, ar garu vidējo daļu - viduci, ar ne visai izliektām ribām - ne visai platu, bet gan dziļu krūts daļu un labi pieslēgtām lāpstipām. Šādus sivēnus dodot lielās baltās (jorkširu) cūkas. No krustojumiem jāņem vaislas staciju kuņģu pēcnācēji. Vācu dižciltīgo tipa cūkas bekonam neesot piemērotas. Bekona cūkas jāēdīnot ar biezu barību, kas veicina ne tikai labu barības izmantošanu, bet nebojājot arī cūkām vēdera formu. Ar šķidru barību ēdinātu cūku vēderi bojājot bekona izskatu un izvērtēšanu. Vājpiens tāpēc pasniedzams atsevišķi pirms ēdināšanas. Sivēni tūlī jāradīnot pie sausas barības, izbarojot sīkos kviešu graudus, mazos kartupeļus un padzirdot

atsevišķi ar pienu. Bekona cūku barošanā neesot jācenšoties sasniegt pārāk lielus dienas svāra pieaugumus, jāraugoties lai bekona cūka vajadzīgo dzīvsvāru sasniegtu 6-7 mēnešu vecumā. Jaunākas par 6 mēnešiem cūkas bekonam esot mazāk noderīgas, jo pie vajadzīgā dzīvsvāra tām biežāka muguras tauku kārtā, bez tam gaļa, pateicoties lielākam ūdens saturam, nevienādi iesāloties un sliktāki uzglabājo- ties. 5 mēnešus veca cūka varot sasniegt bekonam vajadzī- go dzīvsvāru, tādā gadījumā, ja no sākta gala tai strau- tas kustības, no kā ļoti ciešot cūkas slaidums un gaļi- gums. Bekona cūku barošana jāiesākot ar sivēnu atšķiršanu no cūkas un jāizvedot pēc normām, iedalot barošanu divos periodos: 1) sagatavošanas periodā, 2) nobarošanas perio- dā. I. - sagatavošanas periods, līdz 50 - 60 kg dzīvsvāram, ar 500 - 700 gr pieaugumu dienā. Jāgādā, lai barībā ne- trūktu olbaltuma (ne mazāk par 100 gr. uz barības vienī- bu). Šai laikā sivēniem dodama kustību brīvība, izlaižot sivēnus ikdienas izskraidīties, kas veicina cūkas slaidu- mu un gaļīgumu. Vēlams, lai barības līdzekļi barības de- vā atrastos pēc iespējas noteiktās savstarpējās attiecībās (piem. 30% vājpiena, 45% spēkbarības un 25% kartupeļu no- devas kopvērtības), bet no vēdera tilpuma palielinošiem

barības līdzekļiem jāsargās. Šai laikā varot izbārot arī tādus barības līdzekļus, kuņi neatstāj sevišķi labu iespaidu uz tauku labumu. II. - nobažošanas periods - līdz apm. 95 kg dzīvsvaram, ar pieaugumu 600 - 700 gr dienā (olbaltuma 80-90 gr uz barības vienību). Cūkas novietojamas aizgaldēs, kustības pārtraucamas, un lai dabūtu taukiem cauraugušu gaļu, jābāžo ar vairāk notaukojošu barību. Mīkstus taukus radošus spēkbarības līdzekļus atvietot vairāk ar miežiem, krietna daļa (30 - 40%) no spēkbarības jā-dod zirņu veidā, kas uzlabo tauku īpašības. Barības li-dzekļi jā-dod tāpat noteiktās savstarpējās attiecībās. Kā I., tā II. periodā jā-piedod minerālvielas pludinātā krīta veidā, skatoties pēc sīvēna vecuma, 10-20 gr dienā. Cū-kas visādi jā-sargā no sitieniem un ievainojumiem. Tuvojo-ties bāžošanas beigām, jā-nomēro cūkas gaņums. Labas beko-na cūkas uzrādot tad vajadzīgo gaņumu, ja tās nedaudz ma-zāks par krūts apkārtmēru. Katram cūkkopim jā-zinot, ka bekona cūkas 1 kg pieaugšanai patērējot mazāk barības, nekā vecākas cūkas un tā-pēc izdevīgāki audzēt tieši bekona cū-kas.

3. Bekona eksports un bekona saimniecības ienākumi.

Lai spriestu par bekona saimniecības rentabilitāti, jāpiegriežas vispirms lauksaimniecības kases ienēmumiem, kas konstatēti grāmatvedības saimniecību ceļā. Pēc oficiāliem skaitļiem tie ir sekojoši:¹⁾

	1933/34.s.g. uz 1 ha derīgas zemes		1927/32.s.g. uz 1 ha derīgas zemes.	
	Ls.	%	Ls.	%
Ieņēmumi no majlopiem	37,94	54,52	53,99	66,46
to skaitā				
lopkopība	28,39	40,80	41,29	50,83
cūkkopība	7,10	10,20	9,73	11,98
Ieņēmumi no augkopības	29,23	42,00	19,64	24,19
to skaitā				
laukkopība	27,17	39,04	17,19	21,16
pļavkopība	0,20	0,29	0,32	0,40
Pārējie saimniek.iņēm.	2,02	2,90	4,86	5,99
Kopā saimniekoš.iņēmumi	69,19	99,42	78,49	96,64
Ārkārtējie iņēmumi	0,40	0,58	2,73	3,36
K o p ā	69,59	100,00	81,22	100,00

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.g. 171.lp.

Vairāk nekā pusi - 54,52% (caurmērā visā valstī) no visiem lauksaimniecības kases ieņēmumiem 1933/34.s.g. sastāda ieņēmumi no mājlopiem, pie kam atsevišķos apgabalos minētie ieņēmumi sastāda šādus procentus: Vidzemē - 64,95%, Kurzemē - 50,01%, Zemgalē - 46,00% un Latgalē - 56,35%. Vēl jāatzīmē, ka starp ieņēmumiem no mājlopiem, galveno lomu spēlē lopkopības ieņēmumi.

Ieņēmumi no augkopības 1933/34.s.g. turpretī sastāda tikai 31,83% (Vidzemē), 50,80% (Zemgalē) no visiem lauksaimniecības kases ieņēmumiem.

Pārējie un ārkārtējie lauksaimniecības kases ieņēmumi ir samērā mazi, jo sastāda tikai - pirmie - 2,90% (caurmērā visā valstī), bet otrie - 0,58% no visiem lauksaimniecības kases ieņēmumiem.

Apskatot tālāk lauksaimniecības kases izdevumus, dabūjam šādu pārskatu:

	1933/34.s.g. uz 1 ha derīgas zemes		1927/32.s.g. uz 1 ha derīgas zemes	
	Ls.	%	Ls.	%
Strādnieku algas	12,46	24,30	16,23	26,44
Tekošie izdevumi	23,25	45,35	26,73	43,59
to starpā				
mākslīgie mēsli	3,11	6,07	3,39	5,53
iepirktā sēkla	1,33	2,59	2,66	4,33
iepirktā spēkbarība	2,33	4,55	3,78	6,17
nodokļi	2,12	4,13	2,03	3,31
Kopā saimniekošanas izdevumi	35,71	69,65	42,96	70,03
Ārkārtējie izdevumi	15,56	30,35	18,39	29,97
K o p ā	51,27	100,00	61,35	100,00

Nepilnu pusi - 45,35% (caurmērā visā valstī) no visiem lauksaimniecības kases izdevumiem 1933/34.s.g. sastāda tekošie izdevumi. Šo izdevumu starpā pirmā vietā ir pārvaldes izdevumi, kuņi sastāda 8,64% no augšminēto lauksaimniecības kases izdevumu kopsummas; tālāk seko izdevumi par mākslīgiem mēsliem (6,07%), nodokļi (4,13%) u.t.t.

Ceturto daļu - 24,30% (caurmērā visā valstī) no

visiem lauksaimniecības izdevumiem sastāda strādnieku algas, pie kam atsevišķos apgabalos šo izdevumu procenti ir šādi: Vidzemē - 23,51%, Kurzemē - 22,04%, Zemgalē - 27,18%, bet Latgalē - 14,41%.

Tālāk aprēķinot bekona saimniecības rentabilitāti, nepieciešams izsekot lauksaimniecības brutto ienākumiem, saimniekošanas un ražošanas izdevumiem.

Lauksaimniecības brutto ienākumi sastādās no šādām sastāvdaļām: a) pārdoto lauksaimniecības ražojumu vērtības; b) iedzīvotāju uzturam patērēto un saimniecības īpašnieka personīgām vajadzībām izsniegto ražojumu vērtības; c) strādniekiem izsniegto ražojumu vērtības; d) ražojumu vērtības, kas ieguldīta gada laikā ilggadīgai kapitālu pavairošanai un e) ražojumu krājumu, dzīvā inventāra un augu kapitālu pavairošanas gada laikā. Lauksaimniecības brutto ienākumos neietilpst vērtības, kuŗas pāriet no vienas lauksaimniecības nozares otrā un noder tālākai ražošanai (piem. kūtsmēslu vērtība).

Pēc ražošanas nozarēm lauksaimniecības brutto ienākumi savstarpēji sadalās sekošā kārtā:¹⁾

---

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.g. 172.lp.

	1933/34. s.g. uz 1 ha der. zemes		1927/32. s.g. uz 1 ha der. zem.	
	Ls.	%	Ls.	%
Ražošanas nozares	106,44	83,77	127,69	85,91
to starpā				
no mājlopiem	61,27	48,22	86,14	57,96
no augkopības	44,01	34,64	37,49	25,22
no pārējām nozarēm	1,16	0,91	4,06	2,73
Krājumu un sējumu palielināšanās	7,12	5,60	5,91	3,98
Dažādi ienākumi	13,51	10,63	15,03	10,11
K o p ā	127,07	100,00	148,63	100,00

Lauksaimniecības brutto ienākumi galvenā kārtā sastāda no ražošanas nozarēm, t.i. no ienākumiem no lopkopības un augkopības. Šie ienākumi no ražošanas nozarēm 1933/34. s.g. sastāda Vidzemē - 86,03%, Kurzemē - 80,84%, Zemgalē - 84,17%, Latgalē - 77,69%, caurmērā valstī - 83,77%. Brutto ienākumi no mājlopiem minētā s. gadā sastāda Vidzemē - 55,47%, Kurzemē - 42,96%, Zemgalē - 43,59%, Latgalē - 46,37%, bet caurmērā visā valstī - 48,22% no visiem lauksaimniecības brutto ienākumiem.

Apskatot atsevišķi brutto ienākumus no mājlopiem un

augkopības dabūjam tālāk pievesto pārskatu:

	1934/35. s.g.	1933/34. s.g.	1932/33. s.g.	1927/32. s.g.
	Uz 1 ha derīgas zemes Ls.			
Lopkopība	41,22	38,42	39,94	55,94
Cūkkopība	14,37	15,09	14,17	19,25
Aitkopība	1,88	1,73	1,47	2,13
Darba zirgi	2,66	2,40	2,20	5,36
Putn- un bišķkopība	3,12	3,63	3,38	3,46
K o p ā	63,25	61,27	61,14	86,14

Brutto ienākumos no mājlopiem pirmā vietā ir ienākumi no lopkopības, kuņi 1933/34.s.g. sastāda Vidzemes apgabalā 66,75%, Kurzemē - 57,07%, Zemgalē - 62,52%, Latgalē - 51,01%, bet caurmērā visā valstī - 62,71% - no minēto brutto ienākumu kopsummas. Vēl jāpiezīmē, ka ienākumus no lopkopības galvenā kārtā sastāda ienākumi no piensaimniecības.

Ienākumi no cūkkopības 1933/34.s.g. sastāda Vidzemē - 21,57%, Kurzemē - 31,33%, Zemgalē - 23,98%, Latgalē - 31,01%, bet caurmērā visā valstī - gandrīz piekto daļu - 24,63% - no visiem mājlopu brutto ienākumiem.

Ja tagad no brutto ienākumiem atskaitām ražošanas un saimniekošanas izdevumus, tad iznāk, ka cūkkopības brutto ienesīgums - rentabilitāte uz 1 ha derīgas zemes 1934/35. gadā ir 14,37 latī pret 19,25 latiem 1927/32.gados.

Sīkāka netto rentabilitāte tiks aplēsta vēlāk, apskatot bekona saimniecības ienesīgumu. Tagad piegriezīsimies eksportam.

Mūsu bekona eksports sācies tikai desmit gadus atpakaļ, līdz ar Valmieras eksportkautuves nodibināšanos. Protams, arī agrāk tika izvesta gaļa, bet to nevar uzskatīt par sistematisku bekona saimniecību, jo tad nebija noorganizētas lopkautuves un ražojumu izstrādāšana pēc Anglijas tirgus prasībām netika pilnā mērā ievērota. Mūsu bekona eksporta attīstību pa atsevišķiem gadiem raksturo šādi skaitļi:¹⁾

	tonnas	1000 latos
1925.gadā	1053	3.549,-
1926. "	3043	6.750,-
1927. "	3968	6.011,-
1928. "	1547	2.679,-
1929. "	798	1.493,-

---

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.g. 134.lp.

1930.gadā	1782	2.824,-
1931. "	1766	1.769,-
1932. "	971	668,-
1933. "	2324	2.104,-
1934. "	2240	2.356,-
1935. "	1735	1.835,-
1936. " (11 mēn.)	1718	2.222,-

Izsekojot šiem skaitļiem redzams, ka krīzes laikā eksporta daudzums krities un vērtība 1000 latos ir gandrīz tikpat liela kā eksportētais daudzums tonnās, bet 1932. un 1933. gados pat vēl mazāka. Tas arī saprotams, jo cūkgaļas cenas 1930. un 1931.gadā ļoti strauji slīdēja uz leju gandrīz visās zemēs, kurās cūkkopība bija sasniegusi ievērojamāku attīstības pakāpi. Sevišķi tas sakāms par tām zemēm, kas ciešāki saistītas ar pasaules tirgu un padotas pasaules tirgus konjunktūras stiprākai ietekmei. Minētās zemēs cenas cūkām noslīdēja no Ls.123,- (Amerikas Savienotās Valstis, Polija) un Ls.172,20 (Holande, Dānija) 1929.gada beigās līdz Ls.49,20 par 100 kilogramiem 1931.gada beigās.¹⁾ Šī straujā cenu krišana tādā veidā vairs tomēr 1932.gadā neturpinājās, kaut gan gada caurmēra cenas

1) Ekonomists No.13/14 - 1933.g. 520.lp.

bija ievērojami zemākas nekā 1931.gadā, jo šā gada beigās mēneša caurmēra cenas jau bija noslīdējušas uz ārkārtīgi zemu līmeni.

Ja atzīmētā cūku cenu stabilitāte vienā no vissmagākajiem saimnieciskās krīzes gadiem mūs it kā pārsteidz, tad citā apgaismojumā šī parādība kļūst pilnīgi saprotama. Cūku cena Ls.49,20 par 100 kilogramiem dzīvsvārā atbilst izbažotās labības vērtībai - Ls.7,38 par kvintālu.

Viss mūsu bekons iet uz Angliju un salīdzinot apstākļus ar mūsu kaimiņvalstīm, redzams, ka mēs esam te daudz ko zaudējuši bekona tirgus iekarošanā. To pierāda Anglijas bekona ievēdums (100 lb) krīzes gados, t.i. laikā, kad mūsu cūkkopība un bekona saimniecība gāja lejup. Te aina ir sekojoša:¹⁾

Ievests no:	1930.g.	1931.g.	1932.g.
Latvijas	47.323	30.758	19.375
Lietavas	73.333	362.381	515.012
Igaunijas	24.773	63.586	81.392

K o p ā   9.191.182   11.133.676   11.405.932

Šie skaitļi pierāda, ka tajā laikā, kad mēs strīdējāmies un runājām par bekona nozīmi un atbalsta nepieciešam-

---

1) K.Ulmanis, Kas jādara un kā. 168.lp.
Brīvās Zemes plelik. "Zemes spēks" No.11-1933.g.

mību, mūsu kaimiņvalstis iespiedās Anglijas tirgū. Tā Lietuva 2 gadu laikā pavairoja bekona eksportu 7 kārtīgi un Igaunija 4 kārtīgi, kamēr mūsu izvedums samazinājās gandrīz 3 kārtīgi.

Pēdējā, 1936.g.¹⁾ bekona eksporta vērtība strauji pieaugusi un min. gada 11 mēnešos sasniedz 2,3 milj. latu pret 1,7 1935.gadā, lai eksportētās gaļas daudzums nav neko daudz grozījies un 1936.g. sasniedz 1718 tn un 1935.gadā 1644 tn 1934.gadu te nevar ņemt par salīdzinājumu, jo tad pasaules tirgū vēl bija jūtami zemas cenas un par 2234 tn saņemts tikai 2,3 milj. lati. Pēdējā gada straujais vērtības pieaugums izskaidrojams ar lata kursa pieskaņošanu angļu mārciņai, jo tas radīja ļoti izdevīgu stāvokli mūsu ārējai tirdzniecībai, ceļot uz augšu mūsu eksportpreču cenas un pieņemot 1913.gadu par pamatu (=100), tagad tās indekskaitļos ir 98, vai citiem vārdiem tikai par 2 punktiem zemākas kā pirms kara.

Neatkarīgi no tiešā bekona izvedumiem vēl ievērojama loma piekrīt cūku un sivēnu izvedumiem, kuši pēdējos gados ir sekojoši:²⁾

---

1) Valsts statistiskās pārvaldes mēn. biļ. No. 12-1936.g. 1257. lp.

2) " " " " " No. 1/2-1937.g. 26. lp.

	Daudzums gab.	Svars tn	Vērtība (1000 Ls.)
1931.	15794	1638	2.057,-
1934.	13523	1123	653,-
1935.	47825	13525	3.536,-
1936.	77406	9534	5.723,-

Lielākais daudzums te iet uz S.P.R.S., kuņa cenšas
ņemt vaislai dērīgas bekona cūkas no tuvākām kaimiņvalstīm -
Latvijas, Lietavas un Igaunijas. Mūsu izvedumi te ir šādi:

	Daudzums	tn	Vērtība (1000 Ls.)
1931.	15559	2054	1.837,-
1934.	13259	1121	651,-
1935.	14892	2139	887,-
1936.	23564	2196	1.293,-

Uz Vāciju 1936.gadā cūku un sivēnu izvests 52839 gab.,
7332 tn kopsvarā, par 4,339 milj. latiem.

Slēdzot te vēl jāpieved pārskats, kādu lomu bekona
eksports spēlē mūsu lauksaimniecības ražojumu eksportā,
1935.gadā te aina bija sekojoša:¹⁾

---

1) Latvijas lauksaimniecība 1935.g. 128.lp.

	tonnas	1000 Ls.	% no lauks.ražoju eksporta.
Lini	8143	8.668,-	17,4
Sviests	16816	18.505,-	37,1
Gaļa, visāda	2515	2.288,-	4,6
Rudzi	88425	5.108,-	10,3
Kvieši	65749	3.797,-	7,6
Mieži	7336	465,-	0,9
Cūkas un sivēni	6565	3.536,-	7,1
<hr/>			
K o p ā	210.396	49.821,-	100,00

Gandrīz viss gaļas eksports tie attiecas uz bekonu un tas ieņem mūsu lauksaimniecības ražoju izveidumu starpā trešo vietu, bet ja tie pievieno arī izvestās cūkas un sivēnus, tad cūkkopība lauksaimniecības eksportā ieiet jau ar 12% un ieņem tālāk nākošo vietu aiz sviesta un liniem.

IV. B E K O N A S A I M N I E C Ī B A S N O Z Ī M E

V A L S T S S A I M N I E C Ī B Ā.

1. Valsts loma bekona saimniecības veicināšanā.

Jau iepriekš, pie cūku skaita apskates tika norādīts, ka cūkkopība valsts mērogā stipri atkarīga no gaļas cenām. Cenas ir izšķirošais faktors netikai iekāzemes, bet arī ārzemes tirgos un līdz ar viņu svārstībām koordinējas bekona saimniecība Latvijā. Piemēra pēc, te var teikt, ka mūsu, tāpat kā Dānijas bekona galvenais tirgus ir Anglija, un uz turieni līdz krīzes laikmetam gājis šāds eksporta vairums:¹⁾

	tonnas	milj. Ls.
1925.g.	1053	2,3
1926.g.	3042	5,8
1927.g.	3968	5,9
1928.g.	1547	2,4
1929.g.	757	1,4

Šie skaitļi rāda, ka lielākais bekona daudzums un augstākās summas attiecas uz 1927.gadu, bet tad bekona saimniecība, līdz ar cenu sabrukumu pasaules tirgū, iet

1) Latvijas statistiskā gada grāmata 1930.g. 230.lp.

lejup un 1929.g. izvesta vairs tikai nepilna piektā daļa no 1927.g. normas. Šādam bekona saimniecības kritienam par iemeslu bija 1928.g. plūdi un neraža un arī tas apstāklis, ka mūsu eksportkautuves 1927.g. beigās, saskapā ar pasaules tirgus sabrukumu, sāka maksāt ļoti zemas cenas par bekonu.

Tā, piem. kādu laiku izmaksāja tikai 60 snt. par kg dzīvsvara, kamēr agrākos gados cena svārstījās virs 1 Ls. kg.¹⁾ Igaunijā stāvoklis tai ziņā bija labāks, jo tur cenas zem viena lata gandrīz nemaz nenokrita. Tas skaidri pierāda, ka cūkkopības veicināšanai un aizsardzībai nepieciešams valsts atbalsts. Skaidrs, ka cūkkopības ražojumu cenas nevar atstāt brīvā tirgus svārstībām, jo no tā ciešu netikai atsevišķas privātsaimniecības, bet arī visa tautsaimniecība, jo bekona eksports ir ievērojams posms mūsu ārējās tirdzniecības bilancē un tautas ienākumos.

Te jāsaprot, ka cūkgaļas cenas pašas par sevi ir nepastāvīgas un katram augstākam cenu laikmetam seko zināms laiks ar zemām cenām, lai pēc tam atkal paceltos. Šī parādība izskaidrojama tādā ceļā, ka cūkas, sevišķi bekona cūkas nāk pārdošanā ap 6-8 mēnešu vecumā. Tādēļ, kad pa-

---

1) K.Ulmanis. Lauksaimniecības aizsardzība. 12.lp.

stāv stipri augstas cenas, tad lauksaimnieki steidzas pavairot cūku skaitu. Sekas no tā - pieaug piedāvājums un katrs liekais piedāvājums izsauc cenu krišanos. Tā tas iet ar zināmu noteiktību visu laiku. Pēc apm. 2-3 gadiem seko cūku cenu krišanās.

Lai izvairītos no šāda stāvokļa, 1930.gadā Saeimā tika iesniegts projekts par bekona eksporta veicināšanu, kas vēlāk arī palika par likumu par cūkkopības veicināšanu.¹⁾ Šis ir pirmais valdības solis cenu jautājuma regulēšanā cūkkopības nozarē. Likuma saturs īsumā ir sekojošs:

1. Sākot ar 30. dienu pēc šī likuma spēkā stāšanās, visām eksportkautuvēm, bekona cūkas pieņemot, samaksa jāizdara pēc kautā svara, šķirojot kautās cūkas saskaņā ar Zemkopības ministrijas noteikumiem.

2. Bekona cūku pieņemšanas cenas katrai nākamai nedēļai uz priekšu nosaka un izsludina Zemkopības ministrijas speciāla šim nolūkam iecelta komisija. Cenas noteicamas vadoties no bekona cenu maksimālām likmēm pasaules tirgū un saskaņā ar Londonas cenu ziņojumiem.

3. Ja sešu gadu laikā, sākot no 1930.g. 1.apriļa izzīpotās cenas nokristos zem 1,50 Ls. par kg, tad Zemko-

---

1) Latvijas republikas Saeimas stenogrammas 1930.g. 768.lp.

pības ministrija starpību izsniedz eksportkautuvēm tādā apmērā, ka lai pietiktu piemaksām pirmo 3 labuma pakāpju cūku piegādātājiem. Par pārējo labuma pakāpju cūkām piemaksas netiek izsniegtas.

4. Bekona cūku piegāšanas cenām jābūt vienādām visos piegāšanas punktos. Pieņemto bekona cūku pārvadāšanu, pa dzelzceļiem vai zemes ceļiem, sedz Zemkopības ministrija.

5. 3. un 4.p. minēto piemaksu segšanai paredzamas attiecīgas summas katra tekošā gada budžetā. Ja kautkuņā gadā paredzētās summas izrādītos par nepietiekošām, tad iztrūkumu segšanai paredzamas attiecīgas summas nākamā gada budžetā.

Kā jau iepriekš minēts, cūkas gaļas cenas ir svārstīgas un tāpēc arī likums paredz cenu nodrošināšanu uz 6 gadiem. Likuma galvenais nolūks ir novērst nedrošību bekona cūku audzēšanā, jo cenas ir izšķirošais faktors, kas padara lauksaimniekus atturīgus. Tāpēc arī saprotams, ka likumā ietverta prasība par cietu cenu nodrošināšanu uz 1,50 Ls. kautsvara kg. Tas iztāisa apm. 1,20 Ls. dzīvsvārā un šī cena ņemta ar tādu aprēķinu, lai te iznāktu 10 snt. par darbu, 10 snt. neparedzētu izdevumu segšanai, kas varētu celties no slimībām vai sērgām un 1 lats par izlietoto

barību. Tā kā caurmērā jāaprēķina, ka 1 kg dzīvsvars prasa 5 kg graudu barības, vai citas barības pārrēķinot graudos, tad labības cena te iztaisītu 20 snt. par kg, vai 20 latu kvintālā, kāda cena ir daudzkārt virs mūsu labības pašizmaksas, jo pēc pēdējiem oficiāliem datiem¹⁾ ziemas rudzu pašizmaksa 1934/35.gadā bija 13,34 lati kvintālā, bet vasarāju miežu - 7,95 un auzu - 4,70 lati kvintālā. Tāpēc pārdodot labību gaļas veidā iznāk lielāka peļņa, nekā labības tiešā nodošana valdībai par iepirkumu cenām. Cits jautājums, vai tas ir tautsaimnieciski. Protams šie aprēķini attiecas tikai uz minēto 1930.gadu, bet tagad bekona cena, kā to redzēsīm vēlāk, ir noteikta uz 50 - 65 snt. kg un labības izbaņķošana cūkām vairs neatmaksājas. Tas arī ir daudz tautsaimnieciskāki, jo labībai pie tagadējās saimnieciskās dzīves struktūras ir pavisam citi uzdevumi un pavisam cita ražas mēraukla kā agrāk, kad labības iekšzemes patēriņš nesedzās ar iekšzemes ražu un lētā ārzemju labība izkonkurēja pašaudzēto. Cenas tad bija tālu zem labības pašizmaksas un lauksaimniekiem nebija nekāda cita saimnieciskāka veida - izlietot labību, kā to pārvērst lopbarībā. Tagad labības cenas ir stipri augstas un pasaules cenas ir

---

1) Valsts statistiskās pārvaldes mēneša biļetens No.1/2-1937.g.
149.lp.

pat augstākas kā valdības noteiktās cenas, jo kamēr valdība par kviešiem 1936.g. caurmērā maksāja 14,65 Ls. un par rudziem 13,6 Ls. kvintālā (nekaltēto labību), tamēr ār-
zemju cenas bija attiecīgi 27,70 un 17,98 lati kvintālā.¹⁾
Labībai līdztekus iekšzemes patēriņa segumam rodas lielas eksporta iespējas, izslēdzot tā izbažošanu lopiem kā tas bija agrākā laikā.

Vēlākos gados bekona saimniecības aizsardzība iet sekošu, tālāko likumu minēto gaitu. 1934.gadā 20.jūnijā tika pieņemts "likums par cūkkopības veicināšanu", kas stājās spēkā tā paša gada 1.jūlijā.²⁾

Likums nosaka, ka cūkkopības veicināšanas nolūkos valsts ikgadus uzņem budžetā līdzekļus, kas izlietojami dzīvu un kautu cūku eksporta atbalstīšanai. Tālāk 2.p. paredz, ka valsts garantē lauksaimniekiem par tām cūkām, kuras A/S "Bekona Eksports" iepērk bekona eksporta vajadzībām cietas cenas sekošā apmērā: 1) par bekonam derīgām angļu lielām baltām jorkširas sugas cūkām, skatoties pēc labuma, no Ls.0,65 - 0,75 par kg dzīvsvarā un 2) par labi baņotām speķa cūkām no Ls.0,75 - 0,90 par kg dzīvsvarā.

1) Valsts statistiskās pārvaldes biļetens No.1/2-1937.g.85.lp.

2) Lik. kr. No.172 - 1934.g.

Kvalitātes noteikšanai eksporta vajadzībām iepirkamo bekona un speķa cūku labuma pakāpi, saskaņā ar Zemkopības ministriju, nosaka pieņemšanas vietās A/S "Bekona Eksports" cūku iepircēji. Par pārdotām cūkām lauksaimnieki saņem tūlītēju samaksu. A/S "Bekona Eksports", ņemot vērā iepirkšanas un pārdošanas cenas, kā arī bekona fabriku cūku pārstrādāšanas un tirdznieciskos izdevumus, sastāda aprēķinus par paredzētiem bekona un speķu cūku iepirkumiem un iesniedz tos zemkopības ministram. Ja A/S "Bekona Eksports" saimniekošanā radušies zaudējumi, tad zemkopības ministrs nosaka piemaksu lielumu no valsts budžetā paredzētiem līdzekļiem cūkkopības veicināšanai.

Šādi noteikumi bekona saimniecības veicināšanai pastāvēja līdz 1935.g. 23.jūlijam, kad tika pieņemts "likums par mājas kustoņu un gaļas tirgus kārtošana"¹⁾. Uz šī likuma pamata tiek nokārtota cūkkopība Latvijā arī vēl tagad un tāpēc nepieciešams pievest šī likuma tekstu.

1. Valsts uzņem ikgadus budžetā līdzekļus mājas kustoņu un gaļas tirgus kārtošana.

2. Par mājas kustoņiem un putniem, ko Zemkopības ministrijas uzdevumā iepērk A/S "Bekona Eksports", maksājamas

---

1) Lik. kr. No.136 - 1935.g.

noteiktas cenas, kuņas nosaka zemkopības ministrs vismaz ik pa sešiem mēnešiem uz priekšu.

3. Iepērkamo mājas kustoņu un putnu labumu pakāpes nosaka zemkopības ministrs ar instrukciju.

4. A/S "Bekona Eksports" par zemkopības ministra uzdevumā veiktiem mājas kustoņu un putnu, kā arī gaļas izstrādājumu pirkšanas un pārdošanas darījumiem sastāda aprēķinus un iesniedz tos Zemkopības ministrijai. Aprēķinu sastādot, ņemamas vērā iepirkšanas un pārdošanas cenas, kā arī pārstrādāšanas, transporta, uzglabāšanas un tirdzniecības izdevumi. Ja darījumi noslēgušies ar zaudējumiem, tad tos sedz ar zemkopības ministra rīkojumu no l.p. paredzētiem līdzekļiem.

5. Ar šo likumu atcelts likums par cūkkopības veicināšanu.

Tālāk, pamatojoties uz šī likuma, zemkopības ministrs izsludinājis iepērkamam bekonam līdz 1937.g. 1.februārim sekojošas cenas:¹⁾ (santīmos par kg):

1) par bekona cūkām dzīvsvarā 78-98 kg

I.Šķirai	-	65
II. "	-	60
III. "	-	50

---

1) "Vald.Vēstn. No.188.-1936.g.

2) par gaļas cūkām dzīvsvarā 120 - 160 kg

I. šķirai	-	65
II. "	-	60
III. "	-	50

3) par speķa cūkām svarā 161-250 kg

I. šķirai	-	65
II. "	-	60
III. "	-	50

Iepērkamās gaļas cūkas dzīvsvarā no 120 - 160 kg iedalāmas šķirās pēc sekojošas schēmas:

I. šķirā: cūkas slaida auguma, platu un taisnu muguru, labi veidotiem šķinķiem, bez rahita pazīmēm un bojājumiem, viegliem pleciem un smalkiem, stipriem kauliem un stingras uz kājām. Speķa biezums starp 6. un 7. ribu, mērojot muguras daļā, 6 cm un augstāki.

II. šķirā: tāda pat kā pirmā, bet speķa biezums 5-6 cm.

III. šķirā: tāda pat kā pirmā, bet ķermena gaļums īsāks un citi trūkumi, izņemot bojājumus, rahita pazīmes un vājas uz kājām, kādas eksportam nevar iepirkt.

Speķa cūkas šķirojamas dzīvsvarā 161 - 250 kg pēc šādām grupām:

I.Šķira: cūkas slaida auguma, platu un taisnu muguru, labi veidotiem gaļīgiem šķiņķiem, samērā viegliem pleciem, bez rahita pazīmēm un bojājumiem un stingras uz kājām; speķa biezums - 8 cm un augstāki.

II.Šķira: tāda pat kā pirmā, tikai speķa biezums 7 - 8 cm.

III. Šķira: tāda pat kā pirmā, bet ķermēja gaņums īsāks un citi trūkumi, izņemot bojājumus un rahita pazīmes un vājas uz kājām, kādas eksportam nevar iepirkt.

1937.gadā bekona cūku cenas, ko iepērk A/S "Bekona Eksports" Zemkopības ministrijas uzdevumā, noteiktas sekojošā apmērā:¹⁾ par kg dzīvsvārā:

1) par bekona cūkām no   no 10.I.-30.IV.   no 1.V.-30.IX.

78 - 98 kg dzīvsvārā

I.Šķirai	85	95
II. "	80	90
III. "	70	80

2) par gaļas cūkām svarā
no 100-160 kg

I.Šķirai	85	90
II. "	80	85
III. "	70	75

---

1) "Vald.Vēstn." No.6. - 1937.g.

3) par speķa cūkām svarā no 10.I.-30.IV. no 1.V.-30.IX.
no 161-250 kg

I. šķirā	85	90
II. "	80	85
III. "	70	75

Kondīciju normas paliek tādas pat kā iepriekšējā gadā un salīdzinot ar iepriekšējo gadu jau redzama jūtama cenu starpība un cenas visumā izveidotas tādējādi, ka nāk par labu taisni bekona cūku audzētājiem.

Attiecībā uz kondīciju noteikšanu izsludināts vēlāk 15.februārī zemkopības min. rīkojums,¹⁾ kas nosaka, ka iepērkamās cūkas A/S "Bekona Eksports" pieņemēji pēc ārējām pazīmēm, saskaņā ar zemkopības min. nosacījumiem iedala 3 šķirās: I. un II. šķiru pieņemēji nosaka uz vietas pie cūku iepirkšanas, bet par pārējām cūkām, kuņas pēc ārējām pazīmēm pieņemēji atzīst par eksportam derīgām, maksājama cena pēc III. šķiras. Pie cūku izkaušanas bekona fabrikās Zemkopības ministrijas veterinārārsts un A/S "Bekona Eksports" vadība nosaka, kādā šķirā ierindojamas par III. šķ. cenu iepirktās cūkas. Ja komisija šīs cūkas ierindo augstākā šķirā, tad A/S "Bekona Eksports" viena mēneša laikā piemaksā cenu starpību, nosūtot lauksaimniekiem naudu

---

1) "Vald.Vēstn." №.37 - 1937.g.

caur attiecīgām pagastu valdēm.

Tālāk noteikts, ka katra iepirktā cūka pie pieņemšanas pareizi jānosver. Svaru zudumam no cūku dzīvsvara atšķina: bekona cūkām - 2 kg, gaļas - 3 kg, speķa cūkām - 4 kg.

Tālākie cenu noteikumi likumdošanas kārtībā nav normēti, bet tos izved A/S "Bekona Eksports" piemērojoties katrreizējiem apstākļiem pasaules tirgū un iekšzemes cūku piedāvājumiem. Par to ies runa vēlāk.

Neapstāsimies te sīkāk pie cenām, par ko būs runa citūr, bet mēģināsim noskaidrot, kādēļ nepieciešama bekona saimniecības valsts aizsardzība.

Kā jau iepriekš minēts, bekons dod labu tiesu no mūsu eksporta un tādēļ arī izskaidrojams, ka visiem līdzekļiem mums jāveicina cūkkopība, sevišķi bekona saimniecība. Bet te mums jāsaduņās ar ārzemju konkurenci, vispirmā kārtā ar Dānijas bekonu. Šī cīņa ir grūta, jo Dānija ir jau iespiedusies pasaules tirgū vairāk kā pirms 60 gadiem un tagad iekarojusi plašus kontingentus. Dānija paspējusi iespiesties pasaules tirgū, paspējusi sev nodrošināt tirgu, izmācījusies piemēroties visām noņēmēju prasībām un pamazām viņas bekons sasniedzis nepārspējamu labumu. Cūku ēdināša-

na, turēšana un audzēšana ir piemērota ārzemju tirgu nopē-
mēju prasībām. Visa tā mums vēl trūkst, jo bekona saimniecība mums ir jauna lauksaimniecības nozare, kuņas izveidošana prasa savādāku pieeju, kā citu nozaru atbalstīšanu. Tā kā to redzēsim vēlāk, ražošana mums iznāk stipri dārgi, daudz dārgāk kā Dānijā un mūsu bekona saimniecība vēl klibo, neizkoptās, ne visai pilnīgi piemērotās sugas izlases dēļ. Tāpat mums nav vajadzīgo piedzīvojumu šai nozarē, bekona labums ir zemāks kā tam vajadzētu būt un vairums lauksaimnieku vēl nepārvalda pienācīgu bekona cūku audzēšanu un ēdināšanu. Pats par sevi saprotams, ka šīs lietas pāris gados nav nokārtojamas un ja valsts te nenāks palīgā, tad no mūsu bekona saimniecības nekas neiznāks. Šeit jāpiezīmē, ka dabas apstākļi mūsu valstī ir izdevīgāki nekā Dānijā (zeme auglīgāka) un ar dāpiem mēs varam konkurēt.

Mūsu iespējamās ārzemju tirgos, sevišķi Anglijas, vēl apgrūtina tas apstāklis, ka bez Dānijas tur jau agrāk bija un vēl tagad ir arī citas valstis - Īrija, Holande, Kanāda un Jaunzēlande. Šīs zemes pastāvīgi pavairo savu eksportu uz Angliju, kamēr mums te pieeja ir jau daudz grūtāka un tā noteikta kontingentu robežās, kuņš 1932. gadā bija tikai 2000 tn. Bet par to vēlāk, pie bekona tirgiem.

Te beidzot var tikai teikt, ka valsts loma bekona saimniecības nokārtošanā ir pilnīgi nepieciešama. Lai gan šādu atbalstu nevar uzskatīt par uz visiem laikiem negrozāmu jēdzienu - postulātu, tad tomēr patreiz tam jāpaliek tādā veidā kā tas ar likumu pie mums nokārtots. Grozoties apstākļiem bekona pasaules tirgū, kā arī izveidojot bekona ražošanu uz tādiem pamatiem, kā tas ir Dānijā, samazinot ražošanas izdevumus un ejot kopdarbības un pašpalīdzības ceļu, valsts atbalsts kļūs arvien mazāk vajadzīgs. Bet tas ir vēl tāls ceļš. Šeit lielas cerības liekamas uz Lauksaimniecības Kameronas cūkkopības nodaļu, kuņas vadība atrodās piedzīvojušu cūkkopības speciālistu rokās, kaut gan šīs nodaļas faktiskā uzbūve vēl atrodās organizēšanas stadijā.

Apskatīsim tagad kādā mērā valsts sekmējusi mūsu bekona saimniecību. Lai raksturotu te pareizāku ainu, piegriezīsimies 1932.gadam, t.i. laikam, kad mūsu cūkkopībai, sakarā ar cenu sabrukumu pasaules tirgū, klājās samērā grūti.

Sakarā ar likumu par cūkkopības veicināšanu (Lik.kr. 1931.g. No.164), valdība garantēja par eksportam derīgām kautuvēs nodotām cūkām Ls.0,75-0,85 kg dzīvsvērā. Oficiālie skaitļi te dod šādu pārskatu:¹⁾

1) P.Vanags. Piemaksas lauksaimniecībai. Ekonomists 1933.g., No.13/13 - 508.lp.

I e p i r k t a

Gads, mēnesis.	Bekona derīgas cūkas (ar piemaksām)			Piemaksu kopsumma caur						Piemaksu kopsumma pa abām kautuvēm		Piemaksa uz 1 bekona derīgu cūku							
	Valmieras eksports	Konsums	K o p ā	Valmieras eksportu			Konsumu			lauksaimniekiem	kautuvēm	Valmieras eksports			Konsums			Vidēji pa abām kautuvēm.	
				lauksaimniekiem	kautuvei	K o p ā	lauksaimniekiem	kautuvei	K o p ā			lauksaimniekiem	kautuvei	K o p ā	lauksaimniekiem	kautuvei	K o p ā		
1932.g.																			
Jūlijs	624	1370	1994	17108,-	3651,16	20759,16	39832,68	3909,47	43742,15	56940,68	7560,63	27,42	5,85	33,27	29,07	2,86	31,93	32,35	
Augusts	477	940	1417	13194,-	876,31	14070,31	26068,80	1071,47	27140,27	39262,80	1947,78	27,66	1,84	29,50	27,73	1,14	28,87	29,08	
Septembris	1173	1577	2750	28557,10	18710,18	47267,28	41658,03	10730,26	52388,29	70215,13	29440,44	24,35	15,95	40,30	26,41	6,80	33,21	36,24	
Oktōbris	2090	3461	5551	60660,90	9139,12	69800,02	104191,08	11015,39	115206,47	164851,98	20154,51	29,02	4,37	33,39	30,11	3,18	33,29	33,33	
Novembris	2247	4858	7105	65713,20	9001,65	74714,85	159774,57	8294,02	168068,59	225487,77	17295,67	29,24	4,01	33,25	32,89	1,71	34,60	34,17	
Decembris	2832	3607	6439	66498,-	35300,31	101798,31	133335,54	-6802,19	126533,35	199833,54	28498,12	23,48	12,46	35,94	36,98	-1,88	35,08	35,46	
	9443	15813	25256	251731,20	76678,73	328409,93	504860,70	28218,42	533079,12	756591,90	104897,15	26,66	8,12	34,78	31,93	1,78	33,71	34,11	
										861489,05									

Par 1933.g. pēdējiem trim mēnešiem ir šādi skaitļi:

M ē n e s i s	Cūku skaits.	Valsts piemaksas		K o p ā	Vidēji uz 1 cūku
		caur Konsumu	caur Bekona Eksportu		
1933.g.					
Janvāris	5.832	129.450	117.900	247.350	42,40
Februāris	6.252	136.760	99.615	236.375	37,80
Marts	6.595	59.700	43.015	102.715	15,60
				686.430	

1932/33.s.g. pamata un papildu budžetā bekona piemaksām uzņemts Ls.1.100.000,-. No pēdējās summas samaksātas vispirms piemaksas, kuņas pienācās pēc vecā likuma - Ls.492.580,-, bet pēc pastāvošā likuma - Ls.580.125,-, iztrūks vēl apm. 1 milj. latu, kas ar speciālu likumu tiek ņemts no valsts rezerves fonda. Kopējā piemaksa bekona eksporta veicināšanai par 1932/33.g. 2,1 milj. latu.

Pēc 1932.gada likuma piemaksas izmaksā ne tikai par eksportēto, bet par bekonam derīgām cūkām, kaut arī to gaļa būtu pārdota iekšzemes tirgū. No pirmā jūlija līdz 31. decembrim piemaksa aplēsta par 25.256 cūkām. No tām eksportētas 14.709, bet pārdotas iekšzemes tirgū 10.547 cūkas. Vecu parādu dzēšanai līdz 1932.gada decembra vidum ieturēts pavisam Ls.65.566,59. 1932/33.s.gadā par bekonu saņemts valūtas Ls.1.099.000,-. Valsts kases piemaksa par šo laiku ir Ls.1.607.420,-. Par katru latu iegūtās valūtas valdība piemaksājusi no savas kases Ls.1,47.

Vēlāk, sakarā ar likumu par mājkustopu un gaļas tirgus kārtošanu A/S "Bekona Eksports" 1935/36.gadā iepircis 200.586 bekona cūkas,¹⁾ no kuņām ar valsts piemaksām iepirkts 152.181 cūka. Pēdējais skaits sastādas sekošā kār-

1) Valsts kontroles pārskats par 1935/36.b.g. izpildīšanos
9.lp.

tā:

<u>eksportēts:</u>	bekoncūkas	38.408	
	kautas gaļas cūkas	1.067	
	dzīvas cūkas	75.096	
	speķa "	8.936	
	vaislas "	5.836	
	kuiļi	<u>617</u>	129.960
	zudušas un ceļā nobeigušās		174
	pārdots vietējā tirgū un pārstrādāts		<u>22.044</u>
	K o p ā		<u>152.178</u>

Valsts piemaksa A/S "Bekona Eksports" pēc Zemkopības ministrijas aprēķina sastāda Ls.2.661.848,13, kāda summa sadalās sekojoši:

- 1) 1935/36.b.g. paredzēts cūkkopības veicināšanai Ls.1.500.000,-
  - 2) pārskaitīts no sviesta piemaksām " 390.000,-
  - 3) uz Ministru kabineta lēmuma no sviesta piemaksām pārskaitīts A/S "Bekona Eksports" " 658.674,-
  - 4) Norēķināts A/S "Bekona Eksports" parāds " 113.174,-
- K o p ā Ls.2.661.848,-

1937/38.gada budžetā paredzēts: lauksaimniecības
veicināšanai Ls.11.506.620,-, kāda summa sadalās sekojoši:¹⁾

sviesta tirgus kārtošana	Ls. 6.000.000,-
siera " "	" 40.000,-
gaļas " "	" 1.000.000,-
olu " "	" 400.000,-
sēklu " "	" 800.000,-
pabalsti lauku būvniecībai	" 865.000,-
izstādes un sacensības	" 14.000,-
izmēģinājumi un pētījumi	" 20.000,-
pabalsti lopkopības un piensaimniecības veicināšanai caur Lauksaimniecības kameru	" 358.660,-
pabalsti mazpulkiem	" 40.000,-
cīņas ar kaitekļiem un nezālēm	" 102.078,-
lauksaimniec.zināšanu izplatīšanai	" 52.000,-
pabalsti dabas katastrofās cietušiem	" 100.000,-
pastiprināta lauksaimniecības veicināšana	" 500.000,-

---

1) Valsts budžets 1937/38.s.g. "Vald.Vēstn." 1937.g.
23.martā No.56.

2. Bekona saimniecības ienesīgums.

Noskaidrojot bekona saimniecības ienesīgumu te pirmā kārtā jāaizrāda, ka attiecīgie materiāli par ārzemēm nav pieejami. Neskatoties uz personīgo aptauju Latvijas konsulātes Igaunijā un Lietuvā, kā arī uz Latvijas lauksaimniecības kameras pieprasījumiem šajās valstīs, skaitļi par rentabilitāti netika piesūtīti, bet gan saņemti paziņojumi, ka minētos materiālus var sniegt tikai valsts iestādēm uz Ārlietu ministrijas lūguma. Labāks stāvoklis nav arī mūsu bekona saimniecības centrālorganā - A/S "Bekona Eksports", kur, neskatoties uz vairākkārtējiem lūgumiem, dati par peļņu un zaudējumu netiek izpausti. Tāpēc arī noskaidrojot šo jautājumu neatlika nekas cits, kā atgriezties pie Valsts statistiskās pārvaldes oficiāliem skaitļiem par pašizmaksu mūsu lauksaimniecības paraugsaimniecībās. Te mājlopu ražošanas ieņēmumu, izdevumu un saimniekošanas rezultātu skaitļi runā sekojošu valodu.¹⁾

Cūkkopības kopieņēmumi 1933/34.s.g. bijuši lielāki nekā iepriekšējā 1932/33.s.g. un tie pēc atsevišķiem postenim sadalās sekojošā kārtā:

---

1) Latvijas lauksaimniecība 1934.gadā. 198.lp.

	1934/35. s.g.	1933/34. s.g.	1932/33 s.g.	1927/32 s.g.
Uz 100 kg ražotās gaļas Ls.				
Pārdotas cūkas un si- vēni	36,95	44,45	42,89	65,51
Gaļa saimniecības va- jadzībām	30,63	38,26	32,09	61,83
Kūtsmēsli	7,01	8,02	6,77	11,72
Pārējie	2,41	5,07	3,53	3,61
K o p ā	76,95	95,80	85,28	142,17

Par pārdotiem cūkkopības ražojumiem un dzīvām cūkām iepentā summa 1933/34.s.g. sastāda Vidzemē - 46,91%, Kurzemē - 58,22%, Zemgalē - 38,51%, Latgalē - 50,46%, bet caurmērā visā valstī - 46,94% no visiem cūkkopības ieņēmumiem, kurpretī pašā saimniecībā izlietoto ražojumu vērtība sastāda Vidzemē - 40,02%, Kurzemē - 31,23%, Zemgalē - 46,22%, Latgalē - 42,39%, bet caurmērā visā valstī - 40,37%.

Cūkkopības izdevumi savukārt sadalās šādi:

	1934/35. s.g.	1933/34. s.g.	1932/33. s.g.	1927/32. s.g.
	Uz 100 kg ražotās gaļas Ls.			
Barība	60,74	66,49	60,72	106,60
Darba spēks	21,33	21,83	19,44	34,67
Citi izdevumi	11,44	13,61	12,45	24,75
K o p ā	93,51	101,93	92,61	166,02

Apm. divas trešdaļas no visiem cūkkopības kopizdevumiem sastāda izdevumi par barību. Šie izdevumi 1933/34.s.g. sastāda: Vidzemē - 63,11%, Kurzemē - 66,05%, Zemgalē - 68,19%, Latgalē - 61,85%, bet caurmērā visā valstī - 65,23% no visiem cūkkopības kopizdevumiem.

Darba spēka izdevumi 1933/34.s.g. sastāda: Vidzemē - 22,57%, Kurzemē - 21,42%, Zemgalē - 18,97%, Latgalē - 25,32%, bet caurmērā visā valstī - 21,42% no cūkkopības kopizdevumiem.

Aprēķinot saimniekošanas rezultātus, redzams, ka tie cūkkopībā bijuši šādi:

(tīrs ienākums "+" vai zaudējums "-").

Apgabali.	1934/35.	1933/34.	1932/33.	1927/32.
	s.g.	s.g.	s.g.	s.g.
	Uz 100 kg ražotās gaļas			Ls.
Vidzemē		-6,15	- 4,17	-23,20
Kurzemē		-3,26	+ 3,56	-21,27
Zemgalē		-9,16	-16,38	-25,63
Latgale		-1,67	-28,69	-28,49
Latvija	-16,56	-6,13	- 7,33	-23,85

Kā redzams, 1933/34.g. saimniekošanas rezultāti bez izņēmuma visos valsts apgabalos ir negatīvi, pie kam samērā vislielākie zaudējumi cūkkopībai bijuši Zemgales un Vidzemes apgabalos.

1934/35.gadā cūkkopības rezultāti iet vēl vairāk uz leju un visas valsts mērogā tie iztaisa Ls.16,56 uz kvintālu ražotās gaļas. Dāti pa atsevišķiem valsts apgabaliem vēl nav sakopoti, bet tie arī nemaz negrozīs vispārējo ainu, bet gan to vēl pastiprinās, jo cūkkopība pa valsts novadiem ir vēl dažādāka kā laukkopība.

Izejot no ražošanas rezultātiem aprēķināta arī cūkas gaļas 1 kg pašizmaksa, kuŗa pa atsevišķiem gadiem ir sekojoša:¹⁾

1) Latvijas lauksaimniecība 1935.gadā, 178.lp.

Cūkas gaļas pašizmaksa (latos par 1 kg).

	1934/35. s.g.	1933/34. s.g.	1932/33. s.g.	1927/32. s.g.
Vidzeme	0,79	0,81	0,77	1,34
Kurzeme	0,73	0,85	0,69	1,26
Zemgale	0,69	0,80	0,81	1,36
Latgale	0,70	0,79	0,90	1,21
Latvijā	0,74	0,81	0,77	1,32

Kā redzams, cūkas gaļas pašizmaksa pag. gadā viszemākā bijusi Zemgalē. Tāpat tas ir arī iepriekšējos gados, bet visas valsts mērogā cūkgaļas pašizmaksa, salīdzinot pret iepriekšējo gadu, kritusi par 7 snt. uz kg, bet attiecībā pret vidējo piecu gadu periodu (1927/32.g.) kritusi par 58 snt. kilogramā.

Tagad apskatīsim, kā sedzās šī pašizmaksa ar cūkkopības ražojumu cenām. Tagadējās bekona cenas, kā jau iepriekš norādīts, likuma robežās svārstās no 50 - 65 snt.kg, bet A/S "Bekona Eksports" šīs cenas paaugstina zināmos gada laikos. Lai varētu spriest par cenu samērību, nepieciešams salīdzinājums. Piemēra pēc ņemsim te Dānijas cenas un cenas, ko saņem mūsu lauksaimnieki par savu bekonu. ņemsim

te stāvokli dažus gadus atpakaļ, kad mums bija bekona izvedumu rekordgads - 1927.gadā, un salīdzināsim cenas Londoņā mūsu un Dānijas bekonam. Cenu noteikšanas pamati Londoņā ir vienādi, atkarībā no katras valsts šķirnēm, tādēļ bekona cenas viegli salīdzināmas. Bet ne tik viegli ir salīdzināt cenas, ko lauksaimniekiem izmaksā par cūkām Latvijā un Dānijā. Pie mums cenu nosaka par dzīvsvaru, kamēr Dānijā šķirošana ir daudz pamatīgāka un cenu pakāpju vairāk, lai gan zināma cena vienāda visā Dānijā. Bez tam nāk vēl viena liela starpība, kas stipri apgrūtina salīdzināšanu, jo Dānijā cenas izziņo par kauto svaru un nevis par dzīvsvaru, kā pie mums. Tas jāņem vērā pie visiem cenu salīdzinājumiem un aprēķiniem, kas pamatojas uz šīm cenām un to starpībām. Dānijā cūku cena ir par kauto svaru, nevis dzīvsvaru, kādēļ salīdzinājums prasa pārrēķināšanu un abu valstu skaitļi vienkārši nav blakus liekami. Ja to dara, tad nonākam pie neatbildama jautājuma, kādēļ tik uzkrītoša starpība barības izvērtēšanā un izmaksā. Turpretim, ja pārrēķina abējos skaitļus uz dzīvsvara, tad paliek gan vēl starpība, jo Dānijā par cūkām samaksā labāki kā pie mums, bet šī starpība nav vairs neizskaidrojama.

Tomēr ir un paliek jūtama un grūti izskaidrojama vai

attaisnojama starpība cūku dzīvsvara cenās, kādas izmaksā pie mums un kādas kārtīgi maksā Dānijā. 1927.gadā ap oktobra vidu (17.-18.oktobrī) cenu skaitļi bija šādi:

Londonā par bekonu sapemts par kg santimos:¹⁾

Dānijas - 253 - 267

Latvijas - 237 - 248

Dānijas augstāk - 16 - 19

Latvijā par bekona cūkām, kā to lasam "Latvijas Tirgus Ziņas" 39.numurā maksāts santimos par kg: Madonā - 132, Valmierā - 140, Alūksnē - 140, Liepājā - 120, Kuldīgā - 126. Uzkrīt jau lielā dažādība.

Dānijā bekona cūku cenas visām kautuvēm paziņo Lauksaimniecības Padomes Vēstnesis. Droši vien tur būs cenu ziņojumi arī no atsevišķām kautuvēm, un tie rāda, ka pieminētā nedēļā cenas bijušas caurmērā 208 snt. par kg kauta svara. Lai varētu salīdzināt ar mūsu cenām par dzīvsvaru, tad kautā svara cena jāpārrēķina uz dzīvsvaru. Dānijā bekona kautuves rēķina kautā svara iznākumu tā, 76 - 78 % no dzīvsvara. Ja ņemam zemāko iznākumu 76, tad dabūjam, ka par dzīvsvaru lauksaimnieki sapēmuši tajā nedēļā caurmērā 158 snt. par kg.

---

1) K.Ulmanis. Kā pacelt un padarīt ienesīgu mūsu lauksaimn. 199.lp.

Pie mums caurmērs no augstāk minētiem cenu skaitļiem būtu 131 snt. Starpība šo ir 27 snt. kg. Bet ja ņem cenas, ko pie mums maksātu dažādās vietās, tad starpība iznāk daudz lielāka. Jo piemēram, Aizputē, nezin kādēļ, ir maksāts tikai 120 snt., kad Valmierā un Alūksnē ir maksāts 140.

Bet arī vēl tagad Dānijas un Latvijas bekona cenas nav vēl tuvu salīdzināmas, tāpēc pārrēķināsim tālāk. Un šo mēs tad redzam, ka, ja ņem Londonas caurmēra cenu par bekonu 260 snt., un caurmēra dzīvsvāra cenu 158 snt. un mūsu cenas 242 Londonā un 131 mājās, tad iznāk, ka dāņu kautuves maksā lauksaimniekiem par cūkām tik augstu cenu, ka tām Londonā iznāk 164 snt. par katru mājās izmaksātu vienu latu, bet mūsu kautuves saņem 185 snt. Atkal, ja būtu visūr maksāts 140 snt. par kg dzīvsvāra un nevis 120, 126 vai 132, kā nu katrā vietā, tad būtu iznācis 173 snt. To pašu var vēl skaidrāk izteikt šādi: dāņu saimnieks dabū turpat kā 61 snt. no Londonā saņemtā lata, bet mūsējais tikai 54 snt. Bet ja mūsu lauksaimnieki saņemtu visūr vienādu augstāko cenu par dzīvsvāru, tas ir šinī reizē 140 snt., tad arī viņš dabūtu 58 snt. no tā Londonas lata.

Vai, ja mēs ņemam starpību cenās, ko dāņi par beko-

nu vairāk saņem Londonā un ko vairāk izmaksā par cukām lauksaimniekiem, proti, 17,5 snt. un 27 snt., tad iznāk, ka dāpi Londonā saņem, viņu cenās rēķinot, 7% vairāk, nekā mēs, bet mājās maksā par cukām 17% vairāk, kā mēs.

Tādas ir dažas starpības. Kā jau teicu, šis aprēķins nevar būt pilnīgs, jo ņemtas ir tikai vienas nedēļas cenas, nevis kaut viena gada caurmēra cenas.

Tomēr arī jau uz šī piemēra iznākuma pamata varētu vaicāt, vai diezgan prāvās izšķirības cenās un sevišķi izšķirības summās, ko saņem par cukām lauksaimnieki, izskaidrojas vienīgi ar to, ka mūsu cukas ir sliktākas par dāpu cukām, vai arī ar to, ka mūsu kautuves prasa lielākus izdevumus.

Dr. K. U l m a n i s savā darbā¹⁾ pamatoti aizrāda, ka cenas Kuldīgā, kur dzelzceļu satiksme toreiz nebija, nekādā ziņā nedrīkst būt zemākas kā Aizputē un uzstāda prasību pēc eksportkautuves atjaunošanas Liepājā, norādot, ka te ieguldītais kapitāls katrā ziņā atmaksāsies no dzelzceļu vedummaksām un no ietaupījumiem, ar ko saistīti dzīvu lopu pārvadājumi uz lielākiem attālumiem.

Tagad stāvoklis ir mainījies un līdz ar bekona ekspor-

---

1) K. Ulmanis. Kā pacelt un padarīt ienesīgu mūsu lauksaimniecību, 201.lp.

ta koncentrēšanu un dzelzceļu tarīfu saskaņošanu, cenas valstī ir jau vienādākas, kā to pierāda oficiālie skaitļi:¹⁾

	Vidzemē	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Caurm. Latvijā	
					dec.	nov.
Sivēni:						
a) līdz 6 ned. veci gab.	9,97	9,12	9,65	7,56	9,26	9,12
b) 6-10 ned. veci gab.	14,23	12,81	13,48	11,54	13,27	13,07
Svaiga cūkas gaļa, kautsvārā 100 kg	74,13	75,28	72,44	71,58	73,43	77,39
Cūkas, dzīvsv.: a) labi baņo- tas 100 kg	59,87	60,-	59,47	57,37	59,32	61,49
b) vid. baņotas 100 kg	52,67	52,89	52,11	49,91	52,06	54,13
Bekona cūkas, dzīvsvārā 1 kg	0,60	0,61	0,60	0,58	0,60	0,62

Kas attiecas uz bekona cūkām Londonā, tad pēdējos ga-
des te bija šāda izšķirība:²⁾ (latos par kvintālu):

1) Valsts statistiskās pārvaldes mēneša biļetēns No.1/2 -
126.lp.
2) " " " " " " 85.lp.

	1932.g.	1933.g.	1934.g.	1935.g.	1936.g.
Latvijas sizeable No.1	91	110	125	120	210
Igaunijas "	92	112	125	121	210
Polijas "	88	107	124	119	210
Īrijas "	136	141	138	132	226
Zviedrijas "	101	118	129	126	217
Kanādas "	103	109	123	118	202
Dānijas "	105	125	135	131	227
" " No.2	100	122	132	128	225
" " No.3	95	118	129	125	233

Starpība starp 1936. un iepriekšējā gada cenām izskaidrojama ar lata kursa devalvāciju, pielīdzinot to angļu mārciņas paritātei. Bet tas pieaugums nav galvenais. Raksturīgākais tas, ka Latvijas bekons patreiz Anglijas tirgū kotējās augstu, augstāk par Kanādas un tikpat augstu kā Igaunijas un Polijas un tikai par 8% zemāk kā Dānijas. Tas pierāda, ka mūsu bekona saimniecība pārkārtojas uz ārzemju tirgus prasībām un lai gan lieltirdzniecības cenas Rīgā ir zemākas, tad tomēr mūsu cūkkopība ar katru dienu, pateicoties valdības atbalstam, paliek racionālāka un iene-

sīgāka. Piemēra pēc pievedīsim tikai lieltirdzniecības ce-
nas Rīgā,¹⁾ kur par cūkkopības ražojumiem maksāja šādas ce-
nas (latos par kvintālu):

	1934.g.	1935.g.	1936.g.
Bekons I.šķ. (sizeable)	115	108	188
" II." (stont)	111	103	183
" III." (heavy)	104	99	175
Speķis, visāds	154	115	115
Šķiņķis	155	129	140

Šie skaitļi jau paši par sevi runā gaišu valodu un to
vēl lieku reizi apstiprina A/S "Bekona Eksports" dir. Du-
pēna personīgi izteiktais uzskats, ka patreiz bekona ražo-
tāji ar lielu pārliecību un drošu skatu nākotnē ķežas pie
ražošanas palielināšanas. Tāpat A/S "Bekona Eksports" va-
dītājs norādīja, ka mūsu bekonu Londonā atzīst par visai
labas kvalitātes, bet Mančestrā to apzīmē pat par labāko
bekonu tūlīt aiz Dānijas ražojumiem.

---

1) Valsts statistiskās pārvaldes mēneša biļetēns No.1/2,
1937.g. 82.lp.

3. Bekona eksporta sabiedrības un to nozīme.

Kā jau iepriekš minēts, cūkķepība kā lauksaimniecības kombinētā nozare var pastāvēt tikai ar valsts atbalstu. Bet neatkarīgi no tā, ir arī vēl citi apstākļi, kuŗi nosaka valsts sniegtā atbalsta tālāko gaitu. Kā zināms, valdība var būt labās domās par lauksaimniecības veicināšanu un var pieņemt jaukus likumus, bet tas vēl nekā nedod, ja valsts atbalsts nerasniedz savu mērķi. Agrākā kārtība, kad valsts pabalstus izsniedza vienkāršas dotācijas vai subvencijas ceļā nodibinājās stāvoklis, ka bieži vien budžetā atvēlētās summas aizgāja gaŗām mērķim, vai arī te nerasniedza. Runājot konkrēti par cūkķepību un bekona saimniecību te jāsaka, ka agrāk bija stāvoklis, ka bekona eksports bija izkaisīts pa vairākām firmām. Līdz ar to šīs firmas, savstarpēji konkurējot un dzenoties pēc lielākas peļņas, atstāja pavisam novārtā galveno pabalstu mērķi - sekmēt bekona saimniecību, bet gan pirmā vietā stādīja rentabilitātes principu. Ārzenju tirgus iekārpošanai šāds stāvoklis arī nebija vēlams, jo tas traucēja normālu bekona cenu izveidošanos un nenoteica standarta kvalitāti, kuŗa būtu savienojama ar Latvijas valsts vārdu.

Pēc likuma par gaļas un mājkustoņu tirgus kārtēšanas praktiskās izvešanas dzīvē, rodas nepieciešamība nodot bekona eksportu vienas sabiedrības rokās. Ja agrākos gados, kad bekona eksporta laukā darbojās vairākas organizācijas, tad tagad bekona eksports uz likuma pamata nodots vienīgi A/S "Bekona Eksports".

A/S "Bekona Eksports" savus pirmsākumus ņem no pirms desmit gadiem nodibinātās kooperatīvās sabiedrības "Valmieras Eksports", kuru dibināja Valmierā lauksaimnieku sapulcē toreizējie Valmieras apriņķa agronoms E. Dupēns, Valkas apriņķa agronoms A. Kaksis un lauksaimnieki H. Austripš Ēvels Bāros un K. Bērziņš Jērcēnu Krustuļos iesniedza motīvotu priekšlikumu, ka Valmierā ir jārada patstāvīga, no Centrālās sav. "Konzums" neatkarīga organizācija, ar uzdevumu uzcelt Valmierā bekona fabriku. Statūti apstiprināti 1926.g. Jaundibinājamā sabiedrībā iestājās kādi 560 biedri - lauku māju īpašnieki no Valmieras, Valkas un Cēsu apriņķa. Jaunceļamai bekona fabrikai 1927.g. augustā pamatakmeni iemūrēja Ministru Prezidents Dr. K. U l m a n i s.

1. Valmieras bekona fabrika savu darbību uzsāka 1928.g. oktobrī. Uzbūvējot 788 pēdas dziļu artezisko aku, atrada pazīstamo Valmieras dabīgo minerālūdeni.

Sabiedrības darbības gaitu raksturo sekojošie skaitļi pēc valsts budžeta gadiem:

1928/29.g. iepirkts 4884 cūkas, 1929/30.g. iepirkts 9658 cūkas, 1930/31.g. iepirkts 24495 cūkas, 1931/32.g. iepirkts 15403 cūkas, 1932/33.g. iepirkts 23629 cūkas, 1933/34.g. iepirkts 61428 cūkas, 1934/35.g. iepirkts 127271 cūka, 1935/36.g. iepirkts 190000 cūkas.

Visaugstākās cenas par cūkām maksātas 1929.gadā - līdz 1,65 - 1,81 Ls. par 1 kg dzīvsvarā, kad Londonā Latvijas bekons tika pārdots par 2,80 Ls.kg, pret 1936.gada 1,20 Ls. un 0,70 Ls. par 1 kg. 1931/32.gadā, kad lauksaimniekam varēja maksāt tikai 27-35 snt. par 1 kg dzīvsvarā.¹⁾

Līdztekus "Valmieras Eksportam" darbojās arī centrālā savienība "Konzums", kuŗa arī iepirka bekona cūkas un iekārtoja savu eksportkautuvi Rīgā. Mūsu bekona izvedumu augstākās konjunktūras gados "Konzums" iepircis šādu vairumu cūku:²⁾

---

1) "Brīvā Zeme" №.76/1936.g.

2) "Lauksaimn. Tirgus Ziņas" 1928.g., 19.lp.

Apgabali un apriņķi.	1927.g.		1928.g.	
	Skaitis	%	Kopskaitis	%
Vidzemē:				
Rīgas	2.794	4,46	43.200	8,07
Cēsu	5.820	9,30	26.500	4,96
Valmieras	8.879	14,19	46.500	8,69
Valkas	10.113	16,16	34.100	6,38
Madonas	7.607	12,16	31.500	5,89
K o p ā	35.213	56,27	181.800	33,99
Zemgalē:				
Jelgavas	4.568	7,30	39.500	7,38
Bauskas	2.843	4,54	27.800	5,20
Tukuma	615	0,98	19.600	3,66
Jēkabpils	2.457	3,93	17.200	3,22
Ilūkstes	248	0,40	15.900	2,97
K o p ā	10.731	17,16	120.000	22,43
Kurzemē:				
Liepājas	3.815	6,09	29.700	5,55
Aizputes	1.235	1,97	17.800	3,33
Kuldīgas	2.026	3,24	26.200	4,89
Ventspils	2.101	3,36	18.700	3,49
Talsu	4.021	6,42	17.800	3,33
K o p ā	13.198	21,08	110.200	20,59

Latgalē:				
Daugavpils	3.085	4,93	42.700	7,98
Rēzeknes	45	0,09	30.100	5,63
Ludzas	36	0,06	22.200	4,15
Jaunlatgales	237	0,37	28.000	5,23
K o p ā	3.415	5,45	123.000	22,99
Kaimiņvalstis:				
Igaunijā	31	0,05	-	-
Lietavā	-	-	-	-
Pavisam kopā	62.588	100 %	535.000	100%

Sākot no 1931.g. beigām, sakarā ar cūkkopības valsts aizsardzības izvešanu dzīvē un likuma par cūkkopības veicināšanu pieņemšanu 1932.gadā nodibinājās A/S "Bekona Eksports", kuras statūtus Ministru kabinets apstiprināja 1932.g. 30.decembrī.¹⁾ Saskaņā ar statūtiem sabiedrības pamatkapitāls sastādās no Ls.675.000,- akciju kapitāla, kas sadalās 6750 akcijās par 100 latiem katra. Akcijas uz savstarpējas vienošanās pamata sadala savā starpā dibinātāji un personas, kuras tie uzaicinājuši pemt dalību sabiedrībā. Tā kā sabie-

---

1) "Vald.Vēstn." No.12 - 1933.g.

drības dibinātāji pēc statūtiem skaitās: 1) valsts, Zemkopības ministrijas personā, un 2) privātpersonas, A/S "Bekona Eksports" uzskatāma par jauktu sabiedrību, ar valsts kapitāla līdzdalību saimnieciskās dzīves kārtošānai. To pastiprina vēl apstākļi, ka valsts rokās jāatrodas akciju majoritātei, vismaz 51% no visu akciju kopskaita. Līdz ar to A/S "Bekona Eksports" uzskatāma par valsts regulējošo organu bekona saimniecībā Latvijā. Kādā veidā šis regulējošais organs konstruējās tā cita lieta un nav nemaz teikts, ka tam jābūt simtprocentīgi valsts organam. Pie mums privātsaimniecība te var darboties līdztekus valsts varai, saskarot un veicinot patiesās vajadzības kā privātsaimniecības, tā valsts interesēs. Un tas arī ir A/S "Bekona Eksports" uzdevums, kušu nospraustie mērķi pēc statūtiem ir sekojoši:

- 1) uzpirkt, pārstrādāt, sagatavot iekšzemes tirgum un eksportam gaļu, gaļas produktus, putnkopības ražojumus un dzīvus mājkuņņus, kā arī tos eksportēt;
- 2) visādi veicināt minēto produktu un mājas kustoņu eksportu;
- 3) regulēt gaļas produktu un mājas kustoņu tirdzniecību

iekšzemē;

4) visādi veicināt eūkkopību;

5) izmantot Valmieras eksportkautuves dabiskos minerālūdeņus.

Līdz ar to likumdošanas kārtībā A/S "Bekona Eksports" pārņēma "Valmieras Eksports" sab-bu ar visiem aktīviem un pasīviem un ieguva vienīgās gaļas eksporta tiesības. 1934. gadā A/S "Bekona Eksports" nomā no C/S "Konsums" 2. beko-na fabriku Rīgā, bet sākot no 1935.g. iegūst to savā Ipa-šumā. Līdz ar to A/S "Bekona Eksports" pārņēma C/S "Kon-sums" desu darbnīcas un tirdzniecības veikalus. Ar šo soli A/S "Bekona Eksports" uzsāka plašu darbību galvas pil-sētas tirgū. Tāpat 1935.gadā A/S "Bekona Eksports" pārņē-ma savā Ipašumā arī Liepājas privāto "Marriot un Zēlig-mans" eksportkautuvi un patreiz A/S "Bekona Eksports" pie-der visas Latvijas eksportkautuves.

A/S "Bekona Eksports" pēdējos gados savu darbību vei-dojusi plašumā, sevišķi iekšzemes gaļas tirdzniecībā, jo ārzemēs smago importa ierobežojumu dēļ nebija lielas izre-dzes darbības paplašināšanai. Tomēr arī ārzemes tirgos gū-ti ļoti labi panākumi, jo "Bekona Eksports" nav apmierinā-jies ar bekona eksportu vien, bet raudzījies atrast tirgu

arī dzīvīm lopiem, dažādiem gaļas izstrādājumiem un taukiem. 1934/35. darbības gadā abās kautuvēs nokautas 38.103 bekona cūkas eksportam un 49.951 cūka iekšzemes tirgus vajadzībām, kas kopā devušas 5.804 tn cūkgaļas 4,8 miljonu latu vērtībā, pie kam par eksportēto bekonu iegūts caurmērā Ls. 1,16 kilogramā, bet iekšzemes tirgū cūkgaļa pārdota par caurmērā 67 snt. kilogramā. Tānī pašā laikā S.P.R.S. pārdotas 13.257 vaislas cūkas caurmērā par 37 snt. un 2254 speķa cūkas par 54 snt. kilogramā dzīvsvārā. Bez tam uz ārzemēm pārdoti 1073 liellopi caurmērā par 203 Ls. 96 snt. gabalā, 1168 aitas caurmērā par 65 snt. kilogramā un 5837 mucas cūku tauku par 81 snt. kilogramā. Pavisam "Bekona Eksports" eksporta vērtība pārsniedz 3,6 miljonu latu.¹⁾

Iekšzemes tirgū blakus cūkgaļai pārdotas arī 446,3 tn liellopu gaļas, iegūstot caurmērā 38 snt. kilogramā, 826,5 tn desas, 1148,2 tn žāvētas cūkgaļas, 150,2 tn ēdamo tauku un 157,1 tn tehnisko tauku. Pat pazīstamais Valmieras minerālūdeņa avots devis diezgan prāvus ienākumus. Iekšzemē pavisam kopā pārdotas preces par 5,3 milj. latu un gada apgrozījums Ls. 85.500.000,-, eksports Ls. 3.500.000,-,

1) "Ekonomists" No. 15/16-1935.g. 506.lp.

bet 1935/36.gadā - jau pacēla apgrozījumu uz Ls.135.000.000,-,
bet eksports uz Ls.11.500.000,-; bet izmaksāts lauksaimnie-
kiem 1935/36.budžeta gadā par 190.000 cūkām Ls.12.500.000,-.

Ar jauno likumu par mājas kustoņu un gaļas tirgus kār-
tošanu A/S "Bekona Eksports" uzlikta par pienākumu Zemkopī-
bas ministrijas uzdevumā iepirkt par noteiktām cenām mājas
kustoņus un putnus, kuņģas no 1935.gada 1.augusta līdz
1936.g. 1.februāri, bija šādas:

I.	Šķiras bekona cūkām	65 snt.
II.	" " "	60 "
III.	" " "	55 "

par kg dzīvā svarā.

Par speķa cūkām ar speķa biezumu muguras vidū 7 centi-
metri un vairāk noteiktas sekojošas cenas:

dzīvsvarā no 150 - 160 kg	-	55 snt.	par kg
" " 161 - 200 "	-	50 "	" "
" " 201 un vairāk	-	45 "	" "

Šīs cenas saņem tikai tie cūku audzētāji, kas oūku
nododot uzrāda "Bekona Eksports" izdotās kartiņas. Šīs
kartiņas "Bekona Eksports" plānveidīgi sadala jau iepriekš
caur piensaimnieku sabiedrībām un pagastu valdēm cūku au-
dzētāju starpā. Tādā ceļā panākta taisnīga ierobežota iz-

vērtēšanas iespēju sadalīšana lauksaimnieku starpā.

Jāpiezīmē tomēr, ka "Bekona Eksports" nav vienīgais cūku uzpircējs, gandrīz viss iekšzemes tirgus atstāts pašu lauksaimnieku un privāto tirgotāju rīcībā, kas iekšzemes tirgū cūkas un cūkgaļu var pārdot tāpat kā "Bekona Eksports". "Bekona Eksports" pat Rīgas tuvumā vairs cūkas nemaz neuzpērk, bet atstāj to pilnīgi privātai ierosmei.

Apskatīsim tagad kā skatās uz "Bekona Eksports" darbību paši lauksaimnieki. Pēdējā laikā te novērojama stipra neapmierinātība ar pastāvošo cūku iepirkšanas kārtību un tiek norādīts, ka daudzās vietās, kur sabba izsludinājusi cūku pieņemšanu, tāda nenotiek, un ja arī notiek, tad ļoti daudz cūku izbrāķš un zemkopjiem jāiet parastā privātā tirgū, kur cenas daudz zemākas.

Lai raksturotu lauksaimnieku viedokli, pievedīšu te kāda Jaunvāles lauksaimnieka P.Leimapa rakstu laikrakstā: "Brīvā Zeme" №.37 - 1937.g., kas iespiests zem virsraksta "kāpēc daudz cūku izbrāķš"? "Bekona Eksports" aizrāda, ka pēc neitrālas komisijas izdarītās cūku apskates I.Šķirā nebijusi neviena cūka, bet 83% cūku bijušas zem jebkādas šķiras, kādas turpmāk vairs nepieņemot. Konstatēts, ka lauksaimnieki sāk piegādāt nodešanai nenobārotas

cūkas, ar dažādām slimības pazīmēm. Ilgāku laiku cūku nodošana lauksaimniekiem ir problēmatisks lieta. Ļoti grūti sekot dažādo laiku, cenu, svara, rumpja gaļuma, speķa biezuma gandrīz iknedēļas citādām prasībām. Vienu nedēļu pieprasa 100 - 120 kg smagas, nākošā - 160 un vairāk; vienā stundā tā paša labuma bekoni iet I. šķirā, pēc stundas - II. un III. šķirā. Vai šādi papēmieni, kas sacel rūgtumu cūku audzētājos, ir tiešām nepieciešami un lietderīgi? Vai lauksaimnieki spējīgi sekot tik dažādām prasībām, ņemot vērā, ka lai dabūtu cūku bekona svarā, vajadzīgi mazāks divi gadi. Vieglākas par smagākām iespējams nobažot, bet smagākas un vecākas par vieglākām nav iespējams dabūt. No minētās komisijas sprieduma izriet, ka 83% mūsu cūku nekam neder. Kur lai mēs tos 83% cūku liekam? Ka šogad cūkām jābūt vājākām, ne tik labi nobažotām, to lauksaimnieki zin, jo Novasār tīrumi nedeva mums tādu svētību, kā citus gadus. Ka 83% mūsu cūku nebūtu vairs cienīgas, lai tās apēstu, par to stipri jāšaubās. Vai mēs tik neprātīgi, nevajadzīgi ražojam cūkas. "Bekona Eksports" paziņojums ir drusciņ apkaunojums lauksaimniekiem, kuņģi līdz šim ražoja laba bekona vairāk, nekā spēja Anglijā nodot, pat vaislas materiālu eksportam. Mēs taču neesam fabrikā-

ti, kuņi uz mašīnas pagatavo lietu attiecīgos samēros un laikā gatavu. Ja cūku par daudz pieaudzēts, nav kur likt, lai saka atklāti, mēs samazināsim cūku audzēšanu, lai neceltos lieki pārpratumi. Bet nelēksim, kā tēvi sacīja, "Dievam acis", tanī pašā laikā, kad kaimiņu valstīs cūkas gaļa ir retums.

Noskaidrojot šī raksta patiesību griezos personīgi pie A/S "Bekona Eksports" vadības, kuņa laipnā kārtā paskaidroja, ka gaļas cenas regulēt A/S "Bekona Eksports" var vienīgi eksportējot tos gaļas daudzumus, kas pārsniedz iekšzemes vajadzības. Ja vēl pusotra gada atpakaļ eksporta iespējamības bija ļoti šauras, tagad pieprasījums pēc gaļas produktiem pasaules tirgū ir ļoti dzīvs. Bet ārzemes tirgiem ir arī savas noteiktas prasības, kādai vajaga būt precei. Vislielākais ir pieprasījums pēc bekona tipa cūkām, t.i. cūkām, kuņu dzīvsvars ir 87-96 kg. Tām vajaga būt labi baņotām, bet tām nedrīkst būt bieza speķa kārtā un šai speķa kārtai jābūt vienādai no krustiem līdz skaustam. Bekona cūkām jābūt slaidu ķermenī, taisnu muguru, viegliem pleciem, labi attīstītiem šķiņķiem, vēders nedrīkst būt nokāries. Brāķētas tiek gaškājainas cūkas. Visas tās bekona svara cūkas, kuņas kaut cik piemērotas šīm prasībām,

A/S "Bekona Eksports" nopērk. Nopērk arī visas cūkas, kuņas var izstrādāt vietējam tirgum. Lielāks vairums cūku ir novietots saldētavā vēlākam laikam, bez tam vairāk kā 4000 vāju cūku Liepājas bekona fabrika uzbaņo. Telpu trūkuma dēļ vairāk dzīvu cūku turēt nevar.

Vai šogad ir cūku pārprodukcija? Noteikti nē. Pēc pagājušā rudenī ievāktām statistiskām ziņām 1936/37.g. pārdošanā nāks par 80.000 cūkām mazāk, nekā 1935/36.g. Tāpēc arī eksterjēra trūkuma dēļ A/S "Bekona Eksports" izbrāķē gluži kroplas cūkas, bet galvenā kārtā vaina ir tā, ka tirgū atvestās cūkas nav pietiekoši nobaņotas un bez tam tās janvārī pievestas tādā daudzumā, ka nav nekāda samēra starp cūku patreizējo daudzumu saimniecībās un viņu pievedumu tirgū janvārī. Pieņemšanas punktos pēdējā laikā pieved daudz cūku, kuņas nav vēl sasniegušas noteikto svaru, vai šis svars "uzdzīts", priekš pašas nodošanas cūku stipri pieēdinot. Eksportam tāda cūka tomēr neder, bet pēc kāda mēneša tā būtu bijusi pilnīgi pieņemama eksportam. Punktos stipri daudz pieved cūkas, kuņas ir jau lielākas par bekoncūkām, bet vairums ir ļoti vāji baņotas un eksportam neder.

To mēs visi zinām, ka šogad dažos Latvijas apvidos

bija zemākas graudu ražas un tāpēc bija labi jāaprēķina, cik cūku varēs nobažot. Ja nu tas nav darīts un daudz nebažotu cūku nāk tirgū, to cenām jākrīt. Cenu krišanu A/S "Bekona Eksports" varētu apturēt tikai ar eksporta palīdzību, bet pusbažotām cūkām, atskaitot vaislas cūkas vasarā, ārzemēs tirgu nav.

Leimana kungs jūtas apvainots par neitrālās komisijas slēdzienu, ka 82% mūsu cūku esot zem III. šķ. Še varam norādīt, ka bekona I. šķiras cūku tipa izveidošana prasa mūsu apstākļos bez paša lauksaimnieka apzinātas rīcības, vēl sabiedrisku darbu vaislas kuiļu staciju veidā. Bekona cūka ir tas pats, kas mākslīga ganība - tiklīdz to atstāj savā valā, bez kopšanas, tā atgriežas pirmatnējā stāvoklī.

Kā uzlabot mūsu bekona cūku kvalitāti, kā tās ēdināt un kādas prasības uzstāda dažādu valstu tirgi, to tiešām ir grūti katram lauksaimniekam zināt, bet visus šos jautājumus viņam palīdzēs atrisināt viņa padomdevējs - tuvākais lauksaimniecības kameras agronoms.

Sugas uzlabošanā A/S "Bekona Eksports" arī nāk pretim, apmainot uzpirktās labākās vaislas cūkas pret vienkāršām kaujamām speķa vai bekona cūkām. Tālāk A/S "Bekona Eksports" ir nodomājis izrakstīt angļu lielos jorkširas sugas kuiļus

un cūciņas un varēs dot tos apzinīgās cūkkopju saimniecībās, lai tādā ceļā gūtu augstvērtīgu vaislas materiālu. Par bekona sugas cūku ieaudzēšanu rūpēsies uz priekšu, kā arī līdz šim, lauksaimniecības kamera un tā arī paredzējusi importēt tīrasiņu lielos jorkširas sugas kuļus vietējo cūku materiālu uzlabošanai.

Mūsu cūkkopība atrodas krustceļos. Iespējamība ir ar valdības pabalstu noteikto cenu veidā to padarīt visplašākajām lauksaimnieku aprindām par ienesīgu nozari, bet tas prasīs vēl daudz apzināta darba, kā daudz darba prasījuši mūsu līdzšinējie piensaimniecības sasniegumi. Cūkkopības lielā priekšrocība ir tā, ka to vieglāki un ātrāki var piemērot katrreizējām vajadzībām, nekā citas lopkopības nozares, jo cūkas aug ātri un ātri pārveidojamas, pieskaņojoties katrreizējām vajadzībām. Šīs prasības dažādās zemēs un dažādiem darījumiem ir dažāda un A/S "Bekona Eksports" arvien ir publicējusi, kādas cūkas viņai vairāk vajadzīgas. Lai gan Leimana kungs saka, ka ir ļoti grūti sekot šīm dažādām prasībām, tomēr piedzīvojumi rāda, ka lauksaimnieki uzmanīgi seko aizrādījumiem un vajadzīgā tipa cūkas arvien piegādā. Arī uz priekšu "Bekona Eksports", tāpat kā līdz šim, izziņos laikrakstos, kāda tipa cūkas tas nākošajās

dienās iepirks. Steidzamos gadījumos izziņošanu izdarīs ar radiofona palīdzību, kuņš jau līdz šim izdarījis vērtīgus pakalpojumus šai lietā.

Neskatoties uz to, pēdējā laikā presē atkal parādījušies vairākkārtēji norādījumi, ka "Bekona Eksports" neievēro cūku pieņemšanas un novietošanas kārtību, tādēļ arī vēlreiz griežos pie A/S "Bekona Eksports" direktora Dupēna kunga ar lūgumu, kāpēc nevar apmierināt visas cūku ražotāju prasības. Dir. Dupēna kungs deva sekojošus paskaidrojumus:

A/S "Bekona Eksports" brāķeri pieņemšanas punktos darbojās pēc tiem pašiem principiem, kā pienotavas vadītājs pienu pieņemot - šķiro uz valdības izdoto instrukciju pamata pievesto materiālu šķirās, maksājot par attiecīgo šķiru valdības noteikto cenu. Tā kā dzīvu cūku šķiru noteikšana ir daudz grūtāka, nekā tīrības un skābuma pakāpes noteikšana pienā, kur var lietot instrumentus, kas parāda patiesību nevien proves nopēmējam, bet to var tūlīt redzēt arī piena pievedējs, cūkas spēka biezumu un vienmērīgumu var noteikt tikai labi iepraktizējies speciālists un pie tam tomēr vēl var kļūdīties. Tāpēc uz A/S "Bekona Eksports" lūgumu zemkopības ministrs ir atjaunojis jau kādreiz praktizētās piemaksas tām cūkām, kuņas pēc izkaušanas izrādītos

ierindošanas augstākā šķirā, nekā novērtēts pieņemot.

A/S "Bekona Eksports" valdības noteikumus neignorē, kā to apgalvo daži, vismaz lauksaimniekiem par ļaunu tos neiztulko. Piemērs ar Apes cūkām, kuņas iepirkta š.g. 11.janvārī, neraksturo instrukciju pārkāpumu, bet gan A/S "Bekona Eksports" pretimnākšanu lauksaimniekiem, jo pieņemtas cūkas, kuņas neatbilst instrukcijām, samaksājot ar tām 70 snt. par kg. Zināmu daudzumu cūku mums ir iespējams pārstrādāt ik nedēļas desās un šāvētas gaļas precēs, kuņas pārdodam vietējos tirgos. Rīgas tirgus gaļas cena bija toreiz 85-90 snt., kas iztāsa par dzīvām cūkām 0,56-0,62 kg pieņemšanas stacijā, kādēļ maksājot lauksaimniekiem 70 snt., mēs to darījām uz gaļas pārstrādāšanas un mūsu veikalu parastās peļņas rēķina, samazinot šo jau tā nelielo peļņu, lai, maksājot lauksaimniekiem augstākās cenas, nekā ir tirgus cena, nāktu pēc iespējas lauksaimniekiem pretī, sevišķi tāns apgabalos, kur pagājušās vasaras neražas dēļ labības cūku nobarošanai mazāk. Arī vēl šodien mēs maksājam par vietējam tirgum pārstrādājamām cūkām 70 snt. kg, kas ir par 13-25% augstākas, nekā tās, ko maksā mūsu konkurenti - privātie miesnieki Rīgas tirgos. Šis mūsu gaļas pārtēriņš tomēr ir ierobežots, un lauksaimnieki nevar pēt

ļauņā, ka "Bekona Eksports" nevar nopirkt visas eksportam nederīgās cūkas, jo iepirkt var katru nedēļu tikai tik daudz, cik var patērēt.

Tāpat kāds sūdzas, ka "Bekona Eksports" strādājot bez darbības plāna un prasa tīrāku līniju. Bekona ziņā mūsu plāns ir pavisam noteikts un ja neiznāk "tīri", tad tikai tāpēc, ka mums vajadzīgs visu gadu viens, katru nedēļu pilnīgi iepriekš zināms un noteikts bekona daudzums, ko uz Angliju sūtīt. Nekad martā, ne aprīlī, jūlijā, ne augustā nav prasīts vairāk bekona, nekā citos mēnešos, bet gan lauksaimnieki bieži vien šinīs mēnešos ir devuši par maz bekona, tā kā nav bijis iespējams kvotu pildīt, bet rudens mēnešos tos pieveduši tādos daudzumos, kas 3 un 4 reizes pārsniedz vajadzību. Tāpēc arī "Bekona Eksports" ierosināja Zemkopības ministrijā, lai vasaras mēnešos noteiktu augstāku cenu un ziemas mēnešos zemāku, lai tā ieinteresētu lauksaimniekus pildīt mūsu saistības vienāda bekona daudzuma ziņā kā ziemā, tā arī vasarā.

"Bekona Eksports" vadība ļoti labi zin, ka izziņojot pa radio, kādas cūkas nākošā nedēļā vajadzīgas, lauksaimnieks, kam tādu cūku nav, to tūlīņ neuztaisīs. Bet mēs zinām, ka pa visu zemi ir visdažādākā vecuma un visda-

Ēdākās nobarošanas pakāpes cūkas un pa radio negribas ne-
maz traucēt to lauksaimnieku, kuņam nav mums tieši tūlī
vajadzīgo cūku, bet tas par zināšanu tiem, kam tādas cū-
kas jau kūti ir, kādas mums vajadzīgas. Saskrambātas beko-
na cūkas I.šķirā pieņemt nevar un tās jānokauj vietējam tir-
gum, kur jau 70 snt. ir pārāk augsta cena. Utis, vātis,
skrambas un netīrumi gan nav lietas, ar kuņam centīgs lauk-
saimnieks var cerēt sasniegt I.šķiras labumus un priekšrocī-
bas.

Kāds lauksaimnieks ustraucies par to, ka stāvēt rin-
dā cūka zaudējot 8 kg svara. Bet zemkopības ministrs in-
strukcijā paredzējis tikai 2-3-4 kg atvilkumu svaru zudumam.
Tas pārējais jācieš "Bekona Eksportam". 12 vai pat 24
stundas rindā stāvēt, gaļas svars neiet zudumā ne par san-
tīmu, bet gan mēsli, par kuņiem "Bekona Eksportam", pēc
lauksaimnieka domām, vajadzētu samaksāt I.šķiras gaļas ce-
nu. Un ja nu katram tā neiznāk, tad "Bekona Eksports"
neestrādā pēc "instrukcijām".

Plānveidīga saimniecība šinīs laikos var būt tikai
vispusīgā saimniecībā, kur blakus graudkopībai, piensaim-
niecībai, sēklkopībai, savu dabīgo vietu ieņem arī cūkko-
pība. Un labs saimnieks arī priekš sevis būs tas, kas mā-

cēs visas šīs nozares tā nostādīt, ka katra atrod savu pareizu vietu un dod vislielāko peļņu, neuzveļot atbildību par neveiksmēm "Bekona Eksportam", koppienetavai, vai citai organizācijai, kuŗa izvērtē viņa ražojumus pēc labākās iespējas.

Līdz ar šo paskaidrojumu saprotams, ka pārmetumi ir pilnīgi nedibināti un "Bekona Eksports" strādā tautsaimniecisku darbu. Ja arī dažs privātsaimnieks te nav apmierināts, tad tas nemaz nemazina "Bekona Eksports" lielo lomu mūsu tautsaimniecībā, kuŗa cēlusi bekona izvedumus, nodibinājusi standartu precī un iekāpojusi, kā to redzēsim vēlāk, plašus ārzemju tirgus.

V. BEKONA SAIMNIECĪBA ĀRZEMĒS.

1. Bekona pasaules tirgi.

Galvenais un gandrīz vienīgais bekona tirgus ir Lielbritānija. Bez šaubām, cūkgaļai atrodami nopēnēji diezgan daudzās zemēs, bet starp patēriņa valstīm pasaules mērogā Anglija ieņem pirmo vietu. Par lopkopības ražojumiem Lielbritānijas patērētājs izdod ļoti lielu daļu no tiem līdzekļiem, kas domāti pārtikas vajadzību apmierināšanai. Pēc dažiem aplēsumiem, no visiem pārtikas vajadzībām domātiem līdzekļiem Lielbritānijas patērētājs izdod 34% par gaļu, 22% par piena produktiem un 7% par olām un putniem; tā tad no katrām 100 angļu mārciņām, ko Lielbritānijas patērētājs izdod pārtikas vajadzībām, 63 mārciņas samaksātas par lopkopības ražojumiem.

Gaļas patēriņš jau pirms kara Lielbritānijā bija lielāks nekā Vācijā, tagad starpība ir vēl lielāka. Augstvērtīgu pārtikas produktu, kā liellopu, aitas un jēru gaļas, pieprasījumi zināmā mērā noder par saimniecības labklājības barometru. Jo lielāka ir labklājība, jo lielāks ir šo preču patēriņš. Tādēļ nav jābrīnās, ka Vācijas gaļas patēriņš

nedaudz pārsniedz pirmskaņa līmeni, kamēr Lielbritānijā tas daudz ievērojamākā mērā pieaudzis. 1930.gadā gaļas patēriņš uz katru iedzīvotāju aplēsts uz 59 kilogramiem gadā pret 50 kilogramiem Vācijā.

Bez tam pastāv ļoti liela starpība starp gaļas veidiem, kurus patērē Lielbritānijā un Vācijā. Kaut gan kopīgais gaļas patēriņš Lielbritānijā ir lielāks nekā Vācijā, tomēr cūkgaļa Lielbritānijā ir mazāk iecienīta nekā Vācijā. Liellopu un teļu gaļai Lielbritānijā dod priekšroku, bet Vācijā cūkgaļu mēdz patērēt visvairāk.

Lielbritānijas un Vācijas gaļas patēriņš uz katru iedzīvotāju 1930.g.¹⁾

G a ļ a s v e i d s.	Lielbritānijā kg	Vācijā kg
Liellopu un teļu gaļa	27,40	17,68
Aitas un jēru gaļa	12,70	0,73
Cūkgaļa	18,91	31,31
K o p ā -----	59,01	49,72

Liellopu un teļu gaļas patēriņš Lielbritānijā ir par

1) K.A.H.Murrey. Factors affecting the prices of livestock in Great-Britain. Oxford.1931. 28.lp.

54,9% lielāks, bet cūkgaļas patēriņš turpretim par 39,6% mazāks nekā Vācijā. Šo starpību nevar izskaidrot tikai ar garšu dažādību, bet jāievēro arī dzīves standarta dažāda augstums. To apstiprina arī tas, ka Lielbritānijā ļaudis ar lielākiem ienākumiem vairāk mēdz patērēt jēru un aitas gaļu, kamēr nabadzīgās iedzīvotāju aprindas patērē lēto cūkgaļu.

Bez tam vēl jāievēro veids, kādā abu zemju patērētāji lieto cūkgaļu. Lielbritānijā, galvenām kārtām, patērē cūkgaļu bekona veidā. Tā kā Lielbritānijas produkcijas statistika neatšķir svaigu cūkgaļu no bekona, tad nav iespējams arī iegūt precīzus patēriņa skaitļus svaigai cūkgaļai, bekonam un šķiņķiem. Iespējams, ka bekona patēriņš sasniedz apmēram 13,1 - 14 kilogramu uz katru iedzīvotāja galvu vai apmēram 70 - 75% no visa cūkgaļas patēriņa. Atlikušos 25 - 26% sedz svaiga cūkgaļa un šķiņķi. Ir arī zināms tauku patēriņš, bet tauki tieši nekonkurē ar gaļu.

Pēdējie statistikas dati par cūkgaļas piedāvājumiem Lielbritānijā attiecas uz 1930.gadu. Pēc šiem datiem Lielbritānijā cūkgaļas piedāvājumi sniedzās līdz 8,13 milj. kvintālu; no tiem 61% ievests no ārzemēm, 3% ievesti no Lielbritānijas imperijas zemēm un tikai 36% segusi iekšzemes

produkcija. Lielbritānijas tirgus lielāko daļu tā tad pārvalda ievesta cūkgaļa.

Lielbritānijas cūkgaļas imports 1931.gadā.¹⁾

Zemes	Bekons		Šķiņķi		Svaiga cūkgaļa		Pārējie prod.	
	Kvint.	%	Kvint.	%	Kvint.	%	Kvint.	%
Dānija	3728407	65,9	-	-	-	-	23960	7,9
Holande	508467	9,0	-	-	-	-	-	-
Polija	546939	9,7	-	-	-	-	-	-
Zviedrija	293850	5,2	-	-	-	-	-	-
Īrija	150801	3,7	-	-	194495	100,0	-	-
Amerikas Sav.v.	96029	1,7	305133	72,3	-	-	39126	12,9
Kanada	25175	0,4	36825	8,7	-	-	-	-
Argentīna	25500	0,4	-	-	-	-	41261	13,6
Jaunzēlande	-	-	-	-	-	-	61878	20,4
Pārēj.zemes	283071	5,0	80282	19,0	-	-	137561	45,2
K o p ā	5658240	100,0	422240	100,0	194495	100,0	303786	100,0

Augšējās tabulas skaitļi rāda cūkgaļas importa preventienci 1931.gadā, 6,6 milj. kvintālu lielās cūkgaļas importa vērtība sasniegusi gandrīz 40 miljonus angļu mārciņu

1) K.A.H.Murrey. Factors affecting the prices of livestock in Great-Britain Oxford. 1931. 31.lp.

(apaļos skaitļos 1002 milj. latu). 87% no šā daudzuma sastāda bekons. Divas trešdaļas no bekona devusi lielā cūkopības zeme Dānija. Par Lielbritānijas tirgus nozīmi pasaules bekona tirdzniecībā var spriest no statistikas, kas rāda, ka 80-90% no pasaules bekona eksporta noņem Lielbritānija. Lielbritānija uzņem gandrīz visus 100% Dānijas un 90% Holandes bekona izvedumu, 80% Šķiņķu eksporta un 40% Amerikas Savienoto valstu bekona eksporta.

Arī Lielbritānijas lauksaimniekam bekona un svaigas cūkgaļas tirgum ir liela nozīme. 10% no Lielbritānijas lauksaimnieku ienākumiem 1925.gadā devis bekons. Kamēr bekona ievedumi pēdējo 60 gadu laikā Lielbritānijā pieauguši vairākkārtīgi, cūku skaits Lielbritānijā uzrāda apbrīnojamu pastāvību. Tas svārstās starp 2 un 3 miljoniem gadā. 1870.-74. gadam caurmērā cūku skaits Lielbritānijā sasniedza 2.436.000, bet laikā no 1926.-30.g. 2.672.000. Tāpat kā citās zemēs, arī Lielbritānijā cūku skaits ir padots cikliskām svārstībām, kas pirms kara aptvēra 5 gadu periodus, bet pēdējā laikā uzrāda tendenci saīsināties līdz 2-4 gadiem. Apmēram 70% no Lielbritānijas gaļas ražas izlieto svaigā veidā.

Lielbritānijas svaigas cūkgaļas un bekona pieprasījumu problēma nav nemaz tik vienkārša, un ap to tagad lauž šķē-

pus iekšzemes cūkgaļas produkcijas palielināšanas aizstāvji. Pieprasījumi ir ļoti dažādi, raugoties pēc gada laikiem, valsts daļām un patērētāju profesionāla sastāva.

Kamēr Lielbritānijā vispārīgi vieglākā un visliesākā bekona pieprasījumi redzami pieauguši, dažu profesiju pierīgie tomēr stipri pieprasa smagāku un taukāku bekonu. Tas sevišķi sakāms par dzelzs un tērauda rūpniecības rajoniem ziemeļos un par dažiem kalnrūpniecības apgabaliem. Ģeogrāfiski tas izteicas liesa bekona pieprasījumos Londonā un Dienvidanglijā un trekna bekona pieprasījumos ziemeļos.

Caurmēra kautais svars dažādās Anglijas un Velsas daļās 1925.gadā.¹⁾

Anglijas daļas.	Gaļas cūkas kg	Bekona cūkas kg
Rietumu Anglijas vidiena	36,74	77,56
Dienvidvelsa	39,01	81,65
Dienvidaustrumu daļa	43,54	73,48
Austrumu daļa	46,27	70,76
Ziemeļvelsa	46,72	80,74
Dienvidrietumu daļa	49,44	73,48
Dienvidu vidiena	49,44	86,64
Ziemeļaustrumu daļa	52,62	103,42
Ziemeļi	55,79	92,53
Ziemeļrietumu daļa	58,06	91,17
Anglija un Velsa	48,99	84,37

1) K.A.H. Murrey. Factors affecting the prices of livestock in Great-Britain Oxford. 1931. 33.lp.

Augšējie skaitļi par kauto cūku caurmēra svaru dažādās Anglijas un Velsas daļās vismaz aptuveni norāda uz tirgus prasībām, kādas uzstāda bekona un gaļas cūkām, kaut gan dabiski šie dati pilnīgi nesakrīt ar patērētāju garšu.

Blakus profesionālām un ģeografiskām īpatnībām patērētāju garšas dažādības parādās vēl sāļības veidos. Daži prasa vāji, daži turpretim stipri sāļtu bekona gaļu.

Lai apmierinātu dažādus pieprasījumus, Anglijas tirgu galvenām kārtām apgādā ar diviem bekona veidiem: tā saukto "Wiltshire-cut" un "Midland-cut". Pirmais veids ir daudz vairāk izplatīts par otru. Arī lielākā daļa importētā bekona ir "Wiltshire-cut". Šim bekona sagatavošanas veidam gandrīz viss lopa ķermenis sagatavots bekonā. Turpretim "Midland-cut" ņem smagākas cūkas, pie kam bekonā pārstrādā tikai viduļus, bet šķiņķus sāļi par sevi un galvu līdz ar astes daļu pārdeš svaigu vai etiķi ietaisītu.

Sāļīšanai ir divas metodes: sausā un slapjā. Pēc sausās sāļīšanas metodes pagatavo augstvērtīgu produktu, par kuru samaksā augstākas cenas un kuru var uzglabāt divus līdz trīs mēnešus. Pie slapjās sāļīšanas metodes, pēc kuras ražo vāji sāļtu bekonu, bekona pusītes vispirms ievieto sāļījumā un pēc tam uzkaņ sastingšanai. Slapjai sāļīšanai

nai nepieciešamas tikai 9 dienas, kamēr sausā sālīšana prasas veselās trīs nedēļas, sakarā ar ko tā palēnina apgrozību un palielina izdevumus par darba spēku. Slapji sālītu bekoni var uzglabāt divas līdz trīs nedēļas. Gandrīz viss Dānijas, Zviedrijas, Holandes un Polijas bekons ir slapji sālīts. Turpretim Anglijas iekšzemes bekons kā "Wiltshire-cut", tā arī "Midland-cut" pa lielākai daļai ir sausi sālīts.

Tomēr sausi sālītā dārgākā bekona tirgus, liekas, ir ierobežots, bet pieprasījumi pēc viegli sālītā bekona pieaug, sakarā ar ko var sagaidīt, ka nākotnē arī pašā Anglijā vairāk sāks pielietot slapjo metodi.

Vēl jāmin viena īpatnība, kas novērojama bekona pieprasījumos: 90% no Dienvidanglijā patērējamā bekona ir dūmos žāvēts, bet Vidus- un Ziemeļanglijā "zaļam" vai nežāvētam bekonam dod priekšroku.

Vispār bekona sagatavošana pieskaņojas pieprasītājam "Midland-cut", sausi sālītam vietējam vidus Anglijas, Dienvidveļsas un rūpniecisko ziemeļu bekonam. Vietējais bekons konkurē ar Amerikas un Kanādas dažādiem bekona veidiem. "Wiltshire-cut" bekona pieprasījumi sadalās par visu pārējo Angliju un sastāda ļoti ievērojamu bekona apgrozījumu daļu.

Šā veida bekona pieprasījumus apmierina importētais, viegli sālītais, pielietojot slapjo sāļšanas metodi, pie kam, raugoties pēc lokālām prasībām, bekonu pārdoš "zaļā" vai žāvētā veidā.

Svaigas gaļas tirgus nav tik diferencēts kā bekona tirgus, bet arī tas liek atrisināt problēmas ar vislielāko nozīmi Lielbritānijas cukkopībai. Svarīgākām pieprasījumu svārstībām svaigas cūkgaļas tirgū ir sezonas raksturs, un cūkgaļa ļoti ātri bojājas. Sakarā ar to siltā laikā pieprasījumi ir mazi. No maija līdz augustam cūkgaļas patēriņš ir niecīgs. Tas pieaug no septembra līdz gada beigām un tad līdz martam vai aprīlim turas uz vienāda līmeņa. Londonā, pēc dažiem lēmumiem, 85% no cūkgaļas gada patēriņa izlieto minētos 7 vai 8 mēnešos. Pieprasījumi rūpniecības rajonos ir vienmērīgāki, bet arī tur viegli saskatāmas sezonas rakstura svārstības.

Arī cūku tiptiem ir neliela atšķirība dažādās Anglijas malās, kaut arī ne tik raksturīgas kā bekonam. Arī te pieaug vājāko, mazāko gabalu pieprasījumi, tomēr dažās Anglijas daļās sevišķi iecienītas smagākas un treknākas cūkas.

Ļoti izplatīti ir uzskati, ka tagad ir ļoti labvēlīgi apstākļi Lielbritānijas cukkopības paplašināšanai. Šī

paplašināšanās tomēr var notikt tikai uz maigākā, slapji sālītā, liesā bekona lēsuma, aizvietojo arzemju pievedumus no kontinenta. Turpretim svaigas cūkgaļas tirgus, kamēr pieprasījumi nepieaug, pietiekošos apmēros tiek apgādāts ar iekšzemē ražotu precī. Ja neraugās uz īslaicīgām cikliskām svārstībām, tad jāatzīmē pat zināms piedāvājumu pārpalikums, kas jānovada bekona tirgū. Arī labāk samaksātā sausi sālītā bekona tirgus liekas ir ierobežots, un to var apmierināt iekšzemes piedāvājumi, kaut gan vēl arvien lieli Amerikas Savienoto valstu un Kanadas bekona pieveidumi pa daļai apmierina šā tirgus pieprasījumus.

Attīstību šinī virzienā kavē Anglijas tirgus divējāda raksturs (bekona tirgus un svaigas gaļas tirgus). Svaigas cūkgaļas tirgum visnoderīgākā cūka nav neizbēgami arī vislabākā bekona cūka. Cik liela dažādība šē valda, var spriest no kāda Oksfordšairas pētījuma, pēc kuņa no 115 cūkām 34 bija nezināma tipa krustojumi, bet pārējie 81 sastāvēja no dažādiem krustojumiem un tīraudzējumiem. Te slēpjas liela atšķirība no Dānijas, kur galvenām kārtām sastopamas tikai divas rases.

Bez tam svaigas gaļas pieprasījumu sezonas raksturs rada ļoti lielas svārstības bekona fabrikācijā. Sakarā ar

te apstrādāšanas izdevumi ir diezgan augsti, piem., 1928. gadā kādas 7 ievērojamas bekona fabrikas strādāja caurmērā ar 55% jaudas.

Ja bekona rūpniecība būtu jāattīsta, tad būtu svarīgi, lai ražotāji kā cūku audzēšanā, tā arī nobarošanā speciālizētos bekona tirgum. Viegli sālītā "Wiltshire-cut" pievedumi 1930.g. sastādīja apm. 80% no visa bekona importa. Ja to gribētu atvietot ar iekšzemē ražotu preci, tad Anglijas tagadējo cūku skaitu vajadzētu divkāršot.

2. Bekona ražotāji pasaules tirgum.

Sākumā jau tika apskatīts cūku skaits dažādās valstīs un tagad apskatīsim sīkāk, kas ieņem bekona ražošanā pirmo vietu, kādas valstis ir uzskatāmas par pasaules bekona tirgus apgādātājām un kādos apmēros tās piedalās patēriņa segšanā.

Kā jau iepriekšējā nodaļā noskaidrots, par galveno patērētāju pasaules mērogā uzskatāma Anglija un tāpēc arī uz turieni plūst visu pasaules bekona ražojošo valstu krājumi.

Galvas patēriņu lielā mērā ietekmē patērētāju pirkšanas

spējas. Kaut gan pēc pēdējiem Tautu savienības datiem pasaules iedzīvotāju skaits sasniedzis 2.012.300.000 pret 1.997.000.000 1930.gadā un 1.539.000.000 1900.gadā, tomēr gaļas patēriņš nav vēl visās zemēs sasniedzis pat pirmskaņa līmeni. Šādos apstākļos, pieaugot gaļas piedāvājumiem, cenas noslīd daudz zemāk, nekā var sagaidīt. Interesanti, ka zemēs, kur patiesībā nav novērojams gaļas piedāvājumu sevišķs pieaugums, tomēr pirktspējai samazinoties patēriņš strauji nokrīt.

Pēc līdz šim pieejamiem statistiskiem datiem spriežot, 1931.gadā pasaule ar gaļu bija bagātīgāk apgādāta nekā 1930.gadā, bet tekošā gadā gaļas piedāvājumi vēl pieauguši. Tas sevišķi sakāms par cūkgaļas piedāvājumiem. Cūku skaits un nokauto cūku daudzumi sasnieguši vēl nebijušus apmērus. Arī nokauto aitu daudzumi strauji pieauguši. Liellopu gaļas piedāvājumos pēdējā laikā nav novērojamas ievērojamākas pārmaiņas.

Gaļas patēriņu kilogramos uz katru iedzīvotāju piecās galvenās gaļas patēriņa zemēs raksturo šādi skaitļi:¹⁾

---

1) Ekonomists No.22 - 1934.g. 790.lp.

Laiks.	Vācijā	Francijā	Anglijā	Savien. valst.	Kanadā	5 val- stu svērtais caurmērs
Pirms kara	49,5	47,9	56,4	64,4	62,0	57,2
1925.g.	44,9	42,5	57,4	65,3	67,0	56,0
1926.g.	45,4	42,9	56,5	64,9	68,6	56,0
1927.g.	50,0	41,9	58,6	63,2	70,9	56,5
1928.g.	52,8	41,4	58,9	62,5	70,8	56,9
1929.g.	51,6	40,0	56,8	62,0	70,9	55,9
1930.g.	50,5	43,3	59,0	59,7	67,9	55,3

Domājams, ka gaļas patēriņš 1931.gadā ne tikai nav samazinājies, bet gan drīzāk vēl pieaudzis, jo gaļa ir kļuvusi ārkārtīgi lēta. Gaļas patēriņš uz katru iedzīvotāju 1930.gadā, tāpat kā pēdējos piecos gados, svērtos caurmēra skaitļos piecām svarīgākām patēriņa zemēm bija zem pirmskara skaitļu līmeņa, pie kam iedzīvotāju sastāvs pēc vecumiem bija novirzījies vairāk uz vecāko pārsvaru pusi, tādēļ jādomā, ka faktiskais gaļas patēriņš arī ir bijis mazāks, nekā pirms kara. Ievērojot pat putnu gaļas patēriņu, kas parasti statistiski netiek uztverts, pēckara gaļas kopīgais patēriņš laikam tomēr nerasniegs pirmskara

patēriņu.

Turpretim cūkgaļas patēriņš pieaudzis. Cūkgaļas patēriņš, tāpat kā visos pēdējos gados, pārsniedz pirmskaņa patēriņu, kamēr liellopu un citas gaļas patēriņš samazinās, noslīdot zem pirmskaņa patēriņa līmeņa.

No pirmā acu uzmetiena liekas ļoti pārsteidzoši, ka, neraugoties uz smago pasaules krīzi, tomēr nav novērojama gaļas patēriņa mazināšanās. Lai to izskaidrotu, jāņem vērā, ka, no vienas puses, produkcijas apmērus nosaka lopu skaits un no otras puses barības krājumi, kas lauksaimniekus spiež saražotos produktus laist tirgū. Ierobežot šo izlaišanu tirgū nav iespējams, vai iespējams tikai ļoti šauros apmēros.

Pagaidām patērētāju pirktspēju sašaurināšanās vēl neietekmē patērētos gaļas vairumus, bet gan tikai cenas. Jāpieņem, ka zemās gaļas cenas galu galā nepaliks bez savas ietekmes arī uz produkciju un sakarā ar to arī uz tiem gaļas daudzumiem, kas nākotnē būs patērētāju rīcībā. Visjūtāmāka šī parādība būs cūkām.

Aizpagājušā gadā cūku cenām, ar maziem izņēmumiem, visā pasaulē bija novērojama tendence slīdēt uz leju. Gada caurmēra cenu krišana sastādīja apmēram vienu trešo daļu no

1930.gada cenas.

Cenu krišanās lielā intensitāte izskaidrojama ar pasaules labības cenu sabrukuma dēļ ārkārtīgi forsēto cūku audzēšanu, kas sakrita ar pieprasījumu sabrukumu un vispārīgo naudas vērtības celšanos.

Pretēji 1930.gadam, cūku cenu krišanai līdztekus norisinās tikai neliela labības cenu slidēšana, tādēļ samērs starp cūku un labības cenām kļūst ļoti nelabvēlīgs. Jau 1931.gadā vairs nebija nevienas zemes, kurā cenu attiecības būtu ietekmējušas cūku audzēšanas paplašināšanu. Vesela rinda zemju pat rīkojušās pretējā virzienā, censdamās panākt produkcijas samazināšanos. Stāvoklis tekošā gadā vēl arī nav uzlabojies.

1931.gadā cūku produkcija vēl atradās zem ražošanu ierosinošo 1929. un 1930.gada cenu ietekmes. Tas pirmā kārtā attiecās uz Eiropas cenām, kur cūku skaits pa daļai pat sasniedza rekorda skaitļus. Piemēram, svarīgākās eksporta zemes Dānijas cūku sasniedz 1931.gadā 5,4 miljona galvu pret 3,7 milj. 1927.gadā, kas bija iepriekšējais rekorda gads.

Samērā vēlu sākusies Kanadas cūkkopības paplašināšanās. Vēl 1930.gadā, tāpat kā Savienotās valstīs, arī Kanadā

bija novērojama cūku skaita samazināšanās. Turpretim 1931. gadā nokauto cūku skaits jau pieaudzis.

Lielas pūles cūkkopības attīstībai pieliek arī Padomju Krievija, kas pēdējos gados iepirka vaislas cūkas Latvijā un citās Vakareiropas valstīs, vēršot ar to uz sevi ievēribu. Tomēr Krievijā nevar vēl runāt par cūkkopības paplašināšanu, bet gan drīzāk par tās atjaunošanu, jo, sakarā ar lauksaimniecības kolektīvizāciju, tur sūku skaits no 20,9 milj. bija noslīdējis līdz 12,2 milj. galvu. Vai Krievijai vēlākos gados izdosies realizēt savu nodomu pārstrādāt eksportējamo labību cūku gaļā, tagad vēl nevar pateikt. Pagaidām vēl gan trūkst norādījumu uz Krievijas gaļas eksporta iespējamību.¹⁾

Latvijas loma pasaules cūkgaļas ražošanā būs redzama tālāk no Anglijas importa.

Beidzot, pasaules cūkkopības produkcijas stāvokļa raksturojumu noslēdzot, jāatzīmē, ka pēdējos gados spertie soļi cūkkopības produkcijas palielināšanai dažās zemēs radīs pieaugošus piedāvājumus eksportam. Turpretim dažās zemēs jau novērojami plānveidīgi soļi cūku skaita un produkcijas samazināšanas virzienā. Tā Dānijā, Holandē,

---

1) Ekonomists No.22 - 1934.g. 791.lp.

Zviedrijā un Vācijā vaislas cūku skaita samazināšanās liecina par sagaidāmo produkcijas sarukumu.

Cūkgaļas pasaules tirdzniecībā jāatzīmē, ka Anglija ir lielākā cūkgaļas importa zeme, kas bekona gaļas veidā uzņem lielāko daļu pasaules tirgus gaļas un te atsevišķas valstis spēlē šādu lomu:¹⁾ (100 kg)

Izvedzemes	1928.g.	1931.g.
Īrijas brīvvalsts	282.000	150.801
Kanada	155.858	25.175
Austrālija	287	623
Pārējās imperijas zemes	276	182
Imperija kopā	438.421	176.781
Dānija	2.731.010	3.728.407
Polija	60.178	546.938
Holande	539.190	508.467
Zviedrija	224.070	293.850
Lietava	953	184.097
Igaunija	20.750	33.174
Latvija	73.779	15.626
Krievija	100.327	14.772

1) Weekly Dairy Produce Notes v.15.I.1932. 12lp.

Somija	3	17.925
Vācija	10.512	14.861
Ungārija	-	461
Beļģija	16	-
Ziemeļamerikas Sav. valstis	273.243	96.029
Argentīna	24.656	25.500
Pārējās zemes	331	1.350
Ārzesmes kopā	4.059.018	5.481.458
Visas zemes kopā	4.497.439	5.658.239

Pateicoties cūku produkcijas pieaugumam visās eksporta zemēs, Anglijas tirgu pārsātināja ar gaļas sūtījumiem. Tānī pašā laikā pārējās importa zemes ar ievadmitu paaugstināšanu, kontingentēšanu un pat ievadumu aizliegumiem, gaļas importu vairāk un vairāk sašaurināja.

Pārējās zemes pasaules gaļas importā spēlē pavisam maznozīmīgu lomu; tās ar visiem spēkiem cenšas norobežoties no ārzesmes gaļas ievadumiem, pie kam citas iespējas atrast noņēmējus nav, tādēļ Anglija arvien vairāk un vairāk kļūst par vienīgo tirgu. No Anglijas gaļas uzņemšanas

spējām un no tās vēlētānās ielaist gaļu, pilnīgi atkarājas visas gaļas eksporta iespējas.

3. Bekona saimniecības aizsardzība ārzemēs.

Bekona saimniecībai ārzemēs jaunākā laikā tiek piegriezta arvien lielāka vērība un tiek izvesta tās pastiprināta aizsardzība. Aizsardzība visās valstīs nav vienāda un katrā valstī tā tiek nokārtota samērā ar katras valsts īpatnējiem apstākļiem.

Amerikas Savienotās valstīs īpaša uzmanība ierādīta cūkkopības produkcijas ierobežošanai. Attālumš no Eiropas tirgiem un zemā kvalitāte ir iemesls cūkkopības ražojumu eksporta samazināšanai pēdējos gadu desmitos. Tāpēc produkciju, kas pieturējās konstanta, nācās arvien vairāk novietot iekšzemes tirgū. Tanī radās arvien lielākas grūtības, līdz 1932.g. cenas cūkkopības ražojumiem bija noslīdējušas uz pusi no "piemērotām pārdošanas cenām" vai aptuveni zemākas par visiem lauksaimniecības ražojumiem. Zemās preces kvalitātes u.c. iemeslu dēļ, amerikāņiem bija jāatteicas no pasaules tirgus. Tāpēc valdība sāka meklēt līdzsvaru pieprasījumam un piedāvājumam iekšzemes tirgū. Cenu pacel-

Šanas nolūkos cūkkopības ražojumiem noturēja apspriedes Zemkopības ministrija, lauksaimnieki, kautuves un tirgotāji. Tā radās pirmais plāns. Tas nāca spēkā 1933.gada augusta beigās un pastāvēja līdz 29.septembrim. Šinī laikā paredzēja izpemt no tirgus apgrozījuma 4 milj. sivēnu (svarā no 25 līdz 100 lbs) un 1 milj. grūsnēju cūku.¹⁾

Par sivēniem maksāja 6 līdz 9½ \$ par 100 lbs, aplēšot par mazākiem augstāku, bet lielākiem - zemāku cenu. Par cūkām maksāja tirgus cenu + prēmiju 4 \$ gabalā. Noteikumi prasīja cūku dzīvsvaru mazākais 275 lbs, ko vēlāk pazemināja līdz 240 lbs.

Tā samazinājās cūku skaits par apm. 12-16%. Tas pacēla cenas par 25-35% vai naudā 1-1,50 \$ par cwt.

Šīs akcijas sasniegšanai Agricultural Adjustment²⁾ Administration darbojās kopā ar konsulentiem u.c. agronomiskās palīdzības darbiniekiem. Tirgotāji un kautuves savukārt rūpējās par cūku nokaušanu plānā paredzētā kārtībā. Zemkopības ministrija bija arī noteikusi katrai kautuvei cūku skaitu. Cūkas un sivēni virs 80 lbs, kā dzīvas, tās nokautas, bija padotas veterinārkontrolei.

Nokautās cūkas izlieto dažādi. Cūkām nogriež galvu

1) Ekonomists No.2 - 1934.g. 53.lp.

2) The Economist No.4276 - 1934.g. 42.lp.

un kājas, pēc kam gaļas pusītes iesāla un izlieto cilvēku uzturam. Sivēnus zem 80 lbs izlieto mākslīgu mēslu, tehnisku tauku un tamlīdz. izgatavošanai. Sālītās pusītes pārdod Sarkanam Krustam par cenu, kas sedz ražošanas, uzglabāšanas un transporta izdevumus. Gaļu sadala bezdarbniekiem. Ievēro, lai šādi darījumi neietekmētu vispārējo gaļas tirgu. Plāna reālizēšanai iegūst līdzekļus no ražošanas nodokļa (kaušanas nodoklis).

1933.gada 29.septembrī izbeidzās pirmā plāna termiņš. Skaidrs, ka tik īsā laikā nevarēja likvidēt cūku pēcnācējus. Tāpēc arī paredzētā 1 milj. vietā kautuvēm pieveda tikai 220.000 grūsnēju cūku. Tāpēc Zemkopības ministrija atpirka pavisam 6,2 milj. sivēnus 4 milj. vietā. Plāna beidzamais ziņojums rādīja, ka lauksaimniekiem izmaksāts apm. 31 milj. \$ un kopējie plāna izdevumi bijuši apm. 35 milj.\$.

1933.gada 17.oktobrī Zemkopības ministrija izsūtīja apkārtrakstu ar prezidenta Ruzvelta apstiprināto plānu (Otrais plāns) par kukurūzas sējumu platības un cūku ganāmpulku ierobežošanu.

Otrais plāns paredz, ka lauksaimnieki uz brīvas vienošanās pamata

1. samazinās kukurūzas sējumu platību mazākais par 20%;

2. ierobežos cūku produkciju mazākais par 25%.

Samazinot cūkkopības produkciju par 25% pret iepriekšējiem 2 gadiem, attiecīgs lauksaimnieks par pāri palikušiem 75% var saņemt 5 \$ gabalā, ja apņemas nepaaugstināt cūku skaitu.

No minētiem 5 \$ vispirms saņem 2 \$ noslēdzot kontraktu. 1 \$ paredzēts izmaksāt ap 1934.g. 1.septembri, kad noteikti zināms, ka līguma slēdzējs ierobežojis cūku skaitu par 25%. Trešo izmaksu - 2 \$ paredz izmaksāt ap 1935.g. 1.februāri, kad pārdote cūku skaits samazināts par 25% zem divu iepriekšējo gadu periodu pārdote cūku skaita.

Šis plāns izmaksā valdībai 850 milj.\$, ko lēš iegūt ar kukurūzas un cūkkopības ražošanas nodokļiem. Ražošanas nodoklis cūkām paredzēts ar 1933.g. 18.oktobra noteikumiem. Nokaušanai pārdotās cūkas aplikamas ar šādu nodokli:

1. 50 cts par 100 (angļu) mārcipām dzīvsvarā starp 1933.gada 5.novembri un 30.novembri.

2. 1 \$ par 100 mārcipām dzīvsvarā 1933.gada decembrī.

3. 1,50 \$ par 100 mārcipām dzīvsvarā 1934.gada janvārī.

4. 2 \$ par 100 mārcipām dzīvsvarā 1934.gada februārī un sekojošos mēnešos 1933/34. un 1934/35. ražošanas gados (ražošanas gads sākās 5.novembrī vienā gadā un beidzas nā-

košā gadā 4.novembrī).

No nodokļiem atsvabinātas cūkas un cūkkopības ražojumi, ko patērē paša lauksaimnieka ģimenes locekļi, algoti darbinieki vai mājsaimniecībā.

Anglijā bekona saimniecības aizsardzība sākās līdz ar liberālisma un "vaļējo durvju" principa laušanu ārējā tirdzniecībā.

Angļu lauksaimniecība brīv tirdzniecības apstākļos iekšzemes tirgus apgādāšanā deva 1930.gadā apm. 15% kviešu, 35-40% vērša un aitas gaļas, 15% bekona un 10% sviesta no kopējā patēriņa. Jāievēro arī, ka pēc 1927.gada Vācija un Itālija centās ierobežot lauksaimniecības ražojumu ievadumu, bet angļi to vēl pastiprināja, piem. liellopu gaļas ievadumu laikā no 1927.-29.g. līdz 1931.g. pasēla par 17%, piena produktu - par 12% un kviešu par 14%. Pēdējā no minētajiem gadiem Anglija noņēma no pasaules eksporta - vērša un teļa gaļu - ap 80%, sviestu - 80% un kviešus - 33%.¹⁾

No 1846.g. līdz 1931.gadam²⁾ Anglija pieturējās pie principa iepirkt pārtikas preces lētākos tirgos. Tad atzina, ka tvaika mašīnas izgudrošana un vispārējā rūpniecības attīstība dod iedzīvotāju lielākai daļai a passionate belief

1) Ekonomists No.2 - 1936.g. 64.lp.

2) The Economist No.4856 - 1937.g. 89.lp.

in material progress. Toreizējā liberālā partija The Whigs norādīja, ka viņai piedāvājums un pieprasījums ir religija, tvaika mašīnas - elks un Menčestera - svētā pilsēta. Lozunga we shall import our foodstuffs, we shall be the workshop of the world - guva virsroku. Kad 1846.gadā kapitulēja konservatīvā valdība (Roberts Peel's) Richarda Cobden'a priekšā, tad atcēla labības muitas, bet vēlāk, nākot pie varas protekcionisma lielākam aizstāvim Benjamīnam Disraeli, tirdzniecības politikā nenotika nekādas pārmaiņas. Disraeli atzina, ka lauksaimniecība uzrādījusi tādu pašu rentabilitāti kā pastāvēt labības muitām, bet izdevumi par uzturu lielajai iedzīvotāju daļai samazinājušies. Disraeli aprādīja, ka protekcionisms ir slikta partijas programma; muitas ar restrikcijām nespēj aizkustināt cilvēku fantaziju un sajūtu.

Tagad runā citu valodu. 1932.gada 7.oktobrī zemkopības ministrs Elliots norādīja, ka iedzīvotāji sākuši atzīt, cik maz cerību uz labu nākotni ir nācijai, kas aizmirsusi iegūt uzturu no savas zemes. Lielajās parlamenta debatēs par bezdarba apkarošanu Elliots pasvītroja, ka lauksaimniecība pēc sava lieluma ieņem trešo vietu nodarbjū starpā, un piemetināja: if a nation lost its agriculture, it did not loose only an industry, but it lost its life. Pēc šiem

stipriem vārdiem ministrs paskaidroja: "Vai tas ir ekonomiski vai nē, bet lauksaimniecība ir jāaizsargā. Nācijai ir jānodrošina neatkarība". Par lauksaimniecības aizsardzības līdzekļiem - muitām, kvotām, piemaksām etc. ministrs Elliots izteicās: Izeja ir "to give producer a fair chance and the consumer a square deal".

Izlīdzināt patērētāja un ražotāja intereses Elliotam bija ļoti grūti, īpaši tāpēc, ka lauksaimniecības ražojumu cenas pēdējos gados strauji slīdēja uz leju.

Galvenie iemesli pāriešanai uz protekcionismu tomēr bija cenšanās pēc izlīdzinātas maksājumu bilances un valsts budžeta līdzsvarošanas, kā arī £ kursa pazemināšana. Šo iemeslu dēļ uz ilgiem laikiem Anglija atteikusies no brīvirdniecības principiem.

Lopkopībā lopu skaita pieaugums Anglijā nav bijis liels, tomēr piena, bekona un olu produkcija bijusi tik prāva, ka tas atsaucies uz ievedumu.

Cūku skaits kopš bekona kvotas pieaudzis par apm. 1 milj. gab., un iekšzemes produkcija, kas 1932.gadā sasniedza apm. 1,75 milj. cwt., 1935.g. aplēsta 2,9 milj.cwt. Jāpiezīmē, ka bekons ir vienīgā lauksaimniecības prece, kuras ievedums nozīmīgi samazināts. Aprāda, ka ar to rodas lielā-

kas gūtības nabadzīgākiem iedzīvotājiem, kuņiem šis vērtīgais pārtikas līdzeklis izvēršas gūti aizsniedzamā luksa precē.

Vācijā lopu tirdzniecību pārzin vācu lopkopības galvenā apvienība ar tās nozarojumiem. Bez tam katram lielākam un "vidējam" tirgum pastāv tā sauktie tirgus pilnvarotie. Vēl ir sevišķa valsts iestāde - Reichsstelle für Tiere und tierische Erzeugnisse.¹⁾ Gaļas tirdzniecības nosacījumi pēdējā laikā ir ievērojami grozīti. Agrāk bija piedāvājumu pārpalikums, un nosacījumi bija domāti šo apstākļu novēršanai. Bet jau sākot ar 1935.g. aina kļuva citāda. Piedāvājumi sašaurinājās un radās iztrūkumi. Līdzšinējie nosacījumi bija jāpārveido pašos pamatos. Jaunie noteikumi paredz kontingentus iepirkumiem. Katrai kautuvei noteikts zināms procents agrākā daudzuma, kuņ aizliegts pārkāpt. Gaļas tirgotājiem izsniegtas sevišķas kaušanas zīmes, kuņas jāuzrāda kaujamo lopu apskatē. Kaušanai mājas vajadzībām vajadzīga sevišķa atļauja. Lai daudz gaļas nepārstrādātu desās, tad noteikts, ka desu daudzums nedrīkst pārsniegt zināmu daļu no svaigas gaļas pārvodumiem. Daļa cūku speķa jānodod tauku tecināšanai. Cenas gaļas tirgū ir noteiktas.

---

1) Ekonomists No.8 - 1936.g., 301.lp.

Lai galai nepārdotu nepieaugušus vai turēšanai derīgus lopus, tad nosacīts, ka piem., lielos tirgos nedrīkst pārdot cūkas, kas sver zem 180 mrc., citos tirgos zem 190 mrc. dzīvsvarā. Tāpat aizliegts pārdot nepieaugušus vēršus un grūsnējas govis. Bez tam pastāv vēl rinda citu nosacījumu.

VI. B E K O N A S A I M N I E C Ī B A S I Z R E -
D Z E S L A T V I J Ā.

1. Eksporta izredzes tuvākā nākotnē.

Eksporta izredzes uz Angliju atkarājas no diviem apstākļiem: 1) no bekona pieprasījuma Anglijas tirgū un 2) no piemērošanās Anglijas tirgus prasībām. Par pēdējo bija jau runa iepriekš pie bekona saimniecības jēdziena un tāpēc apskatīsim tagad tikai pirmo faktoru - kāds ir patreizējais Anglijas tirgus stāvoklis un kādas te mūsu izredzes.

Kā jau minēts, starptautiskā pārtikas produktu tirdzniecībā Lielbritānija ieņem pirmo vietu. Pagājušā gadā Lielbritānija ievēdusi sviestu par £ 39.338.000, bekonu par £ 27.400.000, olas par £ 7.777.000, sieru par £ 6.647.000, taukus par £ 4.291.000, šķiņķi par £ 3.069.000, saldētu un sālītu cūkgaļu par £ 2.577.000, kondensētu pienu par £ 2.045.000, olu produktus par £ 1.945.000, kautus un dzīvus mājputnus par £ 1.784.000 un citus produktus par mazākām summām.¹⁾ Šie skaitļi jau paši par sevi liecina, cik liela ir Lielbritānijas pārtikas produktu tirgus kapāci-

1) Ekonomists No.22 - 1936.g. 786.lp.

tāte. Amerikas Savienoto valstu pārtikas produktu patēriņš ir vēl daudz lielāks, bet to nesež vis ar ievestiem produktiem, bet pa lielākai daļai apmierina ar pašu zemē ražotām precēm, sakarā ar ko šās valsts loma starptautiskā pārtikas produktu tirdzniecībā ir visai maza. Tas pats sakāms par Pad. Krieviju. Arī Vācija starptautiskā pārtikas produktu tirdzniecībā nespēlē savam pārtikas produktu patēriņam samērīgu lomu.

Bekona ievedumu ierobežojumi ar importa kvotu palīdzību, ko Lielbritānija noteica jau 1933.gadā, palika spēkā arī 1935.gadā un bekona ievedumi bija par 9% mazāki nekā 1934.gadā. Tie bija vismazākie bekona ievedumi kopš 1922.gada.

Bekona kvotas un bekona ražošanas pacelšanai spertie soļi Lielbritānijas bekona ražošanu pēdējos gados tiešām ļoti strauji pacēla. Cūku skaits 1935.gadā Lielbritānijā bija sasniedzis rekorda skaitļus. Sakarā ar to ļoti lielā mērā pieaudzis arī bekona iznākums. 1935.gadā Lielbritānijas bekona rūpnieki ražoja pavisam 2.376.000 angļu centneru bekona un šķiņķu pret 1.736.000 cent. 1934.gadā, ieskaitot arī 348.029 cent., kas ražoti no ievestām cūkām.

Pagājušā gadā cūku skaits samazinājies vairākās cūk-

gaļas eksporta zemēs. Sevišķi tas sakāms par Amerikas Sav. valstīm, kas karstuma un sausuma ietekmētas radikāli bija spiestas savu cūku skaitu samazināt. No importa zemēm - Vācijā cūku skaits pag. gadā strauji samazinājies, radot lielākus pieprasījumus starptautiskā gaļas tirdzniecībā. Sākās pazīstamie Vācijas "saimnieciskie līgumi" ar veselu virkni lauksaimniecības ražojumu eksporta zemēm. Starptautiskā tirgū gaļas piedāvājumi, ko ļoti spēcīgi pēdējos gados ietekmēja nelabvēlīgie izvērtēšanas apstākļi, nebija nemaz tik lieli, lai varētu droši palaisties uz pietiekamām iespējām gaļu iepirkt. Tomēr jaunās gaļas izvērtēšanas iespējas jau šinī gadā tik tālu ietekmējušas ražošanu, ka šogad jūtami pieauguši piedāvājumi Amerikas Sav. valstīs, Dānijā, Vācijā, Holandē un Kanadā.

Dānija, tāpat kā agrākos gados, bija galvenā bekona piegādātāja un tā devusi Lielbritānijai 55% no ievestā bekona. Otrā pēc lieluma bekona piegādes zeme ir Kanada, kas savus bekona izvedumus uz Lielbritāniju joprojām palielinā. Īrijas bekona ievedumi pagājušā gadā pieauguši. Turpretim Holandes un Polijas samazinājušies. Tāpat mazāki bekona daudzumi ievesti arī no pārējām zemēm. Importa ierobežojumi noteic, ka zemes, kam nav noteiktas sevišķas kvotas, var

ievest Lielbritānijā ne vairāk ne vairāk par 400 centneriem nedēļā, tādēļ pēdējos pāris gados pieaudzis to piegādātāju skaits, kas agrāk bekona Lielbritānijai nemaz vai ļoti mazos apmēros piegādājuši. Šo zemju starpā mēs redzam dažas Dienvidēiropas zemes, Franciju un Brazīliju, kas uzrāda vislielākos relatīvos pieaugumus.

Importa iespēju samazinājums ir diezgan liels un ar katru gadu tas vēl vairāk ierobežojas, kā to pierāda Lielbritānijas bekona imports (1000 centneru):

Gads.	Netto ievēdumi, atskaitot reeksportu.
1913.	4.750
1930.	8.834
1931.	10.744
1932.	11.189
1933.	9.008
1934.	7.533
1935.	6.832

Bekona imports neuzrāda nekādas sezonas rakstura svārstības, jo katra zeme, kam piešķirta bekona importa kvota, rūpīgi raugās, lai to izmantotu. Samazinājums te attiecas uz importa ierobežojumu un pāreju uz autarkiju un patēriņa

norobežojanu no ārvalstīm, sedzot to ar dominiju ražojumiem.

Francijas tirgū arī ir eksporta izredzes, tomēr be-
kons uz Franciju lielākos vairumos no Latvijas nekad nav gā-
jis un tas Francijā samērā maz pazīstams; pēc šo ražojumu
 importa kontingentēšanas 1931.gada beigās arī mums bija pie-
šķirts mass kontingents, bet tas palika neizmantots mūsu
eksportieru nepietiekošās intereses dēļ, un tagad mums kon-
tingentu vairāk nav.

Francija šo precī ievē diezgan lielos vairumos, tā
E.g. pirmajos deviņos mēnešos ievesta 1661 tn šķiņķu - no
Itālijas 813 tennas, no U.S.A. 320 tn, Beļģijas 233 tn,
Anglijas 35 tn un mazākos vairumos arī no Lietavas un Igau-
nijas.

Tagad šos mūsu ražojumus nav iespējams novietot Fran-
cijas tirgū, jo, kā jau teikts, mums nav attiecīgā kon-
tingenta. Ja arī kontingentu izdotos dabūt, tad jārēķinās
vēl ar transporta grūtībām, jo pa dzelzceļu caur Vāciju sūtīt
galas produktus neļauj Vācija un pa jūgu sūtīt nebūtu
visai izdevīgi neapmierinošās kugu satiksmes dēļ starp Lat-
vijas un Francijas ostām.

2. Vietējais cūkkopības ražojumu tirgus.

Vietējā gaļas patēriņa aprēķinu nevar izvest teorētiski izejot no deduktīvās metodes, bet gan to var aplēst aptuveni no pilsētās nokauto lopu un no laukiem ievestās gaļas daudzuma, kā arī izejot no lauku pašu saimniecībās nokauto cūku skaita.

Oficiālie skaitļi te dod šādu pārskatu:¹⁾

Pilsētās nokauto un no laukiem kautā veidā ievesto lopu skaits:

	1927.-30.g. caurmērā gadā	1931.-34.g. caurmērā gadā	1934.g.	1935.g.
Liellopi	121.000	133.000	152.000	151.000
Teļi	286.000	271.000	291.000	288.000
Cūkas	188.000	287.000	315.000	345.000
Aitas	200.000	158.000	202.000	285.000

Kā redzams, ļoti pieaudzis lauksaimnieku pārdoto cūku skaits. Jāievēro, ka gandrīz visas šīs cūkas tiek patērētas pilsētās (iekšzemē), eksportētas no tām 1935.gadā tikai 36.000 cūku.

1) Latvijas statistiskā gada grāmata 1935.gadā, 217.lp.

Nokauto lopu svars arī pēdējos gados pienēmis.

Lauksaimnieku pārdoto lopu skaitam un to caurmēra gaļas svaram pieaugot, stipri palielinājies lauksaimnieku pārdotais gaļas daudzums:

Lauksaimnieku pārdotā (un pilsētās patērētā) gaļa:

	1927.-30.g. caurmērā gadā tn	1931.-34.g. caurmērā gadā tn	1934.g. tn	1935.g. tn
Liellopu gaļa	19.600	24.700	27.300	29.700
Teļu "	9.200	10.000	11.000	11.200
Cūkas "	17.900	30.400	32.500	38.300
Aitas "	4.000	3.200	3.900	4.500
K o p ā	50.700	68.300	74.700	83.700

Gandrīz visa šī gaļa, ko lauksaimnieki pārdevuši, patērēta pilsētās, jo eksportēts gada laikā minētos periodos tikai ap 2000 tn bekona.

Gaļas patēriņš pilsētās pēdējos gados pieaudzis par apm. 50 - 60% salīdzinot ar priekškrīzes gadiem, kaut gan pilsētu iedzīvotāju skaits pēdējos gados nav gandrīz nemaz pieaudzis. Tas izskaidrojams ar iedzīvotāju pirktspēju pie-

augumu un tuvākā nākotnē, sakarā ar saimnieciskās rošības pieaugumu, gaļas patēriņš pilsētās augs vēl lielākā mērā. Pēc A. Ceichnera aprēķina fiziska darba strādnieka Rīgā gaļas patēriņš iztaisa 63 kg gadā un armijas cūkas gaļas patēriņa norma ir 18 kg uz kaņavīru, bet kā to pierāda iepriekšējie skaitļi par pilsētās ievesto gaļu, šī norma būs daudz lielāka un tagad tā vienmēr turpina augt, jo gaļas un piena produktu patēriņš pilsētās pēdējos divos gados, sakarā ar piensaimniecības ražojumu un gaļas izstrādājumu propagandu, vienmēr pieaug. Raugoties no tautsaimnieciskā viedokļa tā ir apsveicama parādība, jo gaļas patēriņš būs pieaudzis taisni mazturīgākās iedzīvotāju grupās, jo turīgākās grupas šos produktus jau agrāk būs patērējušas pilnos apmēros. Ka tas tiešām tā, to pierāda apstākļi, ka fiziska darba strādnieka izdevumi pārtikai 1926/27.gadā sastādīja 48% no viņa ienākumiem, bet tagad droši vien būs lielāki, un kā to pieņem Ceichners¹⁾ sasniegs 60%.

Tāpat lauksaimnieku patēriņš gadskārtīgi vienmēr pieaug, kā to pierāda pārtikas patēriņa skaitļi lauku saimniecībās, kur tiek vestas grāmatas²⁾, uz vienu iedzīvotāju patērētais pārtikas daudzums pa atsevišķiem gadiem pieaudzis

---

1) Ekonomists No.20 - 1936.g. - 690.lp.

2) Latvijas lauksaimniecība 1935.gadā, 176.lp.

sekojoši:

Pārtika.	1929/ 30. kg	1930/31 kg	1931/32. kg	1932/33. kg	1933/34. kg	1934/35. kg
Rudzī	153,1	146,9	129,3	122,7	142,9	144,9
Kvieši	72,3	86,3	89,7	87,6	94,2	105,5
Nieži	58,0	63,7	70,8	78,2	69,0	62,5
Kartupeļi	263,2	274,4	303,5	294,2	279,1	282,7
Pilnpiens	318,1	306,9	305,0	339,3	380,5	377,5
Sviests	9,6	11,1	11,0	11,5	9,8	10,9
Cūkas gaļa	48,2	57,4	71,0	62,0	59,9	65,7
Aitas gaļa	6,2	4,8	5,1	6,3	6,7	7,3

Tas arī saprotams, jo lauksaimnieku pirktspējas 1934.gadā indekskaitļos bija 82, bet 1936.g. - 94, pret 1927/31. pamatstāvokli.¹⁾

Viss tas rada drošus pamatus mūsu cūkkopībai Latvijā un ja te vēl ievēro izredzes novietot bekona Anglijas tirgū ir daudz labākas kā 1931.gadā, tad mums atliek tikai visiem spēkiem veicināt cūkkopību un bekona saimniecību.

Pēdējā laikā novērots straujš bekona cūku pievedums, bet akc. sab. "Bekona Eksports", saskaņā ar noteikto beko-

1) Valsts statistiskās pārvaldes mēn. biļ. 1/2-1937.g. 11.lp.

na kvotu Anglijā, var pieņemt nedēļā ne vairāk par 700 gab. Tādēļ lauksaimniekiem ieteicams nodošanai izlasīt tikai labākos I.šķiras bekonus, lai iegūtu augstāku cenu, bet pārējos nobarot un nodot kā speķa cūkas. Sakarā ar noslēgto līgumu par 80.000 speķa cūku eksportu uz Vāciju, cūku tirgus šogad ir pilnīgi nodrošināts un lauksaimniekiem nav jābaidās, ka viņiem varētu rasties grūtības ar speķa cūku nodošanu. A/S "Bekona Eksports" noslēgusi līgumu par lielāka daudzuma cūkgaļas eksportu arī uz Itāliju.

3. Bekona saimniecības paplašināšanās priekšnoteikumi.

Kā jau minēts, cūkkopības pastāvīšana un paplašināšanās bez valdības atbalsta pie mums nav domājama, jo atbalstu te prasa no vienas puses vēl samērā zemā ražošanas tehnikā, kur pašizmaksa mums iznāk daudz lielāka kā Dānijā, un otrkārt, pats ražojumu priekšmets - cūkas gaļa ir padots stiprā mērā pieprasījumam un piedāvājuma samēram. Ja te vēl pievieno apstākli, ka cūkkopība dod lauksaimniecībai jaunus ienākumus, ceļ uz augšu viņu pirktspējas un līdz ar to veicina saimniecisko rosību, kā arī dod lielu posmu

no mūsu ārējās tirdzniecības bilances, tad kļūst saprotams, ka atbalsts te pilnīgi nepieciešams. Strīdēties var tikai par atbalsta veidu, bet ne būtību.

Kā priekšnoteikums visai aizsardzībai ir uzskatāms radīt tādu stāvokli, kur lauksaimnieki varētu sapemt zinām noteiktu cietu cenu, tiem būtu garantēts pastāvīgs un nesvārstīgs ienākums uz kuņa bazējoties tie droši varētu veidot cūkkopību un bekona saimniecību. Jārada tāds stāvoklis, lai mūsu lauksaimnieki droši varētu piegriezties bekona ražošanai, pavairotu un uzlabotu cūku skaitu un sugu, je taisni cūkkopības paplašināšanās ir labākais lauksaimniecības, sevišķi graudkopības, veicinātājs.

4. Pēdējo gadu novērojumi.

Bet te tomēr jāpiezīmē, ka taisni 1927.gada beigās ar bekona cenu sabrukumu uzņakušās briesmas nav aizmirsušās un atbaida lauksaimniekus straujāk piegriezties cūkkopībai, lai gan viņi zin, ka ir reizes, kad cūkkopība un sevišķi bekona ražošana var būt arī ienesīga. Šis šaubas un šo kavēšanos būsim pārvarējuši tikai tad, ja atsevišķais lauksaimnieks būs daudz maz nodrošināts no sandējumiem, kas ceļas bez viņa vainas un pret viņa gribu. Tas arī tagad izdarīts - garantējot cietas cenas, kas nodrošina lauksaimniekam zemāko, tomēr vēl saimnieciski taisnīgu un piemērotu

cenu.

Par to, ka cūku cenas iet uz augšu un leju vilgveidīgi, atkarībā no cūku skaita, t.i., no cūkgaļas piedāvājumu apmēra tirgū, ka mums būtu iespējams un ieteicams eksportējamo cūku daudzumu pacelt desmitkārtīgi un vēl vairāk, ir jau agrāk teikts.

Bet kāda garantējamā zemākā cena par kg dzīvsvara par bekona cūkām būtu uzskatāma par saimnieciski taisnīgu un kas vēl atmaksātu ražošanas izdevumus? Izšķirošais te ir tas, ja lauksaimnieki varētu būt droši, ka bekona cūku dzīvsvara cenas nekad nenoslīdētu zem barības un kopšanas atlīdzības, nekad nenoslīdētu zem 1 lata, tad tas būtu pietiekošs pamudinājums stāties pie cūkkopības paplašināšanas. Protams, klāt vēl jāpieliek zināma deva, kā sērgu, nelaines gadījumu u.t.t. zaudējumu rezervei.

Varētu pacelties jautājums, vai šāda garantija nepasītu lielus līdzekļus no valsts budžeta. Uz to jāatbild, ka uz priekšu skaidri noteikt nav iespējams, cik lielas varētu iznākt piemaksas un cik bieži rastes vajadzība pēc tām. Te var norādīt tikai uz to, ka tagad cenas ir augstas, bet protams, varbūt pēc kāda gada, kad pieņemīgo cenu dēļ savairošies cūku skaits tālīs valstīs, kas apgādā

Angliju ar bekonu, cenas atkal nokritis. Cik zemu tās nolies, neviens nevar pateikt. Bet var gan teikt tikdaudz, ka tagad tanis zemēs, kuņām ir jau ilgāku laiku piedzīvoju- ni, kā Dānijā, ļoti rūpīgi seko visām parādībām bekona tirgū un bekona cūku audzēšanā un šīs zemes ir sagatavotas jau pie laika izlietot visus līdzekļus, lai novērstu sma- gus cenu satricinājumus. Saprotams, mums jādara viss vaja- dsīgais, lai savā vietā un kārtā ar tālredzīgu rīcību palī- dzētu novērst satricinājumus bekona tirgū. Mums ciešāki jā- vēro bekona tirgus parādības un jārikojas saskapā ar tām. Zeme cūku cenu draudi mēdz parādīties ik pēc 2 - 3 gadiem, jo tikdaudz laika ir vajadzīgs, lai izdevīgo cenu skubinā- ti, lauksaimnieki tādā mērā paceltu piedāvājumus, ka tir- gus tos vairs nevar kārtīgi uzņemt, un iznākums ir cenu nokrišana.

Tad vēl, kapēc mums tagad vajadzīgs tāds ārkārtīgs līdzeklis, kā cenu garantija, lai paceltu bekona ražošanu, kad taču, piemēram, Dānija istika bez tā? Te jāievēro, ka tagad nav vairs tie laiki, kādi bija pirms 50 vai 60 ga- diem, kad Dānija sāka meklēt tirgu Anglijā savām bekona cūkām. Toreiz Dānija bija tikpat kā viena, sacensības ne- bija, tirgus prasības bija diezgan zemas, kautuves varēja

ierīkot ļoti vienkārši, izdevumi tādēļ bija mazi. Tagad turpretī, mums jāiekaņo vieta tirgū, kas tikpat kā apmierināta un piepildīta, kas ar laiku pieradinājies uzstādīt visaugstākās prasības, kuņas ir arī izpildītas no tiem, kas jau gadus desmitus šos tirgus apgādā. Viņi pamazām savas eksportkautuves ir ierīkojuši uz modernāko un katrs jaunais līdzcensonis ir spiests tāpat ieguldīt milzu summas kautuvju celtnēs un ierīcēs. Kas kautko zināja un dzirdēja Dānijas bekona rūpniecības sākumā par kautuvēm, kas izmaksā līdz 1 miljonu latu un vairāk, kā tas tagad ir arī pie mums? Protams, tas nozīmē lielākus izdevumus, grūtāku cīņu. Tādēļ ir tīri dabīgi, ka ja valsts grib, lai bekona rūpniecība zeltu un lai plauktu sakarā ar to lauksaimniecība, valdībai jāķeršas arī pie agrāk nepazītiem atbalsta līdzekļiem, cietas cenas veidā.

Viena no vislielākām mūsu lauksaimnieku iepēmumu sastāvdaļām ir iepēmumi no pārdotās gaļas un lopiem. Lopkopība pēdējos gados Latvijā stipri paplašinājusies, pieaudzis arī lopbarības daudzums, kas devis iespēju lopus labāki nobarot. Gaļas piedāvājums pilsētās stipri pavairojies, kas, sakarā ar visādiem saimnieciskās krīzes apstākļiem pilsētās, noveda pie ārkārtīgā gaļas cenu sabrukuma. Lai

gan mūsu lauksaimnieki ražoja un pārdeva gaļas daudz vairāk, nekā agrāk pirms saimnieciskās krīzes, tomēr ieņēmumi no pārdotās gaļas ļoti mazinājās. Vēl 1935.gadā cūkas gaļas pievedumi pilsētās bija tik lieli, ka cūku gaļas cena stipri slīdēja uz leju, nodarot gaļas ražotājiem lielus zaudējumus.

Tas viss pilnīgi pārgrūzījies uz labo pusi pagājušā 1936.gadā. Mūsu valdībai izdevās noslēgt jaunus tirdzniecības līgumus ar ārvalstīm, kas deva iespēju ļoti paplašināt cūku izvedumus. Arī pagājušā gada beigās izvestā naudas reforma atviegloja mūsu lauksaimniecības ražojumu izvedumus uz ārzemēm. Arī cenu celšanās pasaules tirgū te bija no svara. Vēl atsmējama cūku skaita samazināšana uz laukiem, ✓ kuņai arī bijis savs iespaids uz cūkas gaļas cenām: cūku skaits samazinājies no 803.000 1935.g. vasarā līdz 674.000 1936.g. vasarā, par 16%. Mūsu valdības plašais darbs Latvijas lauksaimniecības ražojumu eksporta veicināšanā nesa bagātīgus augļus arī gaļas ražotājiem un citu lauksaimniecības produktu ražotājiem. Jau pagājušā 1936.gadā gaļas cenas, atveroties jaunām plašām loņu eksporta iespējām, stipri cēlās. Cūkas gaļas cenas pagājušā gadā ar katru mēnesi pieauga. Jau pagājušā gada septembrī lauksaimnieki saņēma par

cūkas gaļu (kautsvarā rēķinot) par Ls.30,- kvintālā vairāk, nekā gadu iepriekš - 1935.gada rudenī, tā tad par 60% vairāk, 50 latu vietā vairāk kā 80 latu. Arī citas gaļas cenas pagājušā 1936.gadā bija jūtami augstākas, nekā iepriekšējā 1935.gadā.

Pašās pēdējās dienās valdība vēl tālāk stipri paaugstinājusi lauksaimniekiem caur A/S "Bekona Eksports" par cūkām maksāto cenu. Cenas paaugstinājums bekona, speķa un citām cūkām liels; salīdzinot ar līdzšinējām cenām, lauksaimnieki uz priekšu saņems vismaz par trešdaļu, dažos gadījumos pat par 50% vairāk. Tā tad gaļas ražotāju stāvoklis ar valdības pūlēm strauji uzlabojies jau pagājušā 1936.gadā, bet vēl tālāku lielu cenas uzlabojumu valdība piešķirusi lauksaimniekiem - lopu un gaļas pārdevējiem - šogad. Šis lielais cenu uzlabojums dos lauksaimniekiem daudzus miljonus latu ienākumu vairāk, nekā agrāk. Galvenā pilsētās patērētā gaļa ir taisni cūkas gaļa un cūkas gaļas cenu uzlabošanās iespaido arī citu lopu gaļas cenas.

Līdz šim no Latvijas cūkgaļu eksportējām galvenā kārtā bekona veidā, pie kam bekona galvenā nopēmēja viennēr bija Anglija. Pavairoot bekona eksportu uz Angliju vairs nebija iespējams, jo nedrīkstēja pārsniegt noteikto eksporta

kvotu - 37.000 centneru, kas atbilst apm. tikpat lielam cūku skaitam. Tā kā "Bekona Eksporta" ražība sasniedz 160.000 līdz 200.000 centneru, tad atlikuman bija jāatrod cits tirgus.

Pēdējā laikā "Bekona Eksports" noorganizējis cūkgaļas eksportu uz Ameriku, kuras tirgus mūsu ražojumus var uzņemt neaprobežotā daudzumā. Arī cenas Amerikas tirgū diezgan pieņemamas. Uz Ameriku visvairāk sūtam konservētus šķiņķus un īpaši sagatavotu saldētu cūkgaļu. Lielākus daudzumus spēka "Bekona Eksports" novieto Šveices un Vācijas tirgū. Latvijas saimnieciskā delegācija pagājušā rudenī panāca vienošanos par 80.000 dzīvu cūku eksportu 1937.gadā uz Vāciju. Pašreiz "Bekona Eksports" ved sarunas par lielāka daudzuma dzīvu cūku un cūkgaļas eksportu uz Padomju Savienību. Šai gadā arī sekmīgi ievadīts dzīvu cūku eksports uz Šveici, pie kam 1937.gada kontingents - 5000 cūkas - jau tagad pārniegts. Izvestas jau 7000 cūkas, bet pavisam Šveices tirgū šogad cer novietot ap 15.000 cūku. Tāpat ievadītas sarunas par cūkgaļas un dzīvu cūku eksportu uz Austriju un Itāliju. Patlaban droši var teikt, ka cūkkopības ražojumu eksportam tuvākā nākotnē ļoti labas izredzes. Zenturi - cūku audzētāji var būt droši, ka tirgus spēš uzņemt visus

piedāvājumus ar uzviju. Eksporta stāvekli uzlabo sevišķi tas apstāklis, ka "Bakona Eksports" cenšas iekārot arvien plašākus tirgus, lai nebūtu atkarīgs no vienas valsts.

S L Ē G U M S.

Bekona eksporta veicināšana saplūst kopā ar pārējo lauksaimniecības nozaru veicināšanu un te paceļas jautājums, vai bekona saimniecības aizsardzība neprasa no valsts par daudz, vai bekona audzētāji savus ierējumus nepavairo uz pārējo nozaru pirktspēju samazināšanās rēķina.

Atbildot uz šo pirmo jautājumu te jāatzīmē, ka visas lauksaimniecības aizsardzība, un tāpat bekona saimniecības aizsardzība ir uzskatāma par pamatu mūsu lauksaimniecības dabīgai attīstībai un līdzekļi kā celt saimniecisko resību. Ja reiz lauksaimniecības veicināšanas plāns ietver sevī grandkopības un piensaimniecības tiešu valsts atbalstu, tad tāpat te jāietver arī bekona saimniecības veicināšana, jo visas šīs nozares nav šķīramas viena no otras, bet gan savstarpīgi koordinējas un papildina viena otru. Tāpat jau iepriekš tika norādīts, ka mūsu bekona eksports kopā ar cūku un gaļas izvedumiem caurmērā istaisa 10% no visa mūsu lauksaimniecības ražojumu eksporta, jeb citiem vārdiem 4% no visiem mūsu valsts izvedumiem. Mūsu eksports nav daudzpusīgs un visumā tas tieši vai netieši nāk no lauk-

saimniecības. Tāpēc arī bekona saimniecības sekmēšana veicina līdz ar to mūsu ārējās tirdzniecības un maksājumu bilances izlīdzināšanos. Tas ir pirmais noteicošais attaisnojums bekona saimniecības veicināšanai un aizsardzībai. Tālāk te pievienojas vēl otrs tautsaimniecisks iemesls, ka bekona saimniecība ceļ lauksaimnieku pirktspējas, rada tiem jaunus ienākumu avotus, dod tiem iespēju pirkt vairāk rūpniecības ražojumus un paplašināt patēriņu. Tā tad bekons veicina mūsu rūpniecības attīstību netiešā ceļā.

Tagadējā bekona saimniecība ir visas lauksaimniecības neatņemama sastāvdaļa un tā ir daudz stabilāka kā grandķepība, kur valstij jāregulē iekšzemes tirgus vajadzības. Bekons viss iet ārzemju tirgū un valstij te nav jāregulē iekšzemes patēriņš, bet gan jādod lauksaimniekiem norādījumi audzēt tādas bekona cūkas, kas atbilstu ārzemju tirgus prasībām. Tirgus, sevišķi Anglijas, nekad neatteikties no bekona patēriņa, tikai jautājums kā te dziļāk iespiesties. Visas šīs prasības bekona saimniecība var un spēj atrisināt un nav nekas teikts, ka valsts atbalstam te jāpaliek mūžīgam. Nāks laiks, kad mūsu lauksaimnieki pašdarbības un pašpalīdzības ceļā varēs atrisināt daudzus jautājumus, kuriem tagad vēl vajadzīgs valsts atbalsts.

Patreiz bekona cenas ārzemju tirgos kāpj un tas vēl lieku reizi pierāda, ka Anglijas dominiju ražojumi nespēj segt Anglijas patēriņu un Dānijas un citu valstu bekons iespiedies Anglijas patērētāju pirmās nepieciešamības priekšmetu sarakstā. Protams mums jāiztur liela konkurence ārzemju tirgū, bet tas nemaz nenozīmē, ka bekonu mēs nevarētu ražot. Mēs varam ražot tikpat labas šķirnes produktu kā Dānija, vai citas valstis, tikai pareizi jāatrisina jautājums par cieto cenu garantiju, jānosaka ar pašizmaksu samērīgas cenas un jāveicina cūkkopības pacelšana, uzlabojot Anglijas tirgus prasībām piemērotu cūku sugu, nostādot pareizi cūku bagošanu un izstrādājot noteiktu standarta preci. Dānija, kā jau iepriekš minēts, rādījusi pasaulei piemēru bekona saimniecībā un mums atliek vienīgi sekot šim paraugam, panākot stāvokli, ka tiktu izaudzēts vismaz 2-3 bekona uz katru saimniecību. Tas atsvērs lauksaimniekiem vienu otru robu viņu ienākumos, ienesīs rosību mūsu saimnieciskā dzīvē un radīs aktīvu tirdzniecības un maksājumu bilanci.

L I T E R Ā T Ū R A.

- G. J. N i c h o l l s. Bacon and Hams. 1917.
- R. E. D a v i e s. Pigs and Bacon curing. 1929. London.
- K. A. H. M u r r e y. Factors affecting the prices of livestock in Great-Britain. Oxford. 1931.
- Weekly Dairy Produce Notes. 1932. Empire Marketing Board.
- K. U l m a n i s. Kā pacelt un padarīt ienesīgu mūsu lauksaimniecību. Rīgā 1929.g.
- K. U l m a n i s. Lauksaimniecības aizsardzība jaunos Saimes likumprojektos. Rīgā 1930.g.
- K. U l m a n i s. Kas jādara un kā. Rīgā, 1933.g.
- Lauksaimnieka rokas grāmata. I.d. Lopkopība. 1925.g.
A/S "Zemnieka Domas" izdev.
- Ed. Š i r o n s. Agrārpolitika. 1934.g. (L. Ū. lasīto lekciju konspekts).
- G. D e l l e. Cūkkopība. 1932.g. "Zemnieka Domas" izdev.
- G. D e l l e. Kā ieaudzēt labas bekona cūkas. 1925.
Lauksaimniecības pārvaldes izdevums.
- A. E l e k s s. Cūkkopība. 1928.g. Lauksaimniecības pārvaldes izdevums.
- J. V i t o l i ņ s. Kooperatīvās kautuves, bekona eksports un imports. 1929.g. C/S "Konsums" izd.
- J. V i t o l i ņ s. Ko dod bekona cūku audzēšana. 1928.g.
C/S "Konsums" izdevums.

E. Z o l m a n i s. Kā tikt pie eksportam piemērotām
bekona cukām. Č/S "Konsums" izdev.

M. S k u j e n i e k s. Latvija - zeme un iedzīvotāji.
Valsts statistiskās pārvaldes izdev.

A. M a l d u p s. Latvijas lauksaimniecība 1934.gadā
Valsts statist.pārv.

A. M a l d u p s. Latvijas lauksaimniecība 1935.gadā
Valsts statist.pārv.

Latvijas statistiskā gada grāmata (1924.-1935.g.)

Valsts statistiskās pārvaldes mēneša biļeteni (tekstā
minētie).

Latvijas bankas gada pārskats.

Lauksaimniecības rentabilitāte 1932/33. un 1934/35.gadā.

A. F r i d b e r g s un P. D ā v i d s o n s. Valsts
statistiskā pārvalde.

Žurnāli "Ekonomists" (tekstā minētie).

Laikraksti "Brīvā Zeme" (tekstā minētie)

" "Lauksaimnieku Tirgus Zīpas" (tekstā minētie).

" "Valdības Vēstnesis" (tekstā min.).

Likumu un rīkojumu krājumi (tekstā min.).

Valsts kontroles pārskats par 1935/36.b.g. izpildījumu.

Žurnāli "The Economist" (tekstā minētie).